

Hvad er radikalisering i dansk politisk kontekst?

En kritisk analyse af regeringens initiativer mod
radikalisering for perioden 2005 til 2020

4. semester, kandidatspeciale i kriminologi
Forårssemestret 2023

Antal ord: 29.412

Vejleder: Sune Qvotrup Jensen
Gruppe 15: Karoline Mathilde Birch
Ørmand & Khadra Hashi

AALBORG
UNIVERSITY

STUDENT REPORT

Forord

I forbindelse med at vi sætter et sidste punktum i udarbejdelsen af vores speciale, vil vi gerne rette en stor tak til de personer, som har været en betydningsfuld støtte i skrivningsprocessen. Det gælder i særdeleshed vores nærmeste, som skal have stor tak for både at have lagt øre til de frustrationer og udfordringer, som vi har mødt i forbindelse med udformningen af specialet. Og stor tak for at dele vores begejstring, når vi fra tid til anden har set lyset i det virvar af ord, sider og litteratur, som vi har siddet med.

Der skal lyde en helt særlig tak til vores specialevejleder, Sune Qvotrup Jensen. Tusind tak for din professionelle, empatiske og motiverende tilgang i din rolle som vejleder. Det har været enormt støttende. Du har inspireret os og givet os forståelse for, at det hele er en læringsproces. Det tager vi med videre herfra.

Abstract

This paper takes on a critical approach to policy analysis by using Carol Bacchi's *What's the problem represented to be*, by examining the Danish government's representation of radicalization from the period 2005 to 2020 and what the representation might do to the portrayal of specific ethnic minority groups. The study adds a theoretical perspective of Stanley Cohen's concepts of moral panic and folk devils in the analysis.

By identifying four existing problem representations that exist in the problematization of radicalization we identify four types of 'problems'; a security-, an integration-, a social- and a vulnerability 'problem'. In a scrutinizing analysis of these underlying problem representations, we identify a negative discursive meaning dominated by a contradiction between "them and us" which produces a stigmatizing representation of ethnic minority groups as alienated and isolated Muslim groups who can pose a risk of radicalization. The majority of Danish society benefits from being left unproblematized in the representation of radicalization. Following Bacchi's approach, a genealogical analysis reveals that the perception of Islam posing a threat to society exists in the underlying problem representations of radicalization. This perception was revealed to be anchored in events related to terrorism, which led back to the terrorist attacks on 9/11. This paper argues that the representation of radicalization produced by the Danish government may have meaning for the portrayal of ethnic minority groups. Furthermore, it argues that the representation of radicalization and its meaning for the portrayal of ethnic minority groups can be described by Cohen's theoretical terms of moral panic and folk devils, which stigmatizes ethnic minority groups as deviant and alienated in opposition to the majority in society. The representation of radicalization and the rhetoric and discourses used to portray ethnic minority groups are elucidated in previous literature. This paper considers a significant methodological caveat in the findings of the analysis, given the fact that the methodological approach does not consider that "radicalization" and "extremism" are competing key concepts in the prevention initiatives presented by the Danish government. Therefore, it cannot be concretely concluded which of the concepts the initiatives aim at.

Indholdsfortegnelse

1. SPECIALETS PROBLEMFELT	5
1.1 Problemformulering	6
1.2 Afgrænsning	6
2. LITTERATURREVIEW	7
2.1 Radikalisering som et politiseret begreb	7
2.2 Tilgange til et mangefacetteret radikaliseringsbegreb	12
2.3 Opsummering	21
3. TEORETISK RAMME	21
3.1 Carol Bacchis teoretiske antagelser	22
3.2 Cohens teoretiske begreber ‘moralsk panik’ og ‘folkedjævla’	24
4. METODE OG EMPIRI	25
4.1. Dokumentanalyse	26
4.2 WPR-tilgangen (what’s the problem represented to be?)	26
4.3 Dokumentudvælgelse	32
4.4 Kodning af dokumenter	34
4.5 Metodiske refleksioner og kritiske overvejelser	35
4.6 Ethiske overvejelser i forskningsprocessen	37
4.7 Forskningskriterier	38
5. ANALYSE	40
5.1 What’s the ‘problem’ represented to be in a specific policy?	40
5.1.1 Et sikkerhedspolitisk ‘problem’	41
5.1.2 Et integrationspolitisk- og socialpolitisk ‘problem’	42
5.1.3 Sårbarhed som et ‘problem’	46
5.1.4 Opsummering	47

5.2 What presuppositions or assumptions underlie this representation of the ‘problem’?	48
5.2.1 Opsummering	54
5.3 How has this representation of the ‘problem’ come about?	55
5.3.1 Genealogien i det sikkerhedspolitiske ‘problem’	56
5.3.2 Genealogien i det integrations- og socialpolitiske ‘problem’	60
5.3.3 En genealogisk analyse af sårbarhed som et ‘problem’	62
5.3.4 Opsummering	64
5.4 What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the ‘problem’ be thought about differently?	64
5.4.1 Opsummering	68
5.5 What effects are produced by this representation of the ‘problem’?	68
5.5.1 Diskursive effekter	68
5.5.2 Subjektiverende effekter	70
5.5.3 Livseffekter	74
5.5.4 Opsummering	76
6. DISKUSSION	76
7. KONKLUSION	81
8. LITTERATURLISTE	84
9. BILAGSLISTE	88

1. Specialets problemfelt

Der er i politisk kontekst bred enighed om, at radikalisering er et problem for det danske samfund. Radikalisering er et højt prioriteret emne på den politiske dagsorden, som viser sig i regeringens prioriteringer, som udtrykkes i satspuljeaftalen fra 2015. Her afsatte regeringen 60,9 mio. kr. i perioden 2015 til 2018 til en styrket indsats af forebyggelsen mod radikalisering og ekstremisme (Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme).

Certa & Tryg (2016) præsenterer et kritisk perspektiv på radikalisering, da de i en rapport for TrygFonden belyser, at der er nogle forskellige niveauer og definitioner af radikalisering og en litterær forskel på håndteringen af problematikkerne omkring radikaliseringsbegrebet (Certa & Tryg 2016: 16). I rapporten pointerer de, at det skaber udfordringer i anvendelsen af begrebet i et forebyggelsesperspektiv, fordi der ikke er en klar og universal begrebsdefinition af radikaliseringsbegrebet. De pointerer, at dansk litteratur om radikalisering har større fokus på militant islamisme frem for andre ekstremistiske miljøer (ibid: 13). James Dingley og Sean Herman (2017) præsenterer et anderledes perspektiv på radikalisering. Perspektivet kommer til udtryk, da de belyser en væsentlig pointe om, at der bruges mange ressourcer på radikaliseringsområdet på trods af, at man ikke konkret ved, hvad radikalisering er (Dingley & Herman 2017: 996). Det relaterer sig til Certa og Trygs (2016) kritik af, at der ikke er en universel definition, der kan give en forståelse for, hvad ressourcerne egentlig går til at forebygge.

De to artikler præsenterer den centrale rolle, som terrorhændelserne d. 11. september 2001 har haft, for regeringers øgede fokus på radikalisering og ekstremisme (Certa & Tryg 2016: 13; Dingley & Herman 2017: 997). Det drejer sig ikke kun om den specifikke og tragiske terrorhændelse i 2001, men snarere om en række af terrorrelaterede begivenheder de seneste årtier. Som følge af terrorhændelserne på World Trade Center og Pentagon i 2001, førte George W. Bush den amerikanske supermagt i krig mod terror, da de gik ind i Irak i 2003. Den daværende statsminister i Danmark, Anders Fogh Rasmussen, førte med et snævert flertal i Folketinget ligeledes danske styrker i krig, som et forsvar af det, som han kaldte demokratiske værdier, menneskerettigheder og frihed (Farbøl 2011: 71, 72). Der herskede således ingen tvivl om, at terroren udgjorde en trussel for de demokratiske værdier. Sidenhen er Europa blevet ramt af terrorrelaterede hændelser i Madrid (2004), London (2005) og i 2015 blev Danmark ramt af to terrorrelaterede hændelser ved Krudttønden og synagogen i Krystalgade

(Statsministeriet 2005: 9; Strand 2020). Terrorhændelserne fremmanede et stort ønske om, at europæiske lande, deres efterretningstjenester, og forskere kunne komme til at forstå processerne forud for terrorhændelserne og udvikle forebyggende indsatser mod terror (Lindekilde & Kühle 2010: 11). På området for radikaliseringsforebyggelse er Danmark tidligere blevet udpeget som “foregangsland” af EU’s koordinator for terrorbekæmpelse (Lindekilde 2015: 425), hvilket udviser et engagement og en initiativrig tilgang til forebyggelsen af radikalisering. Det viser også, at radikaliseringsforebyggelsen kan relateres til terrorbekæmpelsen.

Det ovenstående vidner om, at regeringers øgede fokus på radikalisering er opstået af i kontekst med historiske og terrorrelaterede begivenheder. Ovenstående vidner også om, at forskningen har haft særligt fokus på militant islamisme, hvorfor vi finder det interessant at undersøge, hvordan regeringen fremstiller radikalisering i forebyggende initiativer. Vi finder det ligeledes interessant at undersøge, hvad problematiseringen af radikalisering kan have af betydning for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper. Interessen udspringer af det fokus på religiøs overbevisning, der er i litteraturen om radikalisering. Vi finder det ligeledes interessant at undersøge, fordi det kan kaste et politisk og kriminologisk lys over måden, hvorpå man arbejder med radikalisering i dansk politisk kontekst. På baggrund af ovenstående har vi udformet specialets problemformulering, som præsenteres nedenfor.

1.1 Problemformulering

Hvordan fremstilles radikalisering i dansk politisk kontekst, og hvad kan den betyde for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper?

1.2 Afgrænsning

Som følge af, at vi arbejder inden for en dansk kontekst, benytter vi os af de danske regeringers udarbejdede initiativer mod radikalisering i perioden 2005 til 2020. Vi afgrænser derfor ‘dansk politisk kontekst’ til regeringens fremstilling af radikalisering. Tidsperioden er afgrænset til perioden 2005 til 2020 på baggrund af den politiske aktualitet omkring radikalisering fra starten

af 00'erne, hvor vi bruger den første handlingsplan, der vedrører radikaliserings og slutter ved seneste forebyggelsesinitiativer. Specialet arbejder med regeringens fremstilling af radikaliserings, hvorfor vi undlader den ellers typiske begrebsafklaring af de centrale begreber for undersøgelsen. Specialet har til formål at undersøge regeringens repræsentation af radikaliserings, hvilket understøttes af den metodiske tilgang, som vi bruger (jf. afsnit 4). Det er en eksplorativ mulighed for undersøgelsen at udelade begrebsafklaringen, for derimod at læse os ind i hvordan radikaliseringsbegrebet anvendes i litteraturen (jf. afsnit 2) samt analysere os frem til, hvordan regeringen fremstiller radikaliserings i udarbejdede initiativer mod radikaliserings (jf. afsnit 5).

2. Litteraturreview

Litteraturreviewet har til formål at belyse omfanget af radikaliseringsbegrebet samt anvendelsen af begrebet i politisk og kriminologisk kontekst. Det skal understreges, at litteraturreviewet inkluderer litteratur, der kan understøtte eller udfordre specialets problemformulering. Forskningsfeltet for radikaliserings er bredt, og grundet specialets fokus og tidsramme, har vi tematiseret litteraturreviewet for at danne overblik over begrebets anvendelse som et politiseret begreb samt radikaliseringsbegrebets facetter. Vi er opmærksomme på, at litteraturreviewets tematiseringer ikke kan være dybdegående og udtømmende for radikaliseringsbegrebets anvendelse og mangefacetterede definitioner, men litteraturreviewet præsenterer eksisterende litteratur, der illustrerer begrebets omfang.

2.1 Radikaliserings som et politiseret begreb

I dette litteraturafsnit præsenteres artikler, der belyser, hvordan begrebet kan anvendes i politisk kontekst. Først præsenteres to policy briefs af Tobias Gemmerli (2014) og (2015), hvorefter vi præsenterer Sedgwicks (2010) pointer om, hvordan begrebet kan anvendes i forbindelse med sikkerheds-, integrations- og udenrigspolitik. Den præsenterede litteratur er valgt på baggrund af ønsket om at skabe en rammeforståelse for, hvordan begrebet kan bevæge sig og ændre betydning på forskellige politiske agendaer.

I et policybrief fra Dansk Institut For Internationale Studier (DIIS) præsenterer Gemmerli (2014) udfordringerne ved anvendelsen af radikaliseringsbegrebet. Gemmerli skriver, at både forskere og praktikere kritiserer begrebet for at være mangetydigt og derfor uanvendeligt, mens andre forskere og policy-skribenter bekymringsløst bruger begrebet, som var det klart

defineret. Gemmerli pointerer, at radikaliseringslitteraturen indeholder en “kakofoni” af definitioner og modeller, hvorfor der er behov for at forholde sig kritisk til begrebet og dets anvendelse. Behovet eksisterer trods det, at radikaliseringsbegrebet er kommet for at blive (Gemmerli 2014: 1). Radikaliseringsforebyggelsen var højaktuel efter Londonbomberne i juli 2005 og var i denne tid præget af fortællingen om den hjemmedyrkede terrorisme, som blev et tvillingebegreb til radikaliseringsbegrebet. På samme måde uden en entydig definition, men changerer mellem opfattelsen af, at terroristen skal være født og opvokset i Vesten eller opvokset i Vesten, og sidenhen være radikaliseret (Andersen et al. 2011: 39). Herfra blev de første radikaliseringsdefinitioner fra policy-orienterede kredse præsenteret, som skulle forklare det nye terrorfænomen samt pege på forebyggelsesmuligheder (Gemmerli 2014: 1).

Simple og let anvendelige radikaliseringsdefinitioner og modeller, der beskriver radikalisering via faser eller trapper, er ofte blevet benyttet i takt med, at manglende videnskabelig konsensus om radikaliserings årsager er blevet negligeret. Modellerne anser radikalisering som en lineær proces, og antager individer som sårbare og påvirkelige, hvor individet gradvist accepterer anvendelsen af vold for senere at anvende den. Gemmerli pointerer, at radikaliseringsbegrebet ligeledes fremstilles som et klart defineret begreb i den offentlige debat; at unge mennesker “hjernevaskes” for at udøve vold eller anden kriminalitet mod samfundet. Begrebets anvendelse udfordres dog af, at nyere radikaliseringsforskning afskriver simplificerede forklaringer og kritiserer den danske definition. Nyere forskning har vist, at radikalisering er komplekst og relationelt, hvorfor det ikke kan beskrives ud fra en lineær standardmodel (Gemmerli 2014: 2). Gemmerli skriver i denne forbindelse om generelle versus specifikke definitioner. Radikaliseringsdefinitioner tager afsæt i forskellige antagelser om menneskers motiver og handlingsrationaler. Enten favner de summen af alle radikaliseringsforløb, givet at definitionen er åben og generel, ellers er de specifikke og lukkede, hvor fokus er på få udvalgte faktorer. Formålet med få udvalgte faktorer, er at forløbet indfanges mere præcist. En åben og generel definition vil derimod danne ramme for mange forskellige processer og faktorer, der muligvis er i radikaliseringsforløb (ibid.). En ulempe ved den generelle definition er, at den i højere grad muliggør indflydelse fra den enkelte persons fordomme, politiske kæpheste eller, som Gemmerli kalder det “common sense” forståelser af radikalisering. Det bliver således op til den enkelte kommunikatør at forbinde radikaliseringsprocessens yderpunkter. Her fremhæver han også, at radikaliseringsdefinitioner baseres på et politisk og normativt fundament, som enten fokuserer på ideologisk radikalisering eller voldelig ekstremisme. Førstnævnte relaterer sig til kognitiv radikalisering til ekstreme

synspunkter, og den anden relaterer sig til vold og kriminalitet som centrale punkter i den sociale og adfældsændrende proces. Det bliver således svært at adskille politisk og normativ normalitet fra definitionen af radikaliseringsproces, hvorfor det bliver et uendeligt forsøg på at gøre radikaliseringsproces til "ren videnskab" (ibid: 2, 3).

Kontekst og gensidig radikaliseringsproces er vigtig for radikaliseringsprocessen, fordi det foregår i en specifik politisk eller social kontekst, og som regel er i position til en social, kulturel og politisk modpart. Den bliver kontekstafhængig og gensidig, når parterne positionerer sig i forhold til hinanden. Her er håndteringen af konfliktforholdet i centrum, og samfundets forebyggelsestiltag kan risikere at bekræfte fjendskabets karakter og polarisere forholdet som 'os' og 'dem' (ibid: 4). Gemmerli præsenterer tre anbefalinger i sin policy brief, hvor den første er, at en forbedret radikaliseringsdefinition bør afspejle fænomenets flertydighed og uforudsigelighed og dermed skabe en kritisk og reflektiv anvendelse af begrebet. Den anden anbefaler en fornyet definition for, at begrebet skal afspejle det dynamiske fænomen, som hurtigt kan eskalere og hurtigt aftage. Gemmerli anbefaler som det tredje, at eftersom forbindelsen mellem ideologi/holdning og taktik/handling fortsat er uklar, samtidig med at viljen til vold er et "forskningsmysterium", bør definition i højere grad afspejle det processuelle, som angår problematisk adfærd (ibid: 1).

I et senere policybrief fremlægger Gemmerli (2015) yderligere fire anbefalinger. Gemmerli advokerer for, at radikaliseringsbegrebet er et politisk konstrueret begreb, hvorfor aktører skal være konkrete, når begrebet anvendes, herunder skal konteksten tydeliggøres. Eksempelvis om det anvendes i forhold til integration eller sikkerhed. Han retter opmærksomhed på, at radikaliseringsbegrebet ikke baserer sig på videnskabelig objektivitet, men derimod er foranderligt, fordi det anvendes i en politisk verden, hvor politisk forståelse ændres over tid. Ydermere opfordrer han til ærlighed omkring radikaliseringsbegrebets politiske og normative karakter, og til at forholde sig kritisk overfor anvendelsen af begrebet, som i stedet for at forebygge vold, marginaliserer anderledes tænkende (Gemmerli 2015: 1). Gemmerli anfægter også udfordringerne ved, at myndighederne typisk opfatter radikaliseringsproces som en bevægelse fra normalitet til ekstremisme, hvor bevægelsen starter med radikale tanker og fører til voldelige handlinger. Gemmerli er kritisk over for, hvad normalitet og ekstremisme egentlig indebærer. Normalitet er kulturelt og politisk betinget, og siden disse er foranderlige, vil normaliteten, ifølge Gemmerli, altid være til forhandling. Han argumenterer for, at givet foranderligheden i normalitetsbegrebet, vil det være vanskeligt at finde et fast standpunkt for

radikaliseringensbegrebet (ibid: 3). Denne policybrief belyser således udfordringerne ved, at radikaliseringensbegrebets omfang er givet af størrelsen på normalitetens betydning og den politiske kontekst, som ændres over tid.

Også Mark Sedgwick (2010) taler om relevansen af politisk kontekst, når man taler om radikalisering. Sedgwick argumenterer for, at radikaliseringensbegrebet bruges i tre politiske agendaer, som udviser den klare definition af begrebet. Således argumenterer han også for, at der ikke er konsensus om, hvad radikalisering betyder, hvilket skaber begrebsmæssig forvirring (Sedgwick 2010: 479). Sedgwick præsenterer de tre agendaer *The security agenda*, *The integration agenda* og *The Foreign-policy agenda*, hvor radikaliseringensbegrebet anvendes og det viser sin kontekstafhængighed.

The security agenda omhandler et sikkerhedsmæssigt perspektiv på radikaliseringensbegrebet. For efterretnings- og sikkerhedstjenester er omdrejningspunktet, at radikalisering kan være en direkte eller indirekte trussel mod statens sikkerhed eller mod individuelle borgere i staten. Sedgwick argumenterer for, at radikalisme kan være en direkte trussel uden, at det fører til terror. Det kan eksempelvis ske gennem spredning af jihadistisk propaganda på internettet. Radikalisme som indirekte trussel handler om miljøet, som dem, der er i risikogruppen for at blive radikaliserede til at blive en direkte trussel, begår sig i. Sedgwick sammenligner det med, at der var anarkister i det nittende århundrede, som anvendte terror, og der var anarkister som ikke gjorde. Der var også socialister, som ikke var anarkister og vigtigst var det nye industrielle proletariat, hvor borgere i valgkredsen, som både var terrorister og aktivister, arbejdede, og som ønskede opbakning derfra. Ifølge Sedgwick gælder dette ligeledes i muslimske fællesskaber. Radikale meninger i disse fællesskaber kan være en indirekte trussel og kan derfor placeres i sikkerhedsagendaen (ibid: 485).

I *the integration agenda* er omdrejningspunktet politik, og hvordan staten udformer integrationspolitikken. Sedgwick skriver, at teoretisk set er hovedformålet med integration, at grupper eller personer, som tidligere har været diskrimineret på baggrund af race eller kultur, bringes ind i et ligeværdigt medlemskab af det fælles samfund. Det modsatte af integration er segregation og for at forebygge dette, handler indsatserne i integrationsagendaen ofte om at undgå beboelses- og arbejdsmarkedsadskillelse. Derfor er almen boligpolitik og sprogfærdigheder for indvandrere på den politiske dagsorden. Sedgwick argumenterer for, at integrationsagendaen er kompleks, fordi den ikke kun eksisterer på et officielt niveau. Til

sammenligning er der ikke lige så meget politik i sikkerhedsagendaen. Det er der, ifølge Sedgwick, derimod i immigration og integration, og i den forbindelse belyser han neo-nationalismens fremtræden i bl.a. Danmark, da Dansk Folkeparti blev det tredjestørste parti ved valget i 2007. Det politiske aspekt af integrationsagendaen kommer særligt til udtryk i den måde, hvorpå vesteuropæiske lande bestrider integrationspolitikken, debatterer i parlamentet, og hvordan problematikken diskuteres i medierne samt i private samtaler (ibid: 486). Det danske ministerium for flygtninge, immigration og integration havde i 2001 som tredje hovedmål, at samfundet skulle baseres på fælles grundlæggende demokratiske værdier (ibid.). Sedgwick argumenterer for, at artikulationen for disse mål er komplicerede og uundgåeligt subjektive, hvilket betyder, at nogle væsentlige kulturelle værdier som aktivt medborgerskab og grundlæggende demokratiske værdier er svære at definere. Han argumenterer for, at værdierne på sin vis indeholder et aspekt af tolerance, som i flere tilfælde relaterer sig til kønsrelationer og homoseksuelles rettigheder. Han fremhæver, at dette er grunden til, at accepten af nedgørelse af en person på baggrund af seksuel orientering er en del af definitionen af radikalisme i Danmark (ibid: 487). For at perspektivere integrationsagendaen til spørgsmålet om, hvor radikalisme placerer sig på et kontinuum, kan man i dette tilfælde argumentere for, at inddragelsen af holdning til homoseksualitet bliver et problem på et kontinuum, hvor accept af nedgørelse af homoseksuelle er radikal og tolerancen over for homoseksuelle er det moderate.

The Foreign-policy agenda berører både radikalisme direkte og indirekte. Direkte involvering med radikalisme følger sikkerhedsagendaen, og indirekte involvering med radikalisme vedrører både allieredes, venskabelige staters og venskabelige arabiske regimers agendaer. Sedgwick pointerer, at det er forskellige agendaer, som den udenrigspolitiske agenda vedrører, særligt i forhold til arabiske regimer, der ønsker vestlig politisk og økonomisk support. Arabiske regimer kan have interesse i at kategorisere den interne opposition som radikal. Dette er for at retfærdiggøre undertrykkende foranstaltninger, som regimerne anvender mod grupper eller individer i opposition, som truer regimernes fortsatte statskontrol. Venskabelige arabiske regimer er islamiske, hvilket betyder, at interne oppositioner også er islamiske. Dette er således grund til, at arabiske regimer ønsker at ekspandere definitionen af "radikal" så vidt muligt (ibid.).

2.2 Tilgange til et mangefacetteret radikaliseringsbegreb

I følgende afsnit af litteraturreviewet præsenteres nogle af de facetter af radikaliseringsbegrebet, der findes i litteraturen. Det skal understreges, at det ikke er en udtømmende præsentation af begrebets facetter. Afsnittet belyser nogle modeller og tilgange til, hvordan man kan arbejde med radikaliseringsbegrebet. Afsnittet tager udgangspunkt i tekster fra Mark Sedgwick (2010), Arun Kundnani (2012) og Randy Borum (2011).

I artiklen *The Concept of Radicalization as a Source of Confusion* (2010) præsenterer Mark Sedgwick, at der genereres forvirring i anvendelsen af radikaliseringsbegrebet. Begrebet har været allestedsnærværende siden terrorangrebet på World Trade Center i 2001, både politisk, i medierne og blandt civilbefolkninger som resultat af, at hændelserne startede et skarpt fokus på terrorisme. Opfattelsen af radikalisering som en hovedårsag til terror opstod som følge af angrebene i 2001, hvor diskussionen omkring hovedårsagerne til terror og politisk vold blev udfordret af debattens forsøg på at nuancere kompleksiteten i årsagerne. I tiden var det udfordrende at diskutere, fordi nuancerne kunne få debatten til at fremstå som en retfærdiggørelse eller undskyldning for, at mange civile blev slået ihjel (Sedgwick 2010: 480). Sedgwick præsenterer to problemstillinger, der relaterer sig til betydningen og anvendelsen af radikaliseringsbegrebet i forskellige agendaer. Den første problemstilling drejer sig om forståelsen af "radikal", herunder radikalisme og radikalisering, som et relativt eller absolut begreb. Forståelsen af begrebet som noget "relativt" handler om, at radikal refererer til repræsentationen eller opbakningen af et ekstremt parti, hvorfor et synonym bliver ekstremist og danner opposition til ordet "moderat". En vigtig pointe er, at begrebet radikal således placeres på et kontinuum relativt til organiseringen af holdninger og definerer, hvad moderat betyder på kontinuum. Sedgwick argumenterer i den forbindelse for, at til trods for at radikaliseringsbegrebet i denne forstand fremstår uproblematisk, kan kontinuum rejse to spørgsmål. Det ene drejer sig om, hvor moderat ligger på kontinuum og det andet drejer sig om, hvad kontinuum i det hele taget refererer til, fordi det relaterer sig til en problematik eller politik (ibid: 481). Dette leder til forståelsen af radikaliseringsbegrebet som et absolut begreb. Sedgwick argumenterer for, at begrebet kan anvendes som relativt, når man kan skelne mellem moderat og radikal, og det således er muligt at placere på kontinuum. Sedgwick pointerer dog, at det er besværligt at skildre linjen mellem moderat og radikal, hvorfor begrebet ofte bruges i absolut forstand, da det ikke er muligt at stille det relativt til betydningen af moderat. Han forklarer det således som en "*with us or against us*" tilgang til begrebets placering på

kontinuum uden noget konkret omfang af, hvad radikal betyder på spektret af holdninger (ibid: 482).

Arun Kundnani (2012) påpeger også polariseringen af den offentlige debat om radikalisering og terrorisme efter 2001. I hans artikel *Radicalisation: the journey of a concept* beskrives terrorismen som 'den onde ideologi' og terroristerne som hadefulde over for frihed eller som islamistiske fanatikere. Kundnani refererer til grundlæggeren for terrorforskningen, Walter Laqueur, som præsenterede begrebet *new terrorism*, der blandt andet dækker over islamisk fundamentalistisk vold med rod i fanatisme. Den nye form for terror bevægede sig gennem stærke ideologiske fællesskaber, hvor ingen politisk eller økonomisk forandring kunne håndtere fællesskabernes had (Kundnani 2012: 4). Kundnani påpeger dog, ligesom Sedgwick, at dilemmaer opstod, når regeringer skulle diskutere policy-udvikling på radikaliseringsområdet, fordi emnet var sårbart. En ny diskurs så dagens lys efter terrorangrebene i Madrid og London, hvor opfattelsen, af at drab og tilfangetagelse skulle bringe succes i kampen mod terror, blev erstattet af en ny diskurs (ibid.). Den nye diskurs anerkendte, at indsatserne mod radikalisering skulle omfatte andet end fysisk kraft, og der skete således et diskursivt skift. Frem for at diskursen var baseret på det, som Kant kalder "public use of reason", hvor diskursen oplyste civilsamfundet, var radikaliseringsdiskursen tidligere begrænset til privat fornuft - til det, som stillede behovene i et bestemt kontor eller civil post. Dette begrænsede den intellektuelle proces for at skabe de stærkeste sikkerhedsforanstaltninger for regeringen (ibid: 5).

Kundnani nævner nogle antagelser om radikaliseringsfænomenet. Antagelserne går fra, at voldelige terrorister kommer fra ekstremistiske sympatisører, som deler islamisk teologi som inspirationskilde til deres handlinger; at deltagelsen i ekstremistiske grupper kan forudsiges af individuelle eller gruppepsykologiske eller teologiske faktorer; til at viden om disse faktorer skulle tillade politikker, som skal reducere risikoen for terrorisme (ibid.). Studiet af radikalisering lader dog til at have et snævert fokus på spørgsmålet om, hvorfor nogle individuelle muslimer bakker op om en ekstremistisk fortolkning af islam, som leder til brugen af vold. Spørgsmålet anskuer terror som et produkt af islam og dermed undermineres betydningen af terror, der begås af individer, som ikke er muslimer. Der drages således en distinktion mellem "new terrorism", som anses for at udspringe af islamisk teologi, og "old terrorism" af nationalistisk eller venstreorienteret vold, som sjældent sættes i relation til radikalisering. En væsentlig distinktion er, at individuelle psykologiske eller teologiske rejser,

i høj grad isoleret fra sociale og politiske omstændigheder, påstås at være roden til radikaliseringsprocessen. Anerkendelsen af politik som komponent i radikaliseringen sker i lyset af empirisk evidens, hvorefter det diskursive perspektiv igen retter sig mod det teologiske aspekt i radikaliseringslitteraturen. Kundnani italesætter, ligesom Sedgwick, at håndteringen af radikaliseringsdebatten er stærkt præget af, at emnet er sårbart for regeringer og generelt er et sårbart diskussionsemne (ibid.). Sedgwick reflekterer kritisk over, at radikaliseringskonceptet har manglet inddragelse af netop denne sårbarhed og emnets følsomhed, når det er blevet analyseret. Så længe det ikke inddrages, kritiserer han konceptet for, at islamistiske radikale vil fremstå som rebeller uden formål (ibid: 6).

Kundnani undersøger de konceptuelle rammer til at undersøge data, som anvendes inden for litteraturen, og hvordan disse kan lede til forskellige konklusioner. Han undersøger radikaliseringslitteraturens analyser, som han argumenterer for støtter staternes mål frem for at være objektive studier af problemfeltet. Han påpeger, at det ikke kun er bias i form af økonomisk støtte, døre mellem regeringsagenturer og tænketanke, eller institutionelt pres, men også et spørgsmål om ideologiske antagelser som determinerer, hvad der er legitimt og illegitimt at adressere inden for diskursen. Resultatet er et systematisk nederlag i forsøget på at adressere realiteten af politisk konflikt om, at forskere påstår, at de ønsker at forstå fænomenet (ibid: 8). Kundnani skriver sig således ind i radikaliseringslitteraturen med et kritisk perspektiv på, hvordan politik kan influere både litteraturen og diskursen.

I sin tekst tematiserer han radikaliseringsperspektiverne som henholdsvis:

- *A cultural-psychological disposition*
- *Radicalisation as a theological process*
- *Radicalisation as a theological-psychological process*
- *Radicalisation models as policing tools*
- *The primacy of politics*

Den førstnævnte tematisering tager udgangspunkt i en artikel fra Walter Laqueur. Laqueur påstår, at al Qaeda etableredes og terrorangrebet på World Trade 2001 skete på grund af religiøse bud, herunder etableringen af Sharia, og ikke på grund af territorium eller national undertrykkelse. Han argumenterer for, at alle mennesker med samme økonomiske muligheder og udfordringer ikke gennemgår en radikaliseringsproces, hvorfor roden må findes på

individniveau. Laqueur isolerer således makroperspektivet, politik og økonomi fra radikaliseringsprocessen. Han retter fokus mod det, som han kalder kulturel-psykologisk disposition, og lader dette problemets rod (ibid: 8). Argumentet illustreres ved at beskrive Europa som hovedbasen for terrorstøtgrupper. Han påstår, at processen er faciliteret ved det stigende muslimske fællesskab, stigende anspændthed overfor den oprindelige befolkning, og den relative frihed, som radikale kan organisere i moskeer og kulturelle organisationer. Han påpeger en ringe kulturel og social integration af anden etniske generationer, der har reflekteret en fortsat separat religiøs og etnisk identitet hos andengenerationsindvandrere. Ifølge Laqueur, er forholdene en del af radikaliseringsprocessen.

Kundnani kritiserer, at komponenterne i radikaliseringsdiskursen resulterer i, at der er fokus på individuel psykologi og manglende fokus på politiske faktorer som eksempelvis fokus på at terrorisme er rodfastet i en bred ungdomskultur af vrede og aggression, anti-vestlige attituder, religiøs fundamentalisme og selv-segregation samt en længere liste af faktorer, som kan drive individer mod terrorhandlinger. Således får begrebet mange facetter, som gør det svært at arbejde med. Derudover kritiserer Kundnani, at spørgsmålet om religiøs overbevisning, som ifølge Laqueur er den kulturelle del i dispositionen, er mest signifikant. Han mener, det er problematisk, at religiøs overbevisning bliver en plausibel indikator for radikaliseringsrisikoen. Der er samtidig også 'moderate' muslimer, der tager afstand fra radikale fortolkninger af islam, og alligevel kan disse, ifølge tilgangen, være i risiko for radikalisering (ibid: 9). Kundnani argumenterer for, at den teologiske tilgang til radikalisering kan have konsekvenser, hvis overvågning og efterretningsressourcer bruges på en specifik gruppe mennesker med en bestemt religiøs overbevisning. Uden nogen evidens, pointerer han, at det går det ud over en gruppe mennesker, selvom de ikke er associeret med terrorhandlinger. Tilgangen bliver således legitimerende for statslig intervention i privatlivet af mange civile. Den psykologiske tilgang legitimerer ligeledes overvågning af bestemte grupper, da det psykologiske perspektiv anser tætte isolerede grupper i samfundet som en risikoindikator for terrorisme. Kundnani kritiserer i den forbindelse, at radikaliseringsdiskursen søger forudsigende magt, men at den mangler forklaring. Det betyder, at indikatorerne anvendes til at forudsige fremtidige trusler, men undgår at reflektere over større spørgsmål om kausalitet i radikaliseringsprocessen (ibid: 10).

Kundnani præsenterer radikalisering som teologisk proces på baggrund af et studie fra 2009 af Gartenstein-Ross og Grossman. Studiet forsøger at demonstrere teologiens centrale rolle i radikalisering. Trods det, at studiet har en typisk tilgang og konklusion, fremhæver Kundnani,

at det skiller sig ud gennem studiet af adfærdsmanifestationer i radikaliseringsprocessen for 117 'homegrown "jihadist" terrorists'. Dette har vakt stor interesse for politikere. Gartenstein-Ross og Grossman undersøger seks manifestationer i radikaliseringsprocessen, der er associeret med religiøs ideologi, og studiet konkluderer, at fem ud af seks faktorer er tilstrækkeligt til stede i tilstrækkeligt mange cases. Det skal illustrere, at individernes teologiske forståelse er en relativt stærk faktor i radikalisering. Kundnani kritiserer studiets konklusion, da Gartenstein-Ross og Grossman ikke inkluderer en kontrolgruppe; der er intet grundlag for at associere terrorisme med religiøse manifestationer, som anvendes; der mangler alternativer til de anvendte manifestationer i radikaliseringsprocessen; og slutteligt er manifestationerne anvendt ved kilder, som er tilbøjelige til at nævne tilstedeværelsen af disse frem for fraværet af dem (ibid: 11, 12). Derudover kritiserer Kundnani studiet for at udvælge cases, som inkluderer personer med en bestemt religiøs overbevisning, som ikke nødvendigvis er dømt for terrorisme, men derimod mistænkt for at have radikale religiøse overbevisninger. Han sætter spørgsmålstegn ved, hvor meget viden om ideologi, man kan konkludere på baggrund af studiet, når individers religiøse overbevisning skaleres til seks diskrete religiøse og politiske manifestationer. Han anfægter også problemet ved at kategorisere studiet af "jihadist" terrorisme, fordi det antages, at denne form for terrorisme rodfæstes i andre årsager sammenlignet med andre former for vold (ibid: 12). Kundnani fremhæver yderligere et problem, da han argumenterer for, at studiet underminerer det politiske aspekt i studiet, fordi det fremhæver teologiens betydning for radikaliseringsprocessen. Studiet viser, at politiske komponenter fremstår mere konsistente end de teologiske, men studiets fokus lader i højere grad til at hvile på individernes teologiske overbevisninger. Det leder til en diskussion om, hvorvidt religiøs åbenbaring eller politisk radikalisering kommer først, og først derefter mener Kundnani, at manifestationerne bliver relevante (ibid: 12, 13). Den generelle kritik af studiet er, at ivrigheden for at underspille politiske faktorerers betydning skævvrider data. Kundnani fremhæver i den forbindelse, at studiet er udgivet med støtte fra flere neokonservative grupper, som støttede amerikansk krig i Irak, og var støttet af flere grupper, som kunne have politisk interesse i, at religiøs overbevisning fremstilles som grundsten for radikalisering og terrorisme (ibid: 13).

Det tredje perspektiv anser radikalisering som en teologisk-psykologisk proces, og præsenterer hermed Marc Sagemans forsøg på at skabe en sofistikeret analysetilgang til radikaliseringsprocessen. Sageman fokuserer på det, som kaldes "kognitive åbenbaringer" eller identitetskriser, og hans teori skaber således en gensidig afhængighed mellem teologi og

følelsesregister, identitet og gruppedynamikker. Sageman afviser, ligesom Laqueur, at økonomiske og politiske omstændigheder spiller en betydningsfuld rolle for radikaliseringsprocessen. Sageman argumenterer derimod for, at man skal undersøge, hvordan terrorister fortolker de strukturelle omstændigheder, som de konfronteres med, og hvordan de forsøger at smede et kollektivt problem som respons (ibid: 14). Kundnani kritiserer studiet for at mangle en klar definition; det tætteste på en definition er, at Sageman er interesseret i at undersøge mændene, som var ansvarlige for terrorangrebene 11. september og dem, som truer USA og Vesten på vegne af et islamisk fællesskab (ibid.). Han konkluderer to veje til terrorisme: det, han kalder "bunch of guys", som kollektivt vælger at tilgå en terrororganisation, og så er der vejen gennem barndomsvenner, som i forvejen er terrorister. Derfor argumenterer Sageman for, at sociale bånd kommer før enhver ideologisk forpligtelse. Han tillægger radikaliseringsprocessen fire vigtige punkter, der vedrører moralsk udbrud om uretfærdighed i verden, forargelse over krigen mod Islam i en bred kontekst, personlige erfaringer med diskrimination på baggrund af dette, og slutteligt mobiliserende netværk. Først gennem relationer til andre, der deler samme overbevisning, kan individer, ifølge Sageman, gå fra fremmedgjorte unge muslimer til fanatiske terrorister. Det bliver således også teologisk radikalisme i gruppedynamikken, som er roden til radikalisering.

Sageman argumenterer for, at krigen mod islam kan forstærke muslimers følelse af at være fremmedgjorte. Derfor skal politikere være opmærksomme på, at politikker mod terror og radikalisering kan skabe yderligere moralsk forargelse (ibid: 15). Kundnani kritiserer Sageman for at følge den øvrige radikaliseringsdiskurs og manglen på en skildring mellem radikale overbevisninger og voldelige metoder. Dette leder til, at kun teologien kan forklare spørgsmålet om anvendelsen af vold, eksempelvis gennem 'Salafi Script'. Salafistisk teologi er brugt af terrorister til at determinere missionen, sætte mål og guide taktikken (ibid: 16). Quintan Wiktorowicz, som advokerer for en teologisk og social-psykologisk model for radikalisering, argumenterer ligesom Sageman for, at grupper samles om utilfredsheder som en fortolkende ramme. Socialiseringen i gruppen skaber en fælles mening, som gør, at individer også samles om en fælles forståelse. Wiktorowicz anerkender, at hans studie af individer, der bliver aktiv del af radikale islamiske grupper, ikke adskiller sig fra moderate, ikke-voldelige muslimske grupper og heller ikke fra andre ikke-islamiske sociale bevægelser, selvom ideologien er anderledes. Derfor er det heller ikke muligt for Wiktorowicz at give en plausibel forklaring på, hvorfor vold opstår (ibid: 17).

Det fjerde perspektiv handler om radikaliseringsmodeller som politiske værktøjer. Eksempelvis er Sageman og Wiktorowicz's perspektiv på radikalisering anvendt af retshåndhævende myndigheder. I 2007 publicerede Intelligence Division i NYPD-studiet, *Radicalization in the West: the homegrown threat*, som var en simplificeret version af deres radikaliseringsmodeller. Rapporten identificerer jihadistisk ideologi som grunden til radikalisering og foreslår fire faser, som individer gennemgår for at blive rimelig tilbøjelige til at blive involveret i planlægning eller implementering af terrorhandlinger. Faserne præsenteres som "pre-radicalization" (situationen før eksponering af jihadi-salafi islam), self-identification (kognitiv åbenbaring, der leder til genskabelse af identitet og udforskning af salafi islam), indoktrinering (intensivering af overbevisninger, komplet tilegnelse af ideologien som resultat af gruppesocialisering), og jihadisation (accepten af individuel pligt til at deltage i jihad). Ifølge rapporten afspejler stadierne udviklingen fra ordinære personer til terrorister i takt med, at deres religiøse overbevisninger bliver progressivt mere radikale (ibid: 18). Rapporten anerkender, at en bestemt indikator, som eksempelvis at deltage i en gruppe ligesindede individer for at forstærke dedikationen til salafistisk islam ikke er ulovligt, men rapporten påpeger, at vidensindsamlingen om disse indikatorer er et vigtigt værktøj i forebyggelsen af terrorangreb. Sageman's og Wiktorowicz's radikaliseringsmodeller bliver udgangspunktet for NYPD's masseovervågning af muslimske populationer. Overvågningen viser sig at være systematisk og har fungeret som hot spots. I USA i 2011 blev magten til at holde øje med individer i risiko for radikalisering uddelt til civilbefolkningen (ibid: 19). Eksempelvis blev civile mennesker i særlige stillinger, som fx lærere og skoleledere, bedt om at holde særligt øje med tegn på radikalisering (ibid: 20).

Det femte perspektiv er på politikens foregang for sikkerhedsforanstaltninger. Radikaliseringsmodeller, uanset tilgang, har etableret troen på, at fremtidige terrorangreb kan forudses gennem intensiv overvågning af muslimske liv. Litteraturen mangler forklaring på sammenhængen mellem teologi og vold. Radikaliseringskonceptet tenderer til at forveksle tilbøjelighed til vold med radikale ideer. Olivier Roy argumenterer for, at man skal isolere teologi fra vold, fordi elementerne har lidt at gøre med hinanden i den voldelige radikaliseringsproces. Roy argumenterer for, at religiøs ideologi ikke resulterer i vold, men nærmere at legitimitet er sikret ved brugen af teologiske referencer. Roy mener, at der bør stilles et meso-level spørgsmål om, hvilke omstændigheder, der er tilbøjelige til at øge eller mindske legitimiteten for brugen af bestemte typer vold for en bestemt politisk aktør eller social bevægelse. Denne ville være mere anvendelig til en produktiv analyse (ibid: 21). Også makro-

level spørgsmål om, hvordan bestemte sociale bevægelser eller stater er konstitueret til at være i konflikt med hinanden, og hvordan interaktionen mellem forskellige politiske aktører producerer en kontekst, hvor volden bliver acceptabel. Der er dermed et politisk aspekt i måden, man kan undersøge radikaliserings på. Et objektive studie kunne eksaminere, hvordan stater og ikke-statslige aktører gensidigt konstituerer sig selv som kombattanter i en global konflikt mellem Vesten og radikal islam, hvor man har fokus på, hvilken legitimerende ramme aktører anvender i deres taktiske udfoldelse (ibid: 22).

Ligesom Arun Kundnani, præsenterer Randy Borum (2011) nogle kritikpunkter af, hvordan man arbejder med radikaliseringsdefinitionen i litteraturen og praksis. I artiklen *Radicalization into Violent Extremism* (2011) påpeger Borum, at en vellykket indsats mod voldelig ekstremisme skal forsøge at forhindre gennemstrømningen af nye ekstremister. Indsatsen skal ikke blot have til formål at forstå, hvordan folk tænker, men hvordan de kommer til at tænke, hvad de tænker, og hvordan de udvikler sig eller ikke udvikler sig, fra tænkning til handling (Borum 2011: 8). Den skal være i stand til at integrere mekanismer på mikro- og makroniveau og ligeledes tage højde for, at der kan være flere årsager til skabelsen af en voldelig ekstremist. Ved udelukkende at fokusere på radikaliserings som i artiklen henviser til processen med at udvikle ekstremistiske ideologier og overbevisninger, vil der ifølge Borum opstå en risiko for, at man antyder, at radikale overbevisninger er en nødvendig forløber for terrorisme (ibid.). Dette er flere gange modbevist, og et eksempel på dette er fra et af de globale meningsmålinger, Pew og Gallerup, som pointerer, at der er flere millioner af muslimer i verden, som udtrykker deres sympati med jihad-aspirationer, på trods af at de ikke udøver nogen former for vold eller engagerer sig i terrorisme. Modsat er der flere terrorister, som hverken er ideologer eller dybt troende på et ekstremistisk niveau. Af det sidstnævnte, må man ifølge Borum derfor antage, at aktiviteten drages af andre grunde. Radikaliserings kan være en mulig vej til terrorinddragelse, lige så vel som der kunne være andre grunde. Borum pointerer derfor vigtigheden i ikke at kigge på de generelle tendenser, men derimod skabe en forståelse for distinktionen mellem ideologi og handling (ibid.).

Borum adresserer problemet ved, at der i den politiske og videnskabelige litteratur ikke er lagt vægt på at definere kriterier for hvilke ekstremistiske ideologier, der udgør en trussel mod den nationale eller globale sikkerhed, da disse definitioner kan have store konsekvenser for, hvordan vi forstår truslen (ibid: 9). Borum nævner, at Neumann (2010) argumenterer for, at ekstremisme kan bruges i flere sammenhænge og beskriver bl.a., hvordan det kan anvendes til

at betegne politiske ideologier, der modsætter sig et samfunds værdier og principper. I et vestligt demokratisk land ville betegnelsen derfor kunne anvendes på en hvilken som helst ideologi, der går ind for racemæssig eller religiøs overherredømme, modsætter sig de demokratiske værdier og universelle menneskerettigheder. Begrebet kan ligeledes anvendes til at beskrive strategier, hvorigennem politiske aktører forsøger at realisere deres mål, ved at anvende midler der viser 'tilsidesættelse af andres liv, frihed og menneskerettigheder' (ibid: 10). Borum argumenterer derfor for, at regeringer og organisationer burde gøre en indsats for at definere og begrænse radikalisme og ekstremisme for at identificere det, vi forsøger at imødegå, før vi danner os tanker om, hvordan vi bekæmper det (ibid: 11).

Et andet problem, som Borum pointerer i artiklen, er kompleksiteten i at operationalisere begrebet "radikalisering". Veldhuis og Staus fra det hollandske institut Cligendael, argumenterer for, at selvom begrebet er blevet anvendt som genstandsfelt i adskillige sammenhænge, er der endnu ikke udmøntet en accepteret universel definition af begrebet. Tit og ofte har de forskellige beslutningstagere udviklet nogle få definitioner under pres for at bekæmpe radikaliserings, og flere efterretnings- og sikkerhedstjenester har "arbejdsdefinitioner" for begrebet. De er oftest karakteriseret ved to faktorer: voldelig radikaliserings, hvor der lægges fokus på aktiv forfølgelse eller accept af brugen af vold for at nå det erklærede mål; og på en bredere forståelse af radikaliserings, hvor der lægges vægt på aktiv forfølgelse eller accept af ændringer i samfundet, som kan eller ikke udgør en fare for demokratiet og måske eller måske ikke indebærer trussel om eller brug af vold for at nå de erklærede mål (ibid: 12). Inden for det teoretiske aspekt, har der været en række uenigheder blandt forfattere, omkring hvad der bør lægges fokus på i definition af begrebet. McCauley og Moskalenko argumenterer for, at fokus bør ligge på dets mekanismer og gruppedynamikker og definerer begrebet som "*stigende ekstremitet af overbevisninger, følelser og adfærd i retninger, der i stigende grad retfærdiggør vold mellem grupper og kræver ofre til forsvar for gruppen*". Wilner og Dubolooz mener derimod, at hjemmedyrket ekstremisme ofte følger en proces med "transformativ læring". Det kan således være både en mental og følelsesmæssig proces, der forbedrer og motiverer en person til at forfølge voldelig adfærd. Crosset og Spitaletta, som har forsøgt at tænke i en bredere kontekst ved inddragelse af psykologiske og sociologiske begreber, argumenterer for, at begrebet dækker over processen, hvor et individ, en gruppe eller en masse mennesker gennemgår en transformation fra at deltage i den politiske proces via lovlige midler, til brug eller støtte af vold til at opnå politiske mål (ibid: 13).

2.3 Opsummering

Som litteraturreviewet præsenterer har radikaliseringsværet genstand for forskning, politik og efterretnings- og sikkerhedsmæssigt forebyggelsesarbejde uden nogen klar universel definition. I litteraturen står det klart, at definitioner af radikaliseringsvarierer, og det tyder på, at begrebet tenderer til at optræde inden for forskningsfelter for terrorisme og voldelig ekstremisme. Forskningen har haft fokus på at forstå processer, som går forud for dannelsen af terrorister og voldelige ekstremister. Hertil knytter sig antagelsen om, at radikaliseringser forløberer til dannelsen af terrorister eller voldelige ekstremister, hvorfor radikaliseringshar været genstand for forskning i et forebyggelsesmæssigt perspektiv. Litteraturen viser også, at radikaliseringsmodeller har etableret troen på, at fremtidige terrorangreb kan forudses gennem overvågning af muslimske liv. Dette er til trods for, at litteraturen mangler forklaring på sammenhængen mellem teologi og vold, og at der er tendens til at forveksle tilbøjeligheden til at anvende vold med radikale ideer. Politologen Tobias Gemmerli fremskriver udfordringen ved radikaliseringskonceptet og dets mange facetter. Definitioner er ikke uden indflydelse fra kommunikatorens fordomme eller "common sense" forståelser i den politiske kontekst. Han belyser, anvendelsen af begrebet baseres på et politisk og normativt fundament, som fokuserer på ideologi eller voldelig ekstremisme. Gemmerli adresserer derfor, at politiske aktører bør erkende, at det er et mangefacetteret begreb, som kræver forsigtighed i dets anvendelse.

3. Teoretisk ramme

I specialets øjemed benyttes to teoretiske perspektiver, som er Carol Bacchis tre teoretiske antagelser i WPR-tilgangen og Stanley Cohens begreber om moralsk panik og folkedjævla. Bacchis teoretiske ramme anvendes til at belyse, hvordan radikaliserings fremstilles i dansk politisk kontekst, herunder hvordan radikaliserings problematiseres og problemrepræsenteres. Bacchis teoretiske perspektiv bidrager med en belysning af, hvordan problematiseringer og problemrepræsentationer produceres i politiske meningssystemer. Cohens begreber om moralsk panik og folkedjævla anvendes supplerende og bidrager med et kritisk strukturelt perspektiv på, hvordan effekter kan opstå som følge af de politisk producerede problemrepræsentationer. Derfor anvender vi Cohens begreber i femte analysedel.

3.1 Carol Bacchis teoretiske antagelser

Bacchi har tre teoretiske antagelser, der danner et teoretisk fundament og understøtter den metodiske tilgang, som præsenteres senere i specialet (jf. afsnit 4.2). Disse tre teoretiske antagelser danner den teoretiske ramme for specialet. De uddybes nærmere i det nedenstående afsnit.

Første antagelse: *We are governed through problematisations*

I antagelsen om, at vi styres gennem problematiseringer, ligger interessen særligt i, hvordan vi styres gennem regelsæt. WPR-tilgangen inddrager i store træk inspiration fra Foucaults magtforståelse. Foucault anvender begrebet *governmentality* til at beskrive en styreform, der er særligt rettet mod befolkningen (Bacchi 2009: 26). Han sammenligner den magt, der er forbundet med *governmentality* med den *disciplinære* og *suveræne magt*, og beskriver de tre magtformer som en tredeling, der fungerer på forskellige niveauer (ibid: 28). Hvor *governmentality* opererer på statsniveau, og magten bruger midler som social og økonomisk politik til at sikre sikkerhed og orden, fungerer den *disciplinære magt* på individniveau, hvor magten bruger overvågning og teknikker til at styre befolkningen. Den *suveræne magt* er en mentalitet, hvor afstraffelse og belønninger fungerer som middel til at påvirke befolkningens adfærd (ibid: 27). WPR-tilgangens grundlæggende antagelse om, at enhver politik i sagens natur udgør en problematisering, fordrer, at vi af denne grund må styres gennem problematiseringer frem for politikker (ibid: 31). Dette afviger til dels fra Foucaults forståelse af problematiseringer, som anser problematiseringer som relativt sjældne, der forekommer i situationer, hvor der opstår tvivl i regeringens ledelse og problematisering (ibid.). Da alle politikker, ifølge Bacchi, kan siges at være problematiseringer, argumenterer hun derfor for, at måden hvorpå vi undersøger, hvordan vi styres, er ved at analysere de måder, hvorpå bestemte emner opfattes som 'problemer' og identificere tankegangen bag de politiske problematiseringer i politikker. Det er væsentligt at påpege, at det i WPR-tilgangen såvel som i *governmentality*-tilgangen, ikke er intentionerne bag reglerne, der er i fokus, men de teknikker og rationaler, som reglerne bygger på (ibid: 30).

Anden antagelse: *We need to study problematisations (through analysing the problem representations they contain), rather than 'problems'*

WPR-tilgangen trækker på socialkonstruktivistiske præmisser, da den anser regeringer som aktive skabere og producenter af politiske 'problemer', som repræsenteres gennem politikker (ibid: 33). Problemrepræsentationer er "den praksis, hvorigennem ting tilskrives mening og værdi og er derfor måden, hvorpå et politisk 'problem' konstitueres i virkeligheden" (ibid: 35). På den politiske dimension, argumenterer Bacchi for, at regeringer spiller en særlig privilegeret rolle i skabelsen af 'problemer', idet deres problemrepræsentationer udformes i blandt andet de lovgivninger og rapporter, der bruges som styrende viden og på den måde virkeliggøres (ibid: 33). For at identificere problemrepræsentationer, trækker Bacchi på Foucaults diskursbegreb, da problemrepræsentationer udformes og tillægges mening gennem diskurser. Bacchi og Foucault betegner begrebet som '*socialt producerede former for viden, der sætter grænser for, hvad der er muligt at tænke, skrive eller sige om et givet socialt objekt eller praksis*' (ibid: 35). Diskurser begrænser således de formodninger og antagelser for viden, der end måtte være omkring et 'problem', fordi de accepteres og dermed tillægges en sandhedsværdi, som er styrende for, hvordan vi tænker, skriver og taler om et socialt fænomen. Anvendelsen af diskursbegrebet i WPR-tilgangen betyder derfor at sætte spørgsmålstejn ved sandheden af et bestemt politisk 'problem'. Når man studerer problematiseringer og problemrepræsentationer frem for 'problemer' opnår man en værdifuld indsigt i, hvordan nogle mennesker skades og andre drager fordele af problemrepræsentationer. Det gør man ifølge Bacchi, fordi man stiller sig kritisk overfor, hvordan individer "fremstilles" i regeringsprocesser. (ibid: 34). Ifølge Foucault, er magt i denne kontekst nærmere produktiv end negativ eller restriktiv, da magt former vores forestillinger om os selv og verden (ibid: 38). WPR-tilgangen finder igen sin inspiration i Foucaults magtbegreb, og er enig i, at den produktive magt bør studeres i dens virkninger med fokus på, hvordan den fungerer, og hvad den producerer, i stedet for hvem der besidder den (ibid: 38).

Tredje antagelse: *Interrogate existing problematisations through scrutinising the premises and effects of the problem representations they contain*

WPR-tilgangens tredje antagelse retter sig mod at problematisere eksisterende problematiseringer, ved at undersøge præmisser og effekter af problemrepræsentationer i en specifik politik. Bacchi inspireres af Foucaults specificering af kritikbegrebet for at beskrive, hvad problematiseringen skal rette sig imod. Ifølge Foucault består en kritik ikke i at sige, at tingene ikke er gode nok. Det består i at sige, "hvilke typer antagelser, velkendte forestillinger, etablerede og undersøgte måder at tænke på, som den accepterede praksis er baseret på" (ibid:

39). Ideen om at identificere antagelser og præmisser inden for problemrepræsentationer, som bygger på Foucaults arkæologiske analyse, anser Bacchi for utilstrækkelig og kompleks, fordi magt er en produktiv aktivitet. Bacchi pointerer vigtigheden i, at problemrepræsentationer har effekter. WPR-tilgangen arbejder derfor ud fra forudsætningen om, at måden hvorpå emner diskursivt konstitueres af problemrepræsentationer, har effekter. Det har det, da “det stigmatiserer nogle, frikender andre, og holder forandringer inden for grænser” (ibid: 42). Derfor opfordrer WPR-tilgangen til at vurdere, hvad effekterne af problemrepræsentationerne er. De problemstillinger, der anses for at have skadelige konsekvenser (at belønne nogle på bekostning af andre), gentænkes, således der sættes spørgsmålstejn ved problemrepræsentationens sandhedsværdi. Dette er for at belyse, at en identificeret problemrepræsentation ikke er den eneste måde at tænke et problem på (ibid: 43). Dette bygger på Foucaults begreb om genealogi, som retter fokus mod magtforhold, der har muliggjort eller muliggør, at bestemte problemrepræsentationer dukker op og får status. Grundlæggende søger genealogien at spore de historiske praksisser og processer, der producerer problemrepræsentationer. Formålet er at destabilisere de ’nuværende problemer’, der tages for givet grundet de eksisterende problemrepræsentationer (ibid: 43). En genealogisk analyse af regeringens fremstilling af radikaliserings kan derfor bidrage til at identificere, hvorfra problemrepræsentationen har sin sandhedsværdi. Ved at sætte spørgsmålstejn ved problemrepræsentationens sandhedsværdi, vil genealogien bidrage til refleksion over, hvordan vi kunne styres anderledes.

3.2 Cohens teoretiske begreber ‘moralsk panik’ og ‘folkedjævla’

I følgende afsnit redegør vi kortfattet for Cohens teori om moralsk panik med fokus på de to kernebegreber, som teorien præsenterer. Formålet med at anvende Stanley Cohens begreber om moralsk panik og folkedjævla til diskussion er, at teoriens kernebegreber kan nuancere specialets problematisering af de problemrepræsentationer, som findes i udvalgte politiske dokumenter.

Den britiske sociolog Stanley Cohen præsenterer sit kritiske og strukturelle perspektiv på stempingsteori i bogen *Folk Devils and Moral Panics* (1972). Cohen anvender teorien til at analysere forargelse, der opstod som følge af overdreven mediedækning af konflikter mellem grupper af mods og rockere i de engelske 1960’ere. Cohens pointe var, at overdreven mediedækning resulterede i, at fænomenet, der ellers har været kendt i mange år og fremstod

som relativt harmløse sammenstød, blev fremstillet som nyt og dramatiseret, hvilket resulterede i forargelse og frygt (Jacobsen & Jensen 2013: 179). Til trods for, at Cohens analyse primært var empirisk, har han bidraget med to relevante begreber i kriminologisk teori. Der er tale om henholdsvis begreberne moralsk panik og folkedjævla. Moralsk panik betegner en situation, hvor en gruppe eller et problem fremstilles på en overdreven måde, der skaber frygt og forargelse. Det er ofte med konsekvensen af, at fremstillingen får karakter af en selvopfyldende profeti og at vejen banes for strengere lovgivningsmæssige tiltag (ibid.). Ian Marsh og Gaynor Melville (2011) beskriver moralsk panik som en overdrevet respons til en adfærd, der fremstilles som et socialt problem af medier eller andre sociale institutioner. Det leder til, at majoriteten i samfundet anser gruppen af personer med denne type adfærd, som det Cohen betegner som folkedjævla (Marsh & Melville 2011: 2). Begrebet folkedjævla refererer til Cohens betegnelse for de grupper, der tillægges djævelske træk, hvilket betyder, at de fremstilles som problematiske, patologiske eller farlige. Cohen påpeger i sin bog, at begreberne ikke er til for at benægte fænomeners eksistens, men derimod at fænomenet fremstilles på en måde, som er ude af proportioner (Jacobsen & Jensen 2013: 179).

Marsh og Melville fremhæver en pointe, fra Cohens bog *Folk Devils and Moral Panics* (1972), som understreger relevansen af Cohens begreber for nærværende speciale. Cohens pointe er, at samfund fra tid til anden bliver subjekter for en moralsk panik, hvor hændelser, personer eller grupper af personer defineres som en trussel for samfundets værdier og interesser. Truslens natur bliver formet og stereotypiseret af massemedierne, hvorefter moralske barrikader opsættes, og der fremsættes diagnoser og løsninger for truslen. Ifølge Cohen, kan årsagerne til den moralske panik have eksisteret forud for opståen af panikken, ligesom den kan aftage for senere at komme i rampelyset igen (Marsh & Melville 2011: 2). Vi benytter Cohens begreber i en politisk kontekst, frem for i kontekst med medierne. Vi argumenterer for, at Cohens begreber alligevel kan benyttes i en bredere diskussion af, hvordan effekterne af politiske problemrepræsentationer, kan have betydning for de grupper af personer, som fremstilles som afvigende og som trusler for samfundets værdier og interesser.

4. Metode og empiri

I følgende afsnit præsenterer vi først specialets metodiske fremgangsmåde og dernæst metodiske overvejelser, som vi har haft om den metodiske tilgang til undersøgelsen. Ydermere vil afsnittet indeholde en kort præsentation af udvalgte dokumenter og en redegørelse for

dokumentudvælgelsen. Slutteligt gennemgås kodning af datamaterialet samt overvejelser om forskningskriterier og etik i forbindelse med udarbejdelsen af specialet.

4.1. Dokumentanalyse

Dokumentanalyse kan anvendes til at afdække stabilitet og forandring i den mening, som regeringer tilskriver sociale og politiske fænomener. Derfor argumenterer vi for, at metoden er nyttig med henblik på at afdække de politiske processer, som ligger forud for fremstillingen og problemrepræsentationen af radikaliserings (Lynggaard 2010: 137). Da vi er interesserede i at undersøge, hvordan radikaliserings problematiseres og problemrepræsenteres i dansk politisk kontekst, anvender vi Carol Bacchis teoretiske antagelser og WPR-tilgangen (*What's the problem represented to be*) som rammeværktøj til analysen. Tekstmaterialet til analysen består af fem myndighedsdokumenter, der præsenterer initiativer mod radikaliserings, fra perioden 2005 til 2020. Med udgangspunkt i Bacchis anbefalinger om at anvende lovgivning eller andre myndighedsdokumenter til WPR-tilgangen, argumenterer vi for, at vores udvalgte dokumenter er brugbare for besvarelsen af problemformuleringen (Bacchi 2009: 20). Vi foretager en dokumentanalyse på myndighedsdokumenter udgivet af regeringen og Justitsministeriet, som præsenterer regeringens initiativer mod radikaliserings på baggrund af vores interesse i at afdække regeringens fremstilling af radikaliserings. Ifølge Bacchi, er regeringens løsningsforslag udtryk for implicite problemrepræsentationer, derfor laver vi en dokumentanalyse på dem for at undersøge fremstillingen af radikaliserings og afdække problemrepræsentationen (Bacchi 2009: 3).

4.2 WPR-tilgangen (what's the problem represented to be?)

Bacchi griber policy-analysen kritisk an ved at spørge '*What's the problem represented to be?*'. I specialet forkortes Bacchis '*What's the problem represented to be?*' til "WPR-tilgangen" og anvendes som analyseværktøj til at analysere de politiske dokumenter (jf. afsnit 4.3). WPR-tilgangen anvendes som en rammeanalyse af de udvalgte dokumenter, som præsenterer politiske løsningsforslag. Ifølge Bacchi, vil politikere altid indeholde en særlig repræsentation af det 'problem', som politikere forsøger at løse (Bacchi 2009: 1). Bacchi har på baggrund af dette udviklet en tilgang til policy-analyse, som præsenteres i det følgende afsnit og læses i lyset af de tre teoretiske antagelser (jf. afsnit 3.1) (Agustin 2012: 89). Bacchi argumenterer for, at ser man på en specifik politik, vil man forstå 'problemet' som et bestemt type 'problem'. Således argumenterer hun for, at politikere udgør eller former 'problemer'. Dette adskiller sig

fra det konventionelle syn på offentlig politik, hvor politikker anses som værende en reaktion på problemer, hvorimod Bacchi argumenterer for, at regeringer er aktive i skabelsen eller produktionen af politiske 'problemer'. Politik er forslag til ændringer, hvorfor politik implicit repræsenterer 'problemer' (Bacchi 2009: 1). Bacchi anbefaler, at vi arbejder baglæns med udgangspunkt i konkrete politiske løsningsforslag for at granske repræsentationen af 'problemet' inden for forslaget (ibid: 3). Ifølge Bacchi har problemrepræsentationen betydning, da den bærer implikationerne for, hvordan der tænkes om en problematik og for, hvilke og hvordan involverede personer behandles, samt hvordan disse opfordres til at tænke om sig selv (ibid.).

WPR-tilgangen har et socialkonstruktivistisk udgangspunkt, da den antager, at politiske 'problemer' konstrueres gennem sociale konstruktioner af sociale problemer. Med Bacchis tilgang tilføjes en dimension i konstruktivismen, hvor regeringen har en kreativ og producerende rolle i skabelsen af problemforståelsen gennem problemrepræsentationer (ibid: 2). WPR-tilgangen bygger på præmissen om, at politik er en problematiserende aktivitet, der indeholder en implicit problemrepræsentation. Argumentet er, at det, man føler om noget, determinerer, hvad man foreslår at gøre ved det. Derfor må det ligestilles med at se på, hvad der foreslås som politisk indgriben, vil afsløre, hvad der tænkes om en given problematik. Tilgangen udfordrer almindelige beskrivelser af politikere som problemløsere, hvor problemerne er opstået uden for den politiske proces (ibid: 3).

Det bliver således centralt at undersøge, hvordan forståelsen af radikaliserings produceres i det politiske meningssystem. Tilgangen giver yderligere grundlag for senere at analysere og diskutere effekter af problemrepræsentationen for implicerede parter, som problemrepræsentationen vedrører. Formålet er ikke at evaluere politik, men nærmere at undersøge, hvordan radikaliserings problematiseres og problemrepræsenteres i regeringens initiativer mod radikaliserings. Bacchi præsenterer seks indbyrdes forbundne spørgsmål, som en del af WPR-tilgangen (ibid: 2). Spørgsmålene er opstillet denne rækkefølge:

1. *What's the 'problem' represented to be in a specific policy?*
2. *What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'?*
3. *How has this representation of the 'problem' come about?*
4. *What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the 'problem' be thought about differently?*
5. *What effects are produced by this representation of the 'problem'?*

6. *How/where has this representation of the 'problem' been produced, disseminated and defended? How could it be questioned, disrupted and replaced?*

(Bacchi 2009: 2)

Vi anvender Bacchis fem første spørgsmål og fravælger det sjette, da undersøgelsens problemformulering centrerer sig om fremstillingen af radikaliserings, samt hvordan denne har betydning for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper. Vi anser derfor ikke Bacchis sjette spørgsmål som relevant for at belyse problemformuleringen. I følgende afsnit afklares omfanget af Bacchis fem første spørgsmål samt, hvordan spørgsmålene er forbundet.

1. What's the 'problem' (...) represented to be in a specific policy?

Formålet for analysens første spørgsmål er at identificere implicite problemrepræsentationer i politiske forslag for at præcisere problemet (Bacchi 2009: 4). For at identificere implicite problemrepræsentationer, anbefaler Bacchi, at der arbejdes baglæns med udgangspunkt i politiske løsningsforslag for at afklare, hvad der repræsenteres som 'problemet', som disse forslag skal tjene som løsning på (ibid: 3). Bacchis begreb for *nesting* er udtryk for, at problemrepræsentationer kan være tæt forbundne. Første spørgsmål benyttes til at undersøge regeringens initiativer mod radikaliserings, hvor vi ser nærmere på, hvad der eksplicit fremsættes som 'problem'. Når de eksplicite problemrepræsentationer er identificeret, kan vi analysere os frem til identifikation af de implicite problemrepræsentationer og om de er *nested* i hinanden.

2. What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'?

WPR-tilgangens andet spørgsmål bygger ovenpå det første spørgsmål. Formålet for det andet spørgsmål er at identificere og analysere forankrede kulturelle antagelser og forudsætninger, der underbygger problemrepræsentationen (ibid: 5, 7). Det indebærer en undersøgelse af forankrede kulturelle værdier, som er en form for social underbevidsthed. Gennem analysen af de udvalgte dokumenter ser vi nærmere på implicite antagelser i problemrepræsentationen af radikaliserings. Bacchi pointerer, at analysen arbejder på et niveau, hvor basal eller fundamental verdensanskuelse befinder sig, og at dette relaterer sig til spørgsmålets formål om at afklare antagende tanker, som ligger bag specifikke problemrepræsentationer (ibid: 5). Ved at analysere forudsætninger og antagelser kan vi identificere konceptuelle præmisser, som

underbygger problemrepræsentationerne i regeringens initiativer. Et centralt punkt for analysens andet spørgsmål er, at analysen ikke fremkalder antagelser eller overbevisninger, som holdes af politiske beslutningstagere. Vi er derimod interesserede i at identificere antagelser og forudsætninger, der eksisterer inden for problemrepræsentationerne i de udvalgte dokumenter. Distinktionen mellem disse formål for analysen kan fremstå utydelig, men med WPR-tilgangen forsøger vi ikke at forklare, hvorfor noget sker, men vi forsøger derimod at forklare, hvordan det er muligt for noget at ske. Herunder hvilke meninger, der skal være til stede for, at noget kan ske (ibid: 5). Distinktionen mellem “hvorfor noget sker” og “hvordan det er muligt for noget at ske” findes i det fokus, som undersøgelsen af en bestemt politik tager. Vi afklarer, hvordan det er muligt for noget at ske ved at bevæge os baglæns. Når vi undersøger, hvordan noget bliver muligt, er vi interesserede i hvilke muligheder, der opstår ved en given problemrepræsentation.

Bacchis analyse af, hvordan meninger skabes gennem politikker, er relevant for specialet, da diskurser, som analyseres, anses som meningsskabende i den politiske proces. Diskurser i politik er mere end blot sprogbrug, da de omfatter antagelser, værdier, forudsætninger og konceptuelle logikker, som udtrykkes gennem sprog og skabes gennem særligt sprogbrug. Politik er meningsdannelse og udtrykkes i sprog, og det er derfor analysens formål at undersøge, hvordan meningsdannelsen sker i den specifikke sprogbrug omkring radikalisering. Derfor identificeres, granskes og analyseres dikotomier, nøglekoncepter og kategorier, der eksisterer i problemrepræsentationen, for at afklare, hvordan de diskursivt tilføjer mening til problemrepræsentationen. Dikotomier karakteriseres som en todelt helhed, hvor de to dele har et eksklusiveret forhold. Delene er hierarkiske, hvorfor den ene halvdel er privilegeret og har dermed højere værdi end den anden. I analysen observeres, hvor dikotomierne bliver synlige og rollen, dikotomierne spiller i forståelsen af problemet. Dikotomier afslører konceptuelle logikker, som afgrænser problemforståelsen (ibid: 7). Nøglekoncepter er abstrakte relativt åbne etiketter, som kan tilskrives adskillige betydninger. Bacchi fremhæver, at nøglekoncepter er *relativt* åbne, eftersom nogle koncepter er så historisk og kulturelt forankrede, at det er udfordrende at anerkende deres konstruerede natur. Ydermere er specifikke meninger af koncepter dybt forankrede i statslig praksis, hvilket gør dem besværlige at bestride (ibid: 8). Kategorier er koncepter, som har en central rolle i forhold til statslig praksis. Kategorierne involverer en kategorisering af mennesker, eksempelvis ‘ældre’, ‘hjemløse’ eller ‘kriminelle’. Ligesom med dikotomier og nøglekoncepter, anses kategorier ikke som givet på forhånd og vi analyserer derfor, hvordan kategorier er meningsdannende i problemrepræsentationen. Dermed

vil kategoriseringer reflektere organisering af mennesker, som vil have indflydelse på, hvordan statslig praksis forløber og hvordan personer tænker om dem selv og andre (ibid: 9).

3. How has this representation of the 'problem' come about?

Dette spørgsmål tjener to formål. Først at reflektere over specifikke udviklinger og vedtagne beslutninger, som medvirker til at forme identificerede problemrepræsentationer. For det andet at anerkende, at konkurrerende problemrepræsentationer eksisterer på tværs af tid og sted samt, at problemrepræsentationen kunne udvikles anderledes. Analysen starter i nutiden og bevæger sig bagud i tid, og spørger undersøgende, hvordan vi kom til den aktuelle problemrepræsentation. Man skal, som Bacchi pointerer, ikke acceptere, at nuværende problemforståelser er uundgåelige produkter af evolutionen over tid. Formålet er derimod at spore udviklingen bagudrettet. Identifikation af specifikke tidspunkter, hvor centrale beslutninger blev taget, bidrager til at belyse, at problemrepræsentationer under granskning er betingede og foranderlige (ibid: 10). Tilgangen, som Bacchi anvender, tager udgangspunkt i Foucaults begreb om genealogi. Genealogien har en destabiliserende effekt på problemrepræsentationer, som ofte tages for givet. Ydermere giver den indsigt i magtrelationer, som har indflydelse på problemrepræsentationers succes og dominans. Det tredje spørgsmål undersøger således den historiske udvikling og betingelser, som har været gældende for, at problemrepræsentationen har taget form og fået mulighed for at dominere (ibid: 11).

4. What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the 'problem' be thought about differently?

Det kritiske potentiale i WPR-tilgangen kommer særligt til udtryk i Bacchis fjerde spørgsmål. Som tidligere beskrevet, er tilgangens formål at lade problemrepræsentationer, som politiske problematiseringer indeholder, være genstand for granskning. En måde, at gribe granskningen an på, er ved at undersøge, hvad der *ikke* problematiseres i de underliggende problemrepræsentationer. Argumentet er, at der ikke kun er andre måder at fremstille problemer på, men også at specifikke politikker er begrænset af måden, hvorpå problemet repræsenteres (ibid: 12, 13). Formålet er således at reflektere og overveje hvilke tavse 'problemer' og perspektiver, der eksisterer i identificerede problemrepræsentationer. Analysens andet spørgsmål er behjælpelig, da dikotomier simplificerer komplekse erfaringer, og det bliver derfor muligt at identificere, hvor simplificeringen forvrænger eller

misrepræsenterer bestemte problematikker. Analysen fokuserer på spændinger og modsætninger i problemrepræsentationer, når begrænsninger og utilstrækkeligheder belyses (ibid: 13). Det fjerde spørgsmål støttes også af tredje spørgsmål, da genealogien belyser konkurrerende problemrepræsentationer og problemrepræsentationer som ikke tages op. Disse er behjælpelige til at identificere tavsheder i problemrepræsentationer, som har regeringsmæssig opbakning (ibid: 14). Vi ser derfor på, hvad der er udeladt, uproblematiseret og tavselligjort i problemrepræsentationen af radikaliserings.

5. *What effects are produced by this representation of the 'problem'?*

Formålet er at identificere effekterne af specifikke problemrepræsentationer, for at effekterne kan vurderes kritisk. Bacchis femte spørgsmål videreudvikler den kritiske analyse på baggrund af den teoretiske antagelse om, at problemrepræsentationer skaber udfordringer for nogle mennesker tilhørende bestemte sociale grupper. Derfor må udfordringerne nødvendigvis undersøges gennem underliggende problemrepræsentationer for at afklare, hvordan de fungerer til fordel for nogle sociale grupper og som udfordring for andre. Bacchi præsenterer tre forbundne og overlappende effekter; diskursive-, subjektiverende- og livseffekter (ibid: 15). Diskursive effekter er effekter, som på baggrund af sprogbrug danner ramme om problemrepræsentationen. Effekterne hæmmer muligheden for at reflektere og gentænke problemrepræsentationen. Således bliver det samtidig udfordrende at tilgå problemet anderledes. Subjektiverende effekter er effekterne af, at diskurser skaber subjektive positioner i problemrepræsentationer, hvor personer placeres. Ud fra den subjektive position kan personer skabe mening i den sociale verden, sideløbende med at diskurser subjektiverer positionen. Det betyder, at måden, mennesker tænker om sig selv og andre, og hvem de er, kan påvirkes af subjektive positioner i offentlig politik. Dette gælder særligt, når problemrepræsentationer indebærer det, som Foucault kalder *dividing practices*, hvor sociale grupper sættes i opposition til hinanden. Ifølge Bacchi, argumenterer Foucault for, at *dividing practices* fordrer stigmatisering af bestemte minoriteter, hvilket er brugbart for politiske formål samt indikerer og opfordrer til ønsket adfærd blandt majoriteten (ibid: 16). Problemrepræsentationer implicerer som regel også et ansvar og dermed en identifikation af skyldige for problemets opståen. Personer, der identificeres som dem med det bærende ansvar for et givent problem, er ofte afholdt fra at bakke op om problemløsninger, hvilket har en forstærkende effekt på den sociale status quo i subjektiverende positioner (ibid: 17). Livseffekter drager direkte fokus på materiel indflydelse fra problemrepræsentationer på grund af antagelsen om, at

problemrepræsentationer har direkte effekt på menneskers liv. Eksempelvis kategoriseringer af personer, der har gavn af en given offentlig politik, og således får forbedret levevilkår. Ligeledes kan det have den modsatte effekt. Formålet med femte spørgsmål er at fremhæve, hvilke aspekter af en problemrepræsentation, der kan have skadelige effekter for bestemte sociale grupper samt, hvordan problemrepræsentationer bør gentænkes (ibid: 17,18).

4.3 Dokumentudvælgelse

Til besvarelse af undersøgelsens problemformulering benytter vi fem politiske myndighedsdokumenter, som er hentet fra Folketingets og Justitsministeriets hjemmeside. Disse dokumenttyper er relevante for besvarelsen af problemformuleringen, da myndighedsdokumenterne repræsenterer regeringens initiativer mod radikalisering. Initiativerne afspejler løsningsforslag, der kan afklare, hvordan regeringen repræsenterer radikalisering som et 'problem' (Bacchi 2009: 3)

Myndighedsdokumenterne er officielle regeringsrapporter og dermed sekundære dokumenter, fordi de er offentligt tilgængelige for alle, der i tiden er i nærheden af begivenheden eller den politiske situation, som dokumenterne refererer til (Lynggaard 2010: 139). Dokumenterne er relevante, da de afspejler, hvilke områder regeringen anså som vigtige for håndteringen af radikalisering som 'problem' i tidsperioden 2005 til 2020. Tidsperioden er dog ikke undersøgelsens fokus, men perspektivet kan medvirke til en grundigere undersøgelse af, hvad der går forud for problemrepræsentation af radikalisering. Ydermere kan dokumenterne belyse, hvordan regeringerne gennem tiden har imødegået 'problemet'. Dokumenternes initiativer og indsatser giver indblik i, hvordan radikalisering problemrepræsenteres og fremstilles. Dokumenterne afspejler den parlamentariske problemdefinition af radikalisering samt diskursen, der knyttes hertil. Derfor argumenterer vi for, at valget af handlingsplanerne giver mulighed for at undersøge fremstillingen af radikalisering på et parlamentarisk og officielt niveau. Dokumentanalyse af myndighedsdokumenterne giver ligeledes, grundet tidsperioden, indblik i, hvordan problemrepræsentationen udvikler sig, eller ikke udvikler sig over tid. Dokumenterne skal således bidrage til en undersøgelse af, hvordan regeringen fremstiller radikalisering i dansk politisk kontekst (Bacchi 2009: 20).

Bacchi argumenterer for, at regeringer har en privilegeret og fordelagtig rolle i skabelsen af 'problemer', da problemrepræsentationerne udformes i blandt andet lovgivninger og

regeringsrapporter, der bruges som styrende viden i udarbejdelsen af politikker (Bacchi 2009: 33). Argumentet øger relevansen af vores dokumenter for besvarelsen af specialets problemformulering, da vi er interesserede i regeringens fremstilling af radikaliserings. I det følgende præsenteres de udvalgte dokumenter, som består af regeringens initiativer mod radikaliserings i perioden 2005 til 2020.

Handlingsplan 2005

Regeringen præsenterede jf. *“Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse”* seks initiativer. Initiativerne er tematiseret inden for 1) “efterretningstjenestens organisation, samarbejde og ressourcer”, 2) “efterforskning af terror”, 3) “udlændinges ophold i Danmark”, 4) “det civile beredskab”, 5) “dialog med de muslimske samfund” og 6) “forskning” (Regeringen 2005: 5-21). Handlingsplanen er udarbejdet på baggrund af en nedsat arbejdsgruppes anbefalinger med henblik på at styrke det danske samfunds indsats og beredskab mod terror. Arbejdsgruppens anbefalinger er baseret på en gennemgang og vurdering af det danske samfunds tidligere indsats og beredskab mod terrorhandlinger (Regeringen 2005: 3). Dokumentet omtales “H2005” i specialet.

Handlingsplan 2009

I handlingsplanen *“En fælles og tryk fremtid - handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikaliserings blandt unge”* præsenterer regeringen 22 initiativer fordelt på syv indsatsområder. Indsatsområderne er tematiseret inden for 1) “direkte kontakt til de unge” 2) “inklusion baseret pligter og rettigheder” 3) “dialog og oplysning” 4) “demokratisk fællesskab” 5) “indsats i udsatte boligområder” 6) “særlig indsats i fængsler” 7) “viden, samarbejder og partnerskaber” (Regeringen 2009: 12). Handlingsplanen er udarbejdet på baggrund af forslag fra en nedsat embedsarbejdsgruppe bestående af Ministeriet for Indvandrere, Flygtninge og Integration (formand og sekretariat), Justitsministeriet, Undervisningsministeriet, Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet, Velfærdsministeriet og Kulturministeriet (Regeringen 2009: 6). Dokumentet omtales “H2009” i specialet.

Handlingsplan 2014

Regeringen præsenterer handlingsplanen *“Forebyggelse mod radikaliserings og ekstremisme”*, som indeholder 12 initiativer fordelt på fire overordnede indsatsområder. Indsatsområderne er 1) “styrkelse af lokale myndigheders indsats”, 2) “nye værktøjer til forebyggelse og exit indsatser”, 3) “styrket internationalt arbejde” og 4) “mobilisering af civilsamfund” (Regeringen

2014: 8). Handlingsplanen er udarbejdet på baggrund af eksisterende nationale og internationale erfaringer, evaluering af den eksisterende indsats samt viden fra forskningen og CTA's analyser (Center for Terroranalyse) om udfordringer med ekstremisme (ibid: 7). Dokumentet omtales "H2014" i specialet.

Handlingsplan 2016

Som led i indsatsen mod terror, præsenterer regeringen i den nationale handlingsplan "*Forebyggelse og bekæmpelse mod ekstremisme*" 41 nye initiativer fordelt på ni indsatsområder. De er som følgende 1) "mere koordineret og videnskabeligt forebyggelsesindsats", 2) "stærket indsats i politikredse og kommuner", 3) "bekæmpelse af ekstremistisk propaganda og forebyggelse af online-radikalisering", 4) "hård kurs mod fremmedkrigere", 5) "målrettet indsats i kriminelle miljøer", 6) "systematisk indsats mod radikaliseret i fængsler", 7) "systematisk indsats i dagtilbud, grundskolen og ungdomsuddannelser", 8) "aktivering og inddragelse af lokalsamfund" og 9) "stærket national arbejde" (Regeringen 2016: 8, 9). Dokumentet omtales "H2016" i specialet.

Regeringens tiltag 2020

I myndighedsdokumentet, som er udgivet af Justitsministeriet, præsenterer regeringen "*Vi passer på Danmark - 8 tiltag mod fremmedkrigere*" (Justitsministeriet 2020: 5). Dokumentet indebærer otte tiltag, som er følgende 1) "dømte fremmedkrigere skal kunne idømmes opholdsforbud og kontaktforbud" 2) "straffen for terror og terrorlignende aktiviteter skal skærpes markant" 3) "regeringen vil sikre, at børn ikke vokser op i radikaliserede miljøer" 4) "mulighed for administrativ fratagelse af det danske statsborgerskab fra fremmedkrigere med dobbelt statsborgerskab" 5) "børn født i konfliktområder skal ikke automatisk have dansk indfødsret" 6) "begrænsning af fremmedkrigeres adgang til bistand fra udenrigstjenesten" 7) "regering opretholder og udvider ordningen med pas inddragelse, nægtelse af udstedelse af pas og meddelelse af udrejseforbud" 8) "politiets og kommunernes radikaliseringsforebyggende arbejde styrkes" (Justitsministeriet 2020: 7-18). Dokumentet omtales "T2020" i specialet.

4.4 Kodning af dokumenter

WPR-tilgangens spørgsmål bygger på Bacchis tre teoretiske antagelser, hvorfor kodningen er deduktiv, givet at vi arbejder ud fra de teoretisk funderede spørgsmål i WPR-tilgangen. Vi har en fortolkende og refleksiv tilgang til kodningen af dokumenterne ud fra det teoretiske

udgangspunkt. Vi bliver således en del af den genererede data, som vi analyserer (Mason 2002: 149). Tekstmaterialet er kodet i programmet Nvivo, hvor dokumenterne kodes manuelt efter kategoriseringer, som er dannet på baggrund af WPR-tilgangens fem spørgsmål. Koderne er navngivet således: 1) det eksplicite problem, 2) forudsætninger og antagelser, 3) genealogi, 4) tavsheder og 5) effekter. Vi har kodet tekstmaterialet af to omgange. I første kodning anvendes kategorierne systematisk og benyttes til at skabe overblik i kodningsprocessen (ibid: 150 & 151). Den anden kodning er baseret på koden 'det eksplicite problem', fordi nogle emergerende temaer viser sig under første kodning. De anses som relevante, først og fremmest for at afklare, hvilke typer af 'problemer', der repræsenteres i regeringens initiativer. Dernæst anses temaerne som relevante for den fortsatte analyse, hvorfor vi rettede fokus mod koden 'forudsætninger og antagelser' for at afklare hvilke dikotomiske forhold, nøglekoncepter og kategorier, der viste sig i de emergerende temaer. Den anden kodning gjorde det muligt at kode os frem til forskelle og ligheder mellem temaerne, hvilket var brugbart for analysen til at identificere underliggende problemrepræsentationer. De emergerende temaer blev således pejlemærker for retningen i den efterfølgende analyse.

4.5 Metodiske refleksioner og kritiske overvejelser

Ifølge Bacchis første teoretiske antagelse styres vi af problematiseringer (Bacchi 2009: 26). Derfor må vi nødvendigvis reflektere over, at vi som forskere placeres i konceptuelle logikker, der rammesætter vores verdensanskuelse og afgrænser problemforståelser (ibid: 5). Ifølge Bacchi bygger politik på præmissen om, at politik er en problematiserende aktivitet, der indeholder en implicit problemrepræsentation (Bacchi 2009: 3). Vores problematisering af denne problematiserende aktivitet kræver derfor også, at vi reflekterer grundigt over vores egen position i forskningsprocessen. De konceptuelle logikker findes i den æra, vi befinder os i og formes af problemrepræsentationerne, som vi forsøger at analysere. Vi må derfor reflektere grundigt over problemrepræsentationernes oprindelse, formål og vurdere effekten af disse.

Da WPR-tilgangen trækker tråde til socialkonstruktivistiske præmisser om, at vi skal forholde os kritiske til vores verdensanskuelser og os selv, opfordres vi til at være kritiske over for antagelsen om, at verden er objektiv og en upartisk observation (Burr 2015: 2). Vi accepterer dermed ikke, at 'problemer' bare eksisterer i verden, men vi forsøger derimod at belyse subjektiviteten i problematiseringer. Ud fra en socialkonstruktivistisk tilgang må normativiteten dermed også være konstrueret forud for problemrepræsentationen, som

fremføres i regeringens initiativer. Bacchi påpeger, at en problemrepræsentation kan være associeret og indlejret i flere politikområder (ibid: 54). Vi er derfor opmærksomme på, at det kan være tilfældet i nærværende undersøgelse. I en kritisk analyse af udvalgte dokumenter er vi dermed også bevidste om, at granskningen af problemrepræsentationen er omfangsrig, da 'problemet' kan bevæge sig omkring flere politiske områder og vise sig som flere underliggende problemrepræsentationer. Derfor er det nødvendigt at holde et højt refleksionsniveau, når vi betragter og analyserer problemrepræsentationer, så vi ikke blot accepterer dem, som de fremstår, uden at være givet af noget. Det er derfor vigtigt at argumentere og udvise gennemsigtighed over for læseren, når vi laver analysearbejdet (Bacchi 2009: 19). Dernæst må vi anerkende, at udvælgelsen af politiske dokumenter i sig selv er en fortolkende handling, da vi udvælger på baggrund af, hvad vi vurderer som relevante for besvarelsen af problemformuleringen (ibid: 20).

De udvalgte dokumenter og metoden former analysens kritiske tilgang. WPR-tilgangen kunne anvendes på andre dokumenttyper, fx medietekster, som kunne inddrage andre aktører end politikere. Dette kunne give indblik i, hvordan problemrepræsentationer af radikaliserings kommer til udtryk på et andet niveau end det lovgivende magts niveau. Vi forholder os i nærværende speciale til den officielle, det vil sige regeringens, problemrepræsentation af radikaliserings og dermed ekskluderes andre mulige problemrepræsentationer af radikaliserings. Vi er derfor bevidste om, at hvis vi havde anvendt andet materiale til besvarelsen af problemformuleringen, kunne vores empiriske fund sandsynligvis udfolde sig på en anden måde.

Vi er opmærksomme på et forhold i dokumentudvælgelsen, som kræver kritisk belysning. I begyndelsen af undersøgelsen omtalte vi de udvalgte dokumenter som "regeringens handlingsplaner", da vi ikke var opmærksomme på, at regeringens initiativer fra 2020 ikke bestod af en decideret handlingsplan som de øvrige dokumenter.

Vi betegnede dokumenterne som "handlingsplaner" et langt stykke inde i undersøgelsesprocessen. Også under en del af analyseprocessen. Vi er kritiske overfor, om det kan være en fejlkilde til, at regeringens initiativer fra 2020 fremstår som en reel handlingsplan gennem nærværende undersøgelse. Konsekvensen kan være, at regeringens konkrete fokus på fremmedkrigere i dokumentet, har betydning for, om bestemte underliggende problemrepræsentationer, som fremanalysedes, finder yderligere støtte i dette dokument.

Dokumentet præsenterer regeringens holdninger til og tiltag mod fremmedkrigere, som er en integreret del af indsatsområderne i tre af de øvrige dokumenter. Vi forholder os kritiske overfor, at det kan skævvride synligheden af identificerede problemrepræsentationer, hvorfor vi tager forbehold for, at inddragelsen af dette dokument, kan have indflydelse på, at en af de underliggende problemrepræsentationer kan være "overrepræsenteret". Til trods for ovenstående, finder vi det væsentligt at påpege, at regeringens initiativer fra 2020 er behandlet på samme måde som regeringens handlingsplaner. Argumentet er, at dokumentet på samme måde som de øvrige dokumenter, handler om forebyggelse og initiativer mod radikalisering. Derfor centraliserer vi analysen om problemrepræsentationerne, som måtte eksistere i alle udvalgte dokumenter (Bacchi 2009: 20).

Som vi tidligere har argumenteret for (jf. afsnit 1.2), at vi har truffet et metodisk valg om at undlade en begrebsafklaring af specialets centrale begreb "radikalisering". Man kan inddrage begrebsafklaringer for at forklare begrebets størrelse og hvad det indebærer. Et kritikpunkt ved radikaliseringsbegrebet er, at det jf. litteraturreviewet fremgår som et diffust begreb. Konsekvensen ved diffuse begreber er, at det svækker troværdigheden i undersøgelsen (Riis 2012: 363). Denne konsekvens gælder også troværdigheden i vores undersøgelse. Vi har dog forsøgt at styrke troværdigheden omkring begrebet, ved at følge Bacchis argument om, at problemrepræsentationer har betydning for, hvad der tænkes om en problematik (ibid: 1). Derfor er vi interesserede i regeringens repræsentation af radikalisering frem for at begrebsafklare på forhånd. Et væsentligt forbehold for den metodiske tilgang er, at regeringens forebyggelsesinitiativer er rettet mod både radikalisering og ekstremisme. I regeringens initiativer fremgår det ikke klart, hvilket område forebyggelsesinitiativerne henviser til. Vi kan derfor ikke konkludere noget fyldestgørende om fremstillingen af radikalisering, men vi kan derimod med en vis varsomhed sige noget om, hvordan det fremstilles ud fra en kontekstuel ramme om fælles forebyggelsesinitiativer rettet mod radikalisering og ekstremisme.

4.6 Etiske overvejelser i forskningsprocessen

Konventionelle policyanalyser har til opgave at identificere alternativer til politikker og medvirke til udvælgelsen af de bedste alternativer (Loftager 1993: 80). Vi har med udgangspunkt i dette reflekteret over, at måden hvorpå vi anvender Bacchis kritiske policyanalyse, ligesom konventionelle policy-analyser, kan belyse alternative tankemønstre omkring politikker. Herunder problemrepræsentationerne som de vedrører. Det er en etisk

overvejelse værd, at vi reflekterer over, at når vi gransker politiske dokumenter, udfordrer vi sandhedsværdien i de problemrepræsentationer, som dokumenterne indeholder. Ydermere udfordres retfærdigheden af effekter, som handlingsplanerne kunne have for berørte aktører. Vi har derfor gjort os overvejelser om, at granskningen af problemrepræsentationerne kan belyse nogle sårbare problemstillinger, der produceres i løsningsforslagene og problemrepræsentationerne. Dette er også omtalt af Kundnani (2012) (jf. afsnit 2.2), hvor han påpeger, at politiske diskussioner om radikaliserings afføder dilemmaer, fordi emnet er sårbart (Kundnani 2012: 4). Bacchi kræver opmærksomhed mod, hvordan 'problemet' fremstilles i bestemte politikker, hvordan de, der repræsenteres som "besværlige" beskrives, og hvordan de, der er dette, kan absorbere eller udfordre budskabet. Ydermere belyser Bacchi vigtigheden i, at regimer fremkalder subjektiviteten, herunder vores egen subjektivitet, og derfor må vi reflektere over de problematiseringer, vi foretager os undervejs (Bacchi 2009: 42). Det relaterer sig til vores egen position i forskningsprocessen, da vi ikke er undtaget for denne sårbarhed, som Kundnani omtaler. Den virkelighed, som problemrepræsentationerne eksisterer i, er også vores virkelighed, hvorfor vi forsøger at støtte os til den socialkonstruktivistiske forståelse af, at 'problemer' konstrueres i den sociale verden, sideløbende med at diskurser subjektiverer positionen. På samme måde vil de subjektivere os (Bacchi 2009: 16). Det betyder, at måden, mennesker, inklusive os som forskere, tænker om sig selv og andre, og hvem de er, kan påvirkes af subjektive positioner i offentlig politik.

4.7 Forskningskriterier

Som en del af forskningen er vi ansvarlige for, at vi forholder os til hvilke forskningskriterier, der er aktuelle i nærværende undersøgelse og reflekterer over disse. Ideelt set skal undersøgelsen leve op til kvalitetsstandarder for, at den kan bidrage til den eksisterende litteratur og samfundsmæssigt kan forbedre eller forstå samfundsmæssig udvikling og forhold. Ydermere skal undersøgelsen eksplicitere procedurerne, som anvendes i forskningsprocessen med formål om at læsere kan gennemskue processens takt (Andersen 2012: 97). Da vi arbejder med det kvalitative design, er målsætningen at opfylde kravene om gennemsigtighed, troværdighed og konsistens (Riis 2012: 346-348). I følgende afsnit gennemgår vi de aktuelle kriterier for specialets undersøgelse, samt hvilke overvejelser og refleksioner vi har gjort for at sikre kvaliteten.

Vi har reflekteret over, at den metodiske tilgang til undersøgelsen indebærer nogle

videnskabsteoretiske udgangspunkter, som vi ikke kommer uden om i en diskussion af forskningskriterier. Spørgsmålet om validitet må besvares alt efter undersøgelsens sigte. Da vi arbejder med en metodisk tilgang, der er præget af socialkonstruktivismens præmisser, stræber vi ikke efter at udtale os om og formulere absolutte sandheder. Det, som vi undersøger videnskabeligt, er, hvordan vi opfatter, at sandheden produceres. Det vil sige, at undersøgelsen handler om at producere viden om den verden, vi befinder os i, som rejser nogle spørgsmål om den måde, verden anskues på. I nærværende speciales øjemed vil det sige, hvordan problemrepræsentationer af radikaliserings kan erkendes i den sociale kontekst for erkendeprocessen (Collin 2015: 326). En forudsætning for at vi kan sikre troværdigheden i undersøgelsen, er, at vores teoretiske og metodiske argumentationer er eksplicite, begrundede, systematiske og udviser refleksivitet for, at den er gennemskuelig for læseren (Riis 2012: 351). Vi har valgt Bacchis WPR-tilgang som metode og teori, da den centraliserer sig om repræsentationer af 'problemer'. Dermed sættes rammerne for, hvordan vi undersøger problemformuleringen. For at styrke troværdigheden, har vi valgt supplerende teori, som skal understøtte og nuancere besvarelsen af problemformuleringen. Det er grundlæggende for sikring af validiteten, at vi udvælger datamateriale på baggrund af deres anvendelighed til at besvare problemformuleringen, som undersøgelsen arbejder med (Møller 2018: 202). Vi benytter derfor myndighedsdokumenter, som er repræsentative i forhold til den problemformulering, som vi ønsker at besvare, da afsenderen af myndighedsdokumenterne er regeringen.

Når man indenfor kvalitativ metode skal vurdere pålidelighed, er det essentielt at reflektere over undersøgelsens fremgangsmåde. Pålideligheden styrkes ved, at vi gennem specialet er begrundet og gennemsigtige i argumentation for til- og fravalg (Riis 2012: 353). I afgrænsningen er vi gennemsigtige med den relevante tidsperiode og velargumenterede i forhold til dokumentudvælgelse, hvor vi afklarer til- og fravalg af dokumenttyper. I tilvalget af metoden har vi begrundet vores metodiske refleksioner og overvejelser, hvilket udviser transparens i forhold til den måde, vi anvender metoden på, og hvordan WPR-tilgangen former den kritiske tilgang til besvarelsen af problemformuleringen. Det gælder ligeledes, at vores kodningsstrategi er gennemskuelig og praktiseret for at nå dertil, hvor vi kan analysere på baggrund af kodningen. Det har vi forsøgt ved at foretage to kodninger af vores datamateriale, hvor 1. kodning har haft til formål at skabe en systematisk organisering af materialet ud fra WPR-tilgangens fem spørgsmål, og 2. kodning kodet baseret på empirisk fund fra første kodning.

Vi har i nærværende speciale ikke været interesseret i at generalisere, hvordan regeringens fremstilling af radikaliserings kan have betydning for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper i Danmark. Med dette fokus er det ikke muligt at generalisere til alle segmenter af befolkningen, som er omfattet af regeringens indsatsområder og initiativer mod radikaliserings. Vi afgrænser således undersøgelsen til at behandle betydningen for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper. Afgrænsningen bygger på en systematisk og sproglig fortolkning af regeringens fremstilling af radikaliserings og dens betydning for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper. Derfor er vores empiriske fund bestemt af enestående betingelser givet vores metodiske tilgang og dokumentudvælgelse, hvorfor vi argumenterer for, at undersøgelsens fund ikke bærer præg af høj generaliserbarhed (Riis 2012: 357). Vi kan derfor ikke udtale os om, hvilken betydning regeringens fremstilling af radikaliserings har, og hvad den kan have af betydning for etniske minoritetsgruppers liv “i den virkelige verden”. Vi kan basere vores fund på baggrund af teori. Vi kan dog bruge dem til at rejse nogle kritiske spørgsmål om, hvordan ‘problemer’ produceres og tillægges mening i politiske meningssystemer.

5. Analyse

Det følgende afsnit er en kritisk policy-analyse af regeringens fremstilling af radikaliserings, og hvad den kan betyde for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper. Analysen består af fem delanalyser, som udgør den kritiske analyse af regeringens initiativer mod radikaliserings ved brug af WPR-tilgangen. Delanalyserne er struktureret efter Bacchis fem spørgsmål i kronologisk rækkefølge. I femte analysedel, inddrages Stanley Cohens begreber om moralsk panik og folkedjævla for at give et andet teoretisk perspektiv på effekterne af problemrepræsentationerne.

5.1 What’s the ‘problem’ represented to be in a specific policy?

Ifølge Bacchi producerer regeringer politiske ‘problemer’ mens de laver løsningsforslag for at skabe forandring. Bacchi mener, at løsningsforslagene derfor indeholder implicite repræsentationer af politiske ‘problemer’. Gennem WPR-tilgangen ser vi nærmere på den specifikke politik, som kommer til udtryk i regeringens initiativer for at skabe en forståelse af ‘problemet’ som en bestemt type ‘problem’ (Bacchi 2009: 1).

5.1.1 Et sikkerhedspolitisk ‘problem’

Indledningsvist fremgår det af H2005, at formålet er “*at beskytte samfundet og de værdier, det er bygget på*” (Regeringen 2005: 5). Initiativernes sigte er at styrke det danske samfunds indsats og beredskab mod terror (ibid: 4). Løsningsforslagene har særligt fokus på forbedring af efterretningsmæssige værktøjer, herunder sikring af efterforskning og opklaring af sager (ibid: 5). Det sker som led i, at regeringen ønsker at beskytte samfundet og dets værdier, hvorfor vi argumenterer for, at forbedringen af efterretningsmæssige værktøjer afspejler en problematisering af, at efterretningstjenesterne og politiets arbejde ikke har haft nødvendige forudsætninger for at beskytte samfundet. Ydermere afspejles vigtigheden af problemet i ressourcerne (1,5 mia. kroner i perioden 2001-2009), som bl.a. tilgår disse løsningsforslag (ibid: 3). Løsningsforslagene bærer i høj grad præg af det, som Sedgwick benævner som *The Security Agenda* (jf. afsnit 2.1). Hvilket er et sikkerhedsmæssigt perspektiv på radikalisering, hvor radikalisering fremstår som en trussel mod statens sikkerhed (Sedgwick 2010: 485). Dette kommer ligeledes til udtryk i H2016, hvor regeringen ønsker at sætte “*en hård kurs mod fremmedkrigere*” (Regeringen 2016: 30), som en nødvendig del for at bevare sikkerhed og tryghed i samfundet (ibid: 6). Under dette præsenteres løsningsforslag, som involverer en udvidelse af børneattestordningen til at omfatte terrordømte personer. Derudover præsenteres et tiltag om stop af offentlige ydelser til ‘fremmedkrigere’ i konfliktzoner (ibid.). Tiltagene relaterer sig til Bacchis udlægning af Foucaults begreb om *den suveræne magt*, da løsningsforslagene fungerer som en afstraffelse af ‘fremmedkrigeres’ handlinger ved at sanktionere dem økonomisk og socialt (Bacchi 2009: 27). Dermed bliver “*hård kurs mod fremmedkrigere*” udtryk for en problematisering, der er præget af styring og kontrol fra statens side. Løsningsforslaget kan derfor ses som et udtryk for, at konsekvenserne forbundet med at udrejse som ‘fremmedkriger’ ikke har været tilstrækkelige, da de fortsat har haft mulighed for at true sikkerheden i Danmark. Foucaults begreb om *den suveræne magt* kommer igen til udtryk i regeringens otte tiltag (jf. T2020) under overskriften “*Vi passer på Danmark*” (Justitsministeriet 2020: 4). Løsningsforslagene indebærer at “*skærpe kursen mod fremmedkrigere og terrorister med markant skærpede straffe og kontrol*” (ibid.). Det er endnu et udtryk for problematiseringen om, at ‘fremmedkrigere’ udgør en trussel, som kræver yderligere ‘markant’ styring og kontrol fra regeringens side. Ydermere er det udtryk for, at omfanget af ‘problemet’ er så bredt, at regeringen vil anvende mere *suveræn magt*, som kommer i form af nye bestemmelser og strafskærpelser i straffeloven (Justitsministeriet 2020: 7, 9, 12, 14, 16).

Regeringen præsenterer initiativer med fokus på opkvalificering af fagpersoner, hvilket giver et anderledes sikkerhedspolitisk perspektiv på 'problemet'. Bacchi ser fagprofessionelle som politiske og styrede subjekter, da de med deres viden bliver nedsænket i den styrende magt, som består i regeringens politik. Således har regeringen en fordel, da de producerer den styrende problemrepræsentation, hvor fagprofessionelle blot bidrager til skabelsen af 'problemet' (Bacchi 2009: 39). Det interessante ved fokus på opkvalificering af fagpersoner er, at regeringen uddelegerer ansvar til fagpersoner i form af at opkvalificere dem til at håndtere både terrorrelaterede begivenheder (Regeringen 2005: 18, 19) og det forebyggende arbejde ved eksempelvis at kvalificere dem til at identificere tegn på radikaliserings (Regeringen 2009: 12, 13, 18, 19). Opkvalificeringen omhandler også at give kommunerne handlemuligheder ift. exit-programmer til personer, der ønsker at forlade ekstremistiske miljøer (Regeringen 2014: 10). Vi argumenterer for, at repræsentationen af 'problemet' er omfangsrige, da den indeholder mange faglige berøringsflader, samtidig med at fagpersoners ansvar for at identificere tegn på radikaliserings resulterer i, at 'problemet' bliver virkelighedsgjort (Bacchi 2009: 33). 'Problemet' bliver gjort til, at fagpersonerne er ukvalificerede. Vi benytter Sedgwicks argument i *security agendaen* (jf. afsnit 2.1) om, at personer, som er i risiko for at blive radikaliserede og er i et miljø, hvor det er muligt, kan være en indirekte trussel (Sedgwick 2010: 485). Således kan opkvalificeringen af fagpersoner istandsætte dem til at håndtere en indirekte sikkerhedstrussel. Modsat arbejder efterretningstjenesterne og politiet især med den direkte trussel (ibid.).

5.1.2 Et integrationspolitisk- og socialpolitisk 'problem'

Gennem regeringens initiativer mod radikaliserings bevæger problematiseringen af 'problemet' sig mellem det sikkerhedspolitiske-, integrationspolitiske- og socialpolitiske område. Det fremgår bl.a. af indsatsområdet "*Dialog med de muslimske samfund*", som præsenteres i H2005 (Regeringen 2005: 20). Indsatsområdet afspejler både det integrationspolitiske og socialpolitiske element i initiativet "*Parent Know How*", som skulle klarlægge samfundets forventninger og krav til forældre og børn i "*de muslimske samfund*" (ibid.). Senere blev den flersprogede pjece-serie "*Projekt Forældreguide*" udgivet, under indsatsområdet "*Inklusion baseret på pligter og rettigheder*" til at styrke forældrene og dialogen mellem dem og fagpersoner (Regeringen 2009: 14). Ifølge Sedgwick pointe, kan vi argumentere for, at løsningsforslagene befinder sig inden for *the integration agenda* (jf. afsnit 2.1), som fokuserer på, at borgere i et samfund bringes ligeværdigt ind i dets fællesskab og dermed øger

integrationen (Sedgwick 2010: 486). Løsningsforslagene problematiserer, at forældrene i *“de muslimske samfund”* ikke opdrager deres børn til at forstå forventninger og krav, der stilles til dem i det øvrige samfund. Dette er udtryk for, at dialogen mellem forældre og fagpersoner ikke er stærk. Det bliver fremstillet som et problem, der består i muslimske forældrenes manglende kompetencer som forældre. Ifølge Laqueur, reflekterer det en fortsat forestilling om en separat etnisk identitet hos andengenerationsindvandrere (Kundnani 2012: 9). Det samme gælder i H2009 om bla. stramning af forældrenes erstatningsansvar i relation til deres børns handlinger, der skal sikre:

“... at forældre tager ansvar for deres børns udvikling (...) Initiativerne skal samlet set bidrage til, at forældre opnår både kompetencer og ansvarsfølelse, og deres børn vokser op til at blive ansvarlige medborgere” (Regeringen 2009: 14).

Problematiseringen berører således det socialpolitiske område, da forældrenes manglende ansvar og kompetencer inddrages, og regeringen intervenserer med en stramning af forældrenes erstatningsansvar. Man kan argumentere for, at initiativet relaterer sig til Foucaults begreb om *governmentality*, da stramningen benyttes som styringsmekanisme for forældrenes opdragelse af deres børn (Bacchi 2009: 27). Det fremgår af H2009, at *“alle skal opleve, at de har frihed og rettigheder, samtidig med, at de også har ansvar og pligter over for andre”* (Regeringen 2009: 14), hvilket ifølge Sedgwick er formålet med integration (Sedgwick 2012: 486). Vi argumenterer derfor for, at løsningsforslagene afspejler et integrationspolitisk ‘problem’, som er forbundet med et socialpolitisk ‘problem’, da de integrationspolitiske initiativer kræver intervention i forældreskabet.

Et andet socialpolitisk perspektiv fremsættes i løsningsforslaget *“Øget forældreinddragelse”*, som giver forældre og pårørende mulighed for telefonisk at række ud efter rådgivning, hvis de er bekymrede for, at deres barn er i risiko for radikaliserings (Regeringen 2014: 20). Initiativet inkluderer også familiecoaching og pårørende-netværk, som skal støtte forældrene i disse situationer (ibid.). Det er et interessant perspektiv på 'problemet' sammenlignet med det, vi tidligere har præsenteret, hvor etniske minoritetsforældre guides gennem initiativerne. I disse initiativer problematiseres det, at forældrene til børn i risiko har brug for støtte. Det afspejler en “blødere” tilgang til forældrene, som virker støttende og rådgivende i deres situation. Der er således en flertydig tilgang til forældre. Ligeledes har initiativet *“skærpet indsats mod rekruttering til væbnede konflikter i udlandet”* fokus på bekymrede forældre (Regeringen 2014:

14). En oplysningskampagne skal oplyse bekymrede forældre om deres handlemuligheder, hvis deres mindreårige barn er udrejst til konfliktzone eller der er bekymring for det (ibid.). Der er to bemærkelsesværdige elementer i initiativet; dels at det oplyser om handlemuligheder for forældre, men dels også at det er handlemuligheder, som vil få konsekvenser for det pågældende barn. Dette afspejler et dilemma, da oplysningskampagnen afspejler handlemuligheder, man som forælder bør følge, men at handlingen vil få konsekvenser for barnet. I relation til *den suveræne magt*, kan vi argumentere for, at styringsteknikken på den ene side vil fremstille forældrene som “ansvarlige medborgere” og på den anden side vil få konsekvenser for barnet og dets fremtid. Derudover kan oplysningskampagnen være udtryk for opfattelsen af, at forældre ikke nødvendigvis har haft tilstrækkelig viden om, at de kunne gøre noget i en situation, hvor deres børn ville eller var udrejst. Dette støtter tilgangen til, at forældrene har brug for støtte.

Et tredje indsatsområde, som berører det integrationspolitiske- og socialpolitiske område, er regeringens initiativer om exit-indsatser. Centralt for repræsentationen som et bestemt type ‘problem’ er det, at initiativet fokuserer på reintegration og resocialisering af personer, der ønsker at forlade et ekstremistisk miljø (Regeringen 2014: 15). Selve “exit” fra et ekstremistisk miljø er udtryk for et integrationspolitisk ‘problem’, da løsningsforslaget fremsætter det ekstremistiske miljø som værende segregeret fra det øvrige samfund. Inden for denne logik må det antages, at personer, som forlader et ekstremistisk miljø, ikke formodes at have de fælles værdier, som eksisterer i det øvrige samfund. Det fremstår ydermere som et socialpolitisk ‘problem’, da personerne skal understøttes i skabelsen af en ny tilværelse med *“ny omgangskreds, boligforhold, beskæftigelse eller uddannelse”* (ibid.). Ifølge Sedgwick, forebygger man segregation ved indsatser, der i integrationsagendaen ofte handler om at undgå beboelsesadskillelse og adskillelse på arbejdsmarkedet. Han påpeger, at bl.a. boligpolitik for indvandrere er på den politiske dagsorden (Sedgwick 2012: 486). Det leder os til initiativet *“indsats mod parallelsamfund og ghettodannelse”* (Regeringen 2009: 21). Initiativet henvender sig til beboere i *“subkulturer og parallelsamfund, hvor adfærdsnormer og værdier er isoleret fra omgivelserne”* (ibid.). Dette relateres til Sedgwicks integrationsagenda, fordi de normer og værdier, som findes i “parallelsamfundet”, er udtryk for beboelsesadskillelse, og man på baggrund af det fører boligpolitik for at øge integrationen (Sedgwick 2012: 486). Der er afsat 2,2 mia. kr. til en forebyggende indsats mod ghettodannelse og parallelsamfund i perioden 2006 til 2010, hvilket afspejler, at det er et højt prioriteret område på den politiske dagsorden (Regeringen 2009: 21). Initiativet *“indsats mod parallelsamfund og*

ghettodannelse” er baseret på en boligpolitisk lovpakke, som skal frigøre aftalerammerne for udlejningen. Eksempelvis vil aftalerammerne gøre det muligt at *“indføre stop for yderligere udlejning til langvarige kontanthjælpsmodtagere, modtagere af starthjælp og modtagere af introduktionsydelse”* (Regeringen 2009: 21). Disse offentlige ydelser, på nær kontanthjælpsmodtagere, retter sig mod flygtninge og indvandrere (Folketinget 2012). Vi argumenterer for, at regeringen også problematiserer parallelsamfund og ghetto dannelse på baggrund af en vurdering af, hvor ressourcestærke beboerne i boligområder er. Der er tale om bestemte typer af beboere i de pågældende områder, nemlig flygtninge og indvandrere. Regeringen skriver:

“Dele af initiativerne kan medvirke til at bremse ghetto dannelse og dermed imødegå en radikaliserings” (Regeringen 2009: 21).

Det er udtryk for, at ghetto dannelse og parallelsamfund er et ‘problem’. Ved at indføre den boligpolitiske lovpakke gøres det muligt at ændre beboersammensætningen i boligområderne. Dette er udtryk for et integrationspolitisk- og boligpolitisk ‘problem’. Vi argumenterer for, at regeringens styringsmekanismer relaterer sig til Foucaults begreb om *governmentality*, da de danner en lovpakke på baggrund af boligpolitik med henblik på at ændre i beboersammensætningen (Bacchi 2009: 27). Det bagvedliggende, integrationspolitiske ‘problem’, er, at regeringen problematiserer ghetto dannelse og parallelsamfund som noget, der danner grobund for radikaliserings, og som anses for at være *“en trussel mod sammenhængskraften og integrationen”* i Danmark (ibid.).

I H2005 præsenteres to initiativer under indsatsområdet, *“Udlændinges ophold i Danmark”*, som inkluderer skærper for udlændinges ophold i Danmark. Skærperne er rettet mod *“udlændinge, som gennem tale, skrift eller handlinger har udvist demokratifjendtlig adfærd eller modarbejdet grundlæggende demokratiske værdinormer”* (Regeringen 2005: 17). Initiativet fremsætter en stramning af udvisningsreglerne for *“religiøse forkyndere”*, og muligheden for at lave indrejseforbud for disse personer (ibid.). Regeringen problematiserer udlændinges ophold i Danmark, som værende et integrationspolitisk ‘problem’, hvis de udviser *“demokratifjendtlig adfærd eller modarbejder grundlæggende demokratiske værdinormer”*. Regeringens initiativ repræsenterer en afstraffelse af de mennesker, som udviser *“demokratifjendtlig adfærd”*. Vi argumenterer derfor for, at styringsteknikken relaterer sig til

den suveræne magt i og med, at staten anvender magten til at regulere i disse personers adfærd. Eksempelvis ved at afstraffelsen kommer af uønsket adfærd (Bacchi 2009: 27).

5.1.3 Sårbarhed som et 'problem'

En række af regeringens initiativer fremstiller sårbarhed som et 'problem'. Det særlige ved problemrepræsentationen er, at den er baseret på et fravær af 'noget'. Det udtrykkes i regeringens løsningsforslag, som bl.a. fokuserer på at styrke børn og unges kritiske sans gennem information og undervisningsmateriale (Regeringen 2016: 29). Regeringen vil styrke modstandskraften ved en *"mobilisering af unge stemmer i forebyggelse af online-radikalisering"*, hvor de *"skal rustes til at benytte digitale medier som platform for at synliggøre positive alternativer til ekstremistiske budskaber"* (ibid.). Regeringen vil ydermere styrke voksne udlændinges forståelse af demokrati og medborgerskab gennem danskundervisning for at øge modstandskraften mod radikalisering (Regeringen 2009: 18, 19). Ligeledes fremgår det af H2014, at *"ung-til-ung dialoger"* og *"familiemedlemmer til radikaliserede unge og tidligere medlemmer af ekstremistiske miljøer og debattører"* skal rustes til at sprede kritisk tænkning og udfordre den ekstremistiske propaganda. Regeringen fremhæver også et ønske om *"en udvikling af online-baseret undervisningsmateriale om bl.a. kildekritik og propagandateknikker til brug i grundskolen, på ungdomsuddannelserne og fritidsklubber"* (Regeringen 2014: 11, 12). Dette er udtryk for, at regeringen ønsker at disciplinere børn, unge og voksne i disse institutioner ved at informere og undervise dem i bl.a. kritisk tænkning og demokrati. Vi argumenterer for, at regeringen bruger *disciplinær magt*, da den udøves i institutioner med henblik på at styre børn, unge og voksnes holdninger i en bestemt retning (Bacchi 2009: 27). Der er således et forebyggelsesperspektiv på regeringens initiativer, når de ønsker at styrke modstandskraften mod radikalisering.

'Problemet' med sårbarhed kommer også til udtryk gennem regeringens fokus på *"særlige risikogrupper"*, eksempelvis *"uledsagede mindreårige flygtninge og psykisk sårbare (...) samt unge kvinder"* (Regeringen 2016: 28). Regeringen ønsker at opkvalificere og rådgive kommunerne i den forebyggende indsats over for denne risikogruppe gennem uddannelse (ibid.). Det er udtryk for, at der ikke er tilstrækkelige forebyggende indsatser til at understøtte modstandskraft i *"særlige risikogrupper"*. I T2020 argumenterer regeringen for et lovforslag i forældreansvarsloven om, *"at det er bedst for et barn ikke at vokse op sammen med eller have kontakt med en radikaliseret forælder"* (Justitsministeriet 2020: 11). Det kommer på baggrund af, at børn af radikaliserede forældre kan vokse op i *"et hjem i Danmark med et farligt og*

forskruet verdensbillede” (ibid.). Problematiseringen handler om, at børn i disse hjem ikke udvikler modstandskraft over for radikalisering. Problemrepræsentationen får det også til at fremstå som et sikkerhedspolitisk ‘problem’ i det, at det omtales som “*farligt*” og dermed bliver en indirekte trussel. Vi argumenterer for, at Foucaults begreb om *governmentality* relaterer sig til ‘problemet’, da regeringen vil ændre lovgivningen for at skabe sikkerhed (Bacchi 2009: 27). Således er lovforslaget udtryk for en måde, hvorpå regeringen vil regulere de forhold, som børn vokser op under og dermed muliggøre, at børnene kan udvikle modstandskraft ved at forhindre dem i at vokse op i radikaliserede hjem.

5.1.4 Opsummering

Som det viser sig i ovenstående analyseafsnit, har vi identificeret fire typer af ‘problemer’ i regeringens initiativer. Vi har defineret dem som følgende:

Det sikkerhedspolitiske ‘problem’

Problem 1: Fremmedkrigere og terror udgør en direkte trussel mod Danmarks sikkerhed.

Løsning: Der skal implementeres forbedrede værktøjer til bekæmpelse af terror og skærpede straffe og kontrol med fremmedkrigere.

Problem 2: Fagpersoner er ikke tilstrækkeligt kvalificerede til at håndtere en indirekte trussel mod Danmarks sikkerhed.

Løsning: Fagpersoner skal opkvalificeres til at identificere tegn på radikalisering og håndtere terrorrelaterede begivenheder.

Det integrationspolitiske ‘problem’

Problem: I parallelsamfund lever etniske minoriteter med værdisæt og adfærdsnormer, som ikke er i overensstemmelse med de danske.

Løsning: Der skal investeres ressourcer i nedbrydning af parallelsamfund for at skabe integration.

Det socialpolitiske ‘problem’

Problem: Etniske minoritetsforældre opdrager ikke deres børn til at blive ansvarlige medborgere.

Løsning: Forbedret dialog og støtte til etniske minoritetsforældre for at skabe forståelse for samfundets krav og forventninger til dem og deres børn.

Sårbarhed som et ‘problem’

Problem: Børn og unge er sårbare over for at blive radikaliserede.

Løsning: Børn og unge skal gennem information og uddannelse i kritisk tænkning danne modstandskraft mod radikalisering.

‘Problemerne’ repræsenteres som forskellige typer af ‘problemer’ i kontekst med sikkerheds-, integrations-, og socialpolitik, samt i et forebyggelsesperspektiv. De fungerer således som underliggende problemrepræsentationer af radikaliseringsproblemer. Problemrepræsentationerne er indlejret i hinanden, hvilket Bacchis begreb for *nesting* dækker over (Bacchi 2009: 21). Analysen viser, at det integrationspolitiske- og socialpolitiske ‘problem’ vedrører problematiseringen af forhold om etniske minoritetsforældre i et segregeret samfund (parallelsamfund). Det gælder også repræsentationen af trusselsbilledet, der findes i de to sikkerhedspolitiske ‘problemer’ og sårbarhed som et ‘problem’. ‘Problemerne’ relaterer sig til Sedgwick’s begreber for *indirekte og direkte trusler* (Sedgwick 2010: 485), og dermed berører de to perspektiver sikkerhedspolitik, hvoraf det ene omhandler opkvalificering og det andet omhandler forebyggelse. *Indirekte trusler* findes i miljøer, hvor personer er i risiko for radikaliseringsproblemer (ibid.), og hvilket således er forbundet med det integrationspolitiske ‘problem’. Vi har fremanalyseret fem tæt forbundne problemdefinitioner, som også kan defineres som forskellige typer af ‘problemer’.

5.2 What presuppositions or assumptions underlie this representation of the ‘problem’?

I forrige analyseafsnit så vi nærmere på hvilke typer af underliggende problemrepræsentationer, der eksisterer i problemrepræsentationen af radikaliseringsproblemer. I følgende analyseafsnit vil vi identificere, hvilke underliggende antagelser og forudsætninger disse problemrepræsentationer bygger på (jf. afsnit 4.2). Det gør vi med udgangspunkt i elementer fra Foucaults diskursanalyse ved at undersøge hvilke dikotomier, nøglekoncepter og kategorier, der eksisterer i problemrepræsentationerne med henblik på at analysere os frem til, hvordan disse er meningsdannende for repræsentationen af radikaliseringsproblemer.

Jf. afsnit 5.1 har vi identificeret fire problemdefinitioner, som omhandler særligt et overordnet dikotomisk forhold mellem “*dem og os*”. Der fremsættes et skel mellem værdisæt og adfærdsnormer i de muslimske samfund og det danske samfund. Det dikotomiske forhold mellem “*dem og os*” findes på tværs af regeringens initiativer og udtrykkes i de understøttende dikotomiske forhold *danske værdier/andre værdier og det danske samfund/parallelsamfund*. Intentionen med at arbejde med dikotomiske forhold på denne måde er, at det er behjælpeligt til at afklare, hvordan diskurserne i dikotomier, nøglekoncepter og kategorier er meningsdannende for problemrepræsentationen.

Vi argumenterer for, at det gennemgående dikotomiske forhold *dem/os* er meningsdannende i problemrepræsentationen af radikalisering. Den første af de to øvrige dikotomier, det *danske samfund/parallelsamfund*, hviler i antagelsen om, at det danske samfund består af nogle andre værdi- og normsæt end parallelsamfund gør. Som det fremlægges i regeringens initiativer, er det det danske samfund, som skal beskyttes og parallelsamfund, som skal nedbrydes. Dermed opstår der på den ene side af det dikotomiske forhold en privilegeret samfundsgruppe (det danske samfund) og på den anden side en underprivilegeret samfundsgruppe (parallelsamfund). Værdierne i det dikotomiske forhold lader dog til at mangle entydige og enkle definitioner i regeringens initiativer. Vi argumenterer for, at der således også opstår en dikotomi *danske værdier/andre værdier*, som får en positiv/negativ betydning alt efter hvilken samfundsgruppe de tilknyttes. Fælles for det danske samfund og danske værdier er det dog, at de er præget af substantiverne *medborgerskab, frihed og demokrati*. Disse værdier er ifølge Sedgwick komplicerede og uundgåeligt subjektive, hvorfor de er svære at definere (Sedgwick 2010: 487). Ydermere kommer kontrasten i det dikotomiske forhold mellem danske værdier og andre værdier til udtryk, når danske værdier sættes i direkte modsætning til en bestemt handling. Det ses i følgende citat om børn af radikaliserede forældre:

“Disse børn fødes af forældre, som har vendt Danmark og de danske værdier ryggen, og børnene vokser ikke op under forhold, hvor det kan forventes, at der bliver skabt en samhørighed med Danmark og de danske værdier” (Justitsministeriet 2020: 14).

Måden, hvorpå dikotomien kommer til udtryk, viser, at man på baggrund af en bestemt adfærd, som i tilfældet kategoriseres som kriminel (Regeringen 2020: 9), antager, at personerne, som har denne adfærd, ikke besidder danske værdier. Derfor må det være forudsat, at personerne afviser *danske værdier* og har tilegnet sig nogle *andre værdier*, som de er villige til at kæmpe for i konfliktzoner og tage konsekvensen af, hvis de ønsker at vende hjem. Det ekspliciteres dog ikke, hvilke værdier de så måtte besidde. Dernæst knyttes *dem/os* til dikotomien *det danske samfund/parallelsamfund*, som bærer antagelsen om, at parallelsamfund involverer en forskel mellem værdisættene i de(t) segregerede samfund og det øvrige danske samfund. Set i lyset af WPR-tilgangens første spørgsmål, tegner sig en dikotom samfundsforståelse, som særligt relaterer sig til integrationspolitik, og bliver sammen med dikotomien *danske værdier/andre værdier* udtryk for en antagelse, der hviler på forudsætningen om, at der, i parallelsamfund, lever en gruppe mennesker, som ikke besidder *danske værdier* og normsæt. Deraf opstår

antagelsen om, at hvis man underviste dem i *danske værdier* og forsøgte at sprede dem, ville integrationen øges, og deres isolerede værdier og adfærdsnormer ville mindskes.

Vi argumenterer for, at *værdier* fungerer som et nøglekoncept. Det anvendes bredt, eksempelvis til at fremme forståelsen af, at Danmark har sine egne *værdier*, som fremstilles kontrastfyldt og modstridende til radikaliserings og ekstremisme. I regeringens regeringens initiativer fremstilles *danske værdier* som moderate, men uden nogen klar skillelinje mellem “moderat” og “radikal”. Der kan dog argumenteres for, at konceptets åbenhed er relativt til begrebet “demokrati”, da begrebet rammesætter, hvordan “værdi”-begrebet tilskrives betydning i kontekst med radikaliserings. Vi argumenterer for, at dette er regeringens forsøg på at placere *danske værdier* som det moderate på et kontinuum. Det fremstår dog uklart, hvornår noget defineres som “radikalt” på dette kontinuum, og her kan vi ud fra Sedgwick argumentere for, at det er svært at skildre “moderat” og “radikal”, da det ikke muligt at stille det relativt til betydningen af “moderat”. Sedgwick argumenterer for, at dette resulterer i en “*with us or against us*”-tilgang til radikaliserings (Sedgwick 2010: 482), som i høj grad afspejler det dikotomiske forhold mellem “*dem og os*”. “*With us or against us*”-tilgangen afspejler en forståelse af, at hvis man ikke er en del af “os”, fremstår man som fremmed for alt, hvad “os” måtte indebære. Anvendelsen af nøglekonceptet, *værdier*, medfører en udfordring, som består i, at hverken “moderate værdier” eller “radikale værdier” er absolut afgrænsede, hvorfor grænsen mellem dem er uklar. Det kommer til udtryk i følgende citat:

“Vi skal både indenrigspolitisk og udenrigspolitisk samarbejde med de kræfter, der vil fremme de grundlæggende værdier om frihed, tryghed og muligheder for det enkelte menneske, og bekæmpe de kræfter, der ønsker vold, had og undertrykkelse” (Regeringen 2009: 4)

Som det fremgår i citatet, fremsættes et dikotomisk forhold baseret på *værdier*, hvor det på den ene side er “*frihed, tryghed og muligheder for det enkelte menneske*”, som er værdier, regeringen ønsker at “fremme”. På den anden side er “*vold, had og undertrykkelse*” det, som regeringen ønsker at “bekæmpe”. Der fremstilles et kontrastfyldt forhold, men det, der måtte placeres som værende mellemliggende, fremstår ikke klart. Det bliver således et spørgsmål om proces; hvornår går man fra det ene til det andet. Forholdet relaterer sig også til det sikkerhedspolitiske ‘problem’ i og med, det omtales som noget, der skal “bekæmpes” og fremstår således som en trussel mod “*de grundlæggende værdier*” i Danmark.

Dikotomien *dem/os* understøttes af kategorien “*fremmedkriger*”. Først og fremmest skal det belyses, at begrebet, jf. T2020, omfatter personer, “*som er udrejst fra Danmark for at tage ophold hos Islamisk Stat eller andre terrororganisationer*” (Justitsministeriet 2020: 4). Personerne betegnes således i direkte relation til islamisk overbevisning, hvilket peger diskursen i en retning, der indebærer, at “*fremmedkrigere*” er præget af religiøs ideologi. Det skaber associationer til terrorangrebene d. 11. september 2001, hvor personer var villige til voldelige handlinger på baggrund af religiøs ideologisk overbevisning. Angrebet affødte en frygt for bestemte personer, som genspejles i kategorien “*fremmedkriger*”, fordi disse personer ligeledes fremstilles som villige til at kæmpe i navnet på en religion. Man kan derfor argumentere for, at regeringens “*hårde kurs mod fremmedkrigere*” bygger på frygten for, at et lignende angreb kunne ske. Dette afspejles i regeringens styringslogik, som fokuserer på, hvordan staten ved brug af straf og kontrol, kan regulere sandsynligheden for dette og øge sikkerheden. Det skaber forbindelse mellem “*fremmedkrigere*” og terrortruslen, som gør, at terrortruslen bliver personificeret og nemmere at forholde sig til.

Når man blot ser på begrebet “*fremmedkriger*”, består det dels af ordet “fremmed” og dels af “kriger”. Det ligger dermed eksplicit i begrebet, at disse mennesker fremmedgøres fra det danske samfund, når de vælger at kæmpe på en anden side end dansk, hvilket italesættes som noget der bunder i religiøs tilslutning. Det religiøse element er tidligere omtalt (jf. afsnit 2.2.), hvor Wilner og Dubolooz belyser, at “*ekstreme religiøse idealer og forhåbninger*” kan anses som del af processen, hvor overbevisningen retfærdiggør brugen af vold til at opnå bestemte mål (Borum 2011: 13). I henhold til dette, argumenterer vi for, at de “ekstreme religiøse idealer” som del af processen, i sig selv anses som værende uacceptable, da det ekstreme ideal står i kontrast til det sekulære samfund som Danmark bygger på, hvor politik og religion er adskilt. Diskursen om “*fremmedkrigere*” er således præget af, at det anvendes i en religiøs kontekst, og sættes i forbindelse med terrororganisationer som Islamisk Stat (Regeringen 2020: 4). Det skal dog påpeges, at Wilner og Dubolooz nævner dette i forbindelse med begrebet “*ekstremisme*”. Dette leder til de to følgende nøglekoncepter, som vi vil præsentere. Kategorien “*fremmedkriger*” associeres dermed med islamisk overbevisning, som ifølge Wilner og Dubolooz indgår som en del af definitionen for ekstremisme (Borum 2011: 13).

Vi identificerer “*ekstremisme*” og “*radikalisering*” som konkurrerende nøglekoncepter, da regeringen jævnligt benytter dem til at begrunde initiativerne. Det er særligt for nøglekoncepterne, at løsningsforslagene ikke præsenterer hvilket af koncepterne de rettes mod

på trods af, at der i H2009, H2014 og H2016 er præsenteret forskellige definitioner af begreberne (Regeringen 2009, 8; Regeringen 2014, 5; Regeringen 2016, 7). Der er derfor tvivl om, hvilket af nøglekoncepterne løsningsforslagene behandler. Vi går ikke yderligere ind i begrebsdefinitionerne, da vi fokuserer på, hvilken diskurs begreberne anvendes i. Vi har særligt fokus på, hvordan nøglekoncepterne konkurrerer mod og/eller supplerer hinanden. Sedgwick pointerer, at begreberne konkurrerer med hinanden, da “radikal” repræsenterer opbakning til noget “ekstremt”, hvorfor det ofte bliver et synonym til ordet “ekstremist”, ligesom vi argumenterer for, at nøglekoncepterne gør i regeringens initiativer. De bevæger sig således på et kontinuum, hvor referencepunktet er moderat (Sedgwick 2010: 481). Det moderate kan findes i det dikotomiske forhold mellem “*dem og os*”, hvor det er tilknyttet “os”, da dette fremstår som det normative. Det konkurrerende aspekt udtrykkes, når regeringen anvender begreberne inden for samme kontekstuelle ramme. Det ses eksempelvis i kontekst med det sikkerhedspolitiske ‘problem’:

“(…) som led i indsatsen mod terror er bekæmpelse af ekstremisme og forebyggelse af radikaliseret et højt prioriteret fokusområde.

Men forebyggelse af ekstremisme og radikaliseret handler ikke kun om at forhindre terror, det har også et bredere samfundsmæssigt sigte” (Regeringen 2016: 6)

Som det viser sig i citatet, omtales “*ekstremisme*” først som noget, der skal bekæmpes (som en tilstedeværende trussel) og “*radikaliseret*” omtales, som noget der skal forebygges (som noget, der forhindres i at opstå). Begge nøglekoncepter betegnes som noget, der knyttes til terrorbegrebet og forebyggelse. Nøglekoncepterne supplerer hinanden, når de betegnes som trusler mod *danske værdier*. Derudover anvendes begge i kontekst med dikotomien *det danske samfund/parallelsamfund*, hvor det beskrives, at parallelsamfund danner “*gode vækstbetingelser*” for “*ekstremistiske kræfter*” og giver “*radikale kræfter*” gode rekrutteringsmuligheder blandt børn og unge (Regeringen 2009: 21). Det antages derfor, at segregerede samfund, der ikke har *danske værdier*, er mere eksponerede for “*ekstremistiske og radikale kræfter*”. Heri ligger endnu en antagelse om, at samfundsborgere som har *danske værdier* er mere modstandsdygtige over for “*ekstremisme*” og “*radikaliseret*”. Det relaterer sig til det socialpolitiske ‘problem’, som vi identificerede i afsnit 5.1.2, hvilket indikerer antagelsen om, at etniske minoritetsforældre har et fravær/ikke besidder nok af *danske værdier* og af den grund ikke fremstår som modstandsdygtige over for “*ekstremisme og radikaliseret*”. Det er udtryk for, at modstandsdygtigheden knytter sig til kulturelt forankrede

værdisæt, som har indflydelse på, hvordan der tænkes om de mennesker, som ikke besidder “danske værdier” eller mennesker, som ikke lever efter dem. Det relaterer sig endvidere til argumentet om, at “*ekstreme religiøse idealer*” er i kontrast til det sekulære samfund. Diskursen omkring kategorien “*etniske minoritetsforældre*” præges også af religiøs overbevisning i det, de omtales som del af “de muslimske samfund”. Dette indikerer antagelsen om, at “*ekstremistiske og radikale kræfter*” trives i disse samfund, fordi de ikke er præget af *danske værdier*. Den måde, hvorpå radikaliserings, ekstremisme og terror omtales inden for samme kontekst, relaterer sig til begrebet *new terrorism*, hvor Kundnani fremhæver, at terrorisme ofte bliver beskrevet som et fænomen der udspringer af islamisk teologi (Kundnani 2012: 5). Nøglekoncepterne supplerer dermed hinanden i meningsdannelsen af problemrepræsentationerne, da “*ekstremisme*” og “*radikalisering*” fremstilles som fænomener, der går forud for terror og som noget, der finder grobund i segregerede samfund. Da nøglekoncepterne knytter sig til begrebet “*terrortrussel*”, argumenterer vi for, at det også er et nøglekoncept i regeringens initiativer. Det gør vi, fordi regeringen tilskriver nøglekonceptet betydning ved at præsentere det som det ultimative mål at bekæmpe terror. Det relaterer sig til bestemte etniske minoritetsgrupper med andre værdier end danske, hvilket skaber en distance og fremmedgørelse af disse mennesker. Til gengæld kan man argumentere for, at nøglekoncepterne konkurrerer om betydning, fordi de gennem diskursen tilskrives samme mening, som en trussel mod *det danske samfund* og *danske værdier*, der vokser ud fra segregerede minoritetsgrupper i isolerede parallelsamfund.

Nøglekoncepterne “*radikalisering*” og “*ekstremisme*” understøtter det dikotomiske forhold mellem “*dem og os*”, fordi koncepterne knytter sig til den underprivilegerede samfundsgruppe, som regeringen fremstiller som parallelsamfund. Dette understøtter antagelsen om, at der er bestemte samfundsgrupper, som er i højere risiko for at blive radikaliserede eller ekstremistiske. Regeringen fremstiller det således, at det ikke handler om, hvilke specifikke værdier og adfærdsnormer personer i parallelsamfund lever efter, men det handler derimod om, at de ikke lever efter samme “*værdier*” som det øvrige danske samfund. Diskursen er dermed præget af en fremmedgørelse af *andre værdier, radikaliserings, ekstremisme, etniske minoritetsforældre og parallelsamfund*.

Kategorierne “*børn og unge*” og “*etniske minoritetsforældre*” fremstilles som sårbare kategorier, da de ikke besidder tilstrækkelig modstandskraft mod radikaliserings. Der hersker en antagelse om, at etniske minoritetsforældre ikke opdrager deres børn som ansvarlige

medborgere. Problematikseringen af etniske minoritetsforældre, imødekommer regeringen ved at lave tiltag, der skal støtte dem i at opdrage deres børn efter samfundets forventninger og krav, som kan fremme *danske værdier*. På samme måde fremstilles kategorien “*børn og unge*” som sårbare over for radikaliserings, hvilket regeringen forsøger at imødegå ved at disciplinere dem i kritisk tænkning og ruste dem til at udfordre ekstremistisk propaganda. På den ene side argumenterer vi for, at der eksisterer en underliggende antagelse om, at såfremt man besidder *danske værdier*, er man kritisk over for radikaliserings, hvilket kan øge modstandskraften mod radikaliserings. På den anden side viser den underliggende antagelse, at de personer uden *danske værdier* ikke er modstandsdygtige over for radikaliserings, fordi de ikke besidder værdier, der understøtter kritisk tænkning.

På trods af at kategorierne fremstilles som sårbare, er regeringens initiativer udtryk for forebyggende tiltag. Forebyggelsesperspektivet kommer til udtryk ved, at regeringen laver initiativer, der går forud for radikaliserings, ved at kategorierne medvirker til at danne modstandskraft mod radikaliserings. Dermed eksisterer en antagelse om, at man kan mindske risikoen for radikaliserings ved at lave initiativer, der danner børn, unge og etniske minoritetsforældre på en måde, der skaber modstandskraft. Ydermere kan man argumentere for, at initiativerne er udtryk for et ønske om tidligt forebyggende indsatser, der skal beskytte børn og unge mod risikoen for at blive radikaliseret. Dette virker legitimerende på regeringens initiativer, der vedrører børn og unges opdragelse og undervisning i institutioner. På samme måde skal kategorien “*fagpersoner*” indgå som et sikkerhedspolitisk led i forebyggelsen af radikaliserings. Opkvalificeringen af “*fagpersoner*” bygger på regeringens antagelse om, at samfundets sikkerhed øges, hvis “*fagpersoner*” opkvalificeres til at bære en del af ansvaret for at håndtere terrorhændelser og identificere tegn på radikaliserings.

5.2.1 Opsummering

Vi har i ovenstående afsnit identificeret dikotomier, nøglekoncepter og kategorier, som er meningsdannende for problemrepræsentationen af radikaliserings. Gennem granskning af problemdefinitionerne, viser det sig, at der ligger en række antagelser til grund for løsningsforslagene, som præsenteres i regeringens initiativer. Vi har nedenfor overskueliggjort identificerede dikotomier, nøglekoncepter og kategorier.

Dikotomi	Dem/os Danske værdier/andre værdier
----------	--

	Det danske samfund/parallelsamfund
Nøglekoncept	Værdier Radikalisering Ekstremisme Terrortrussel
Kategori	Fremmedkriger Etniske minoritetsforældre Børn og unge Fagpersoner

På baggrund af granskningen af disse, argumenterer vi for, at diskursen på tværs af regeringens initiativer er stærkt præget af et dikotomisk forhold mellem “*dem og os*”. Det er gennemgående i diskursen, at der fremsættes et forhold mellem os, de privilegerede, og dem, de underprivilegerede. De privilegerede tilhører det danske samfund og har danske værdier, hvorimod de underprivilegerede er dem, der lever i parallelsamfund og besidder andre værdier end danske. Kategorien “*børn og unge*” skiller sig ud i form af, at kategorien fremstilles som individer, der skal beskyttes mod radikalisering, for at de ikke kan præges og overgå til den underprivilegerede samfundsgruppe. Det dikotomiske forhold mellem “*dem og os*” præger diskursen i retning af, at “*de/dem*”, der ikke er en del af “*os*”, er dem, som indsatserne skal rette sig mod i forhold til forebyggelsen og/eller bekæmpelsen af radikalisering. De underprivilegerede fremstilles som værende i risiko for radikalisering, hvilket resulterer i, at de fremstilles som potentielle farer, og som et samfund, der kan danne grobund for radikalisering. Det viser sig også, at organiseringen af forebyggelsen af radikalisering henviser til to forskellige måder at forebygge på. Den ene arbejder på den privilegerede side med et ansvar for at beskytte det danske samfund og dem, som besidder danske værdier, mod en terrortrussel. Det er således præget af den sikkerhedspolitiske problemrepræsentation. Hvorimod den anden del arbejder på de underprivilegeredes side, hvor der er fokus på socialpolitiske- og integrationspolitiske løsninger samt på straf og kontrol.

5.3 How has this representation of the ‘problem’ come about?

I følgende analyseafsnit undersøges den historiske udvikling og betingelser, som har været gældende for, at de identificerede underliggende problemrepræsentationer af radikalisering har haft mulighed for at tage form og dominere. For at forbedre forståelsen af den nuværende problemrepræsentation af radikalisering, har dette analyseafsnit til formål at kaste lys over hvilke centrale historiske begivenheder og betingelser, der kan forbindes med de identificerede problemrepræsentationer (Bacchi 2009: 11). I denne forbindelse udfordres tanken om, hvorvidt

problemrepræsentationerne kunne være formet anderledes på baggrund af den historiske udvikling og beslutninger, som er blevet truffet gennem tiden.

5.3.1 Genealogien i det sikkerhedspolitiske ‘problem’

Radikalisering har været problematiseret over en længere årrække, hvor problemrepræsentationen har udviklet fra at være et terrorrelateret og sikkerhedspolitisk ‘problem’ til sideløbende at være et socialpolitisk- og integrationspolitisk ‘problem’. I de seneste politiske initiativer (T2020) fremsættes otte tiltag mod det, som regeringen kalder fremmedkrigere. Begrebet “*fremmedkriger*” er ikke nyt. Begrebet fremgår også af den tidligere handlingsplan fra 2016. Der er dog sket ændringer i måden, begrebet omtales på, mellem H2014 og H2016. I H2014 fremgår det under initiativet “*skærpet indsats mod rekruttering til væbnede konflikter i udlandet*” (Regeringen 2014: 14), som blandt andet kommer på baggrund af deltagelsen og hvervningen, man så i sin tid i Irak og Syrien. Det er bemærkelsesværdigt, at regeringen ikke omtaler disse personer, som udrejste til konfliktzoner, som værende fremmedkrigere. Derfor argumenterer vi for, at anvendelsen af begrebet “*fremmedkriger*” finder nyt indpas i problematiseringen af radikalisering i 2016. Vi finder det relevant at inddrage en artikel af Jørn Vestergaard (2018), som pointerer, at der i 2012 udrejste 125 til 135 personer til Syrien og det nordlige Irak for at enten deltage i borgerkrigen (på oprørernes side) eller at tilslutte sig Islamisk Stat (Vestergaard 2018: 111). Ifølge Vestergaard, opstod bekymring for, at de hjemvendte kunne udgøre en terrortrussel, som resultat af den radikalisering, de måtte have gennemgået (ibid: 112). Fænomenet, der beskriver “*fremmedkrigere*”, var ikke på den politiske dagsorden før omkring 2012. Det kan forklare, hvorfor “*fremmedkrigere*” eller “*udrejste til konfliktzoner*” ikke nævnes i H2009 eller H2005, da disse handlingsplaner går forud for tendensen i 2012. Man kan ligeledes argumentere for, at dette kan have indflydelse på rækken af initiativer, som fremsættes senere i hhv. H2014, H2016 og T2020 mod det, som kan betegnes “*fremmedkrigere*”. Vestergaard fremsætter en interessant perspektivering til anvendelsen af “*fremmedkriger*”-begrebet, da han nævner, at mange danskere og udlændinge, som var bosat i Danmark, udrejste til Den Spanske Borgerkrig i år 1936, på trods af at deltagelsen var forbudt ved lov, på samme måde som udrejse til konfliktzoner i dag er forbudt ved lov (ibid: 112). Vi argumenterer for, at fænomenet i sig selv ikke er nyt, men anvendelsen af fænomenet fremgår i en anden kontekst i nyere tid, hvor det betegnes som “*fremmedkriger*”.

I 2014 laver FN to resolutioner, hhv. 2170 og 2178, som retter sig mod det, som FN kalder “foreign terrorist fighters”. De europæiske lande, under FN, er forpligtet til at implementere resolutionerne i deres lovgivning, hvilket betyder, at landene skal forhindre og kriminalisere udrejsende med terrorrelaterede formål (ibid.). Resolutionerne rettede sig direkte mod tilslutninger til terrororganisationerne ISIL, Al Nusra eller grupper, som relaterede sig til Al Qaeda. Det er værd at belyse, at disse terrororganisationer udspringer af islamisk overbevisning (ibid: 112). Dette relaterer sig til det karaktertræk, som vi har beskrevet i den foregående analyse, hvor muslimske samfund fremstår centrale for forebyggelsen af radikaliserings. For problemrepræsentationen af det sikkerhedspolitiske ‘problem’ er det bemærkelsesværdigt, at tiltagene, regeringen fremsætter mod “fremmedkrigere”, udspringer fra et supranationalt niveau, hvor FNs resolutioner har betydning for, at tiltagene blev foreslået til en start. Det sikkerhedspolitiske ‘problem’ opererer således på både et supranationalt og nationalt niveau, og derfor er grundlaget for problemrepræsentationen ikke nødvendigvis noget, der udelukkende er betinget af nationale repræsentationer af ‘problemet’. På nationalt niveau reagerer regeringen på de terrorrelaterede hændelser, der skete i Danmark i 2015, ved at præsentere handlingsplanen mod radikaliserings for 2016 (Regeringen 2016: 10). Det er væsentligt at pointere, at publiceringen af H2016 er en relativt hurtig respons til terrortruslen, som de vurderer kan “udgå fra radikaliserede unge” (ibid.)

Ydermere er det relevant for genealogien at medtage, at antiterrorlovpakken blev udvidet af to omgange. Først udvides den i 2006 på baggrund af internationale forpligtelser, som bl.a. inkluderede to nye punkter om hvervning og oplæring til terrorisme under straffelovens § 114 om terror. Det handler bl.a. om at forhindre tilslutning til grupper eller sammenslutninger, som begår terrorrelaterede handlinger (Vestergaard 2018: 115). Senere udvides antiterrorlovpakken i 2015 (Regeringen 2016: 11). Dette afspejler koblingen mellem det, som regeringen kalder “fremmedkrigere”, det, som FN kalder “foreign terrorist fighters” og terror. Vi argumenterer for, at regeringens begreb “fremmedkrigere” kan være affødt af FN’s begreb “foreign terrorist fighters”, fordi genealogien viser, at perspektivet på “fremmedkrigere” udspringer af FN’s resolutioner omkring denne kategori af mennesker. Således fremstår “fremmedkrigere” som en fordansket version af FN’s begreb.

Regeringens anvendelse af begrebet “fremmedkriger” styrker ligeledes koblingen mellem regeringens indsats mod radikaliserings og terrorbekæmpelse. Det er også i denne forbindelse Sedgwick (2010) pointerer, at radikaliseringsbegrebet har været “allestedsværende” siden

terrorangrebet på World Trade Center og Pentagon i 2001, hvilket resulterede i et øget fokus på, hvad der lå til grund for terrorhandlingerne (Sedgwick 2010: 480). I H2005 præsenteres dette som “en omstillingsproces” siden terrorhændelserne i 2001, hvor der var skærpet fokus på *“en række lovændringer med henblik på at tage højde for terrorismens globale karakter og styrke politiets efterforskningsmuligheder og sikre en effektiv indsats mod terrorisme”* (Regeringen 2005: 3). Som del af processen blev den første antiterrorlovpakke vedtaget i 2002, som også omfattede en række internationale forpligtelser, herunder bl.a. “FN-konventionen af 9. december 1999 til bekæmpelse af finansiering af terrorisme” (Vestergaard 2018: 114).

Det kan derfor udledes, at det sikkerhedspolitiske ‘problem’ trækker tråde til en tid før terrorangrebene i 2001. Det tyder på, at terrortruslen har været på den internationale og nationale politiske dagsorden før terrorhændelserne i 2001, men at disse begivenheder satte gang i “en omstillingsproces”, der indebar en styrket indsats mod terrorisme. Antiterrorlovpakkerne og indsatserne i H2005 bar præg af en statslig styringspraksis, som relaterer sig til Foucaults begreb om suveræn magt, da regeringen indførte lovgivning, som giver mulighed for afstraffelse og øgede efterforskningsmuligheder (Bacchi 2009: 27). Vi argumenterer for, at begivenhederne har været betydningsfulde for udviklingen af problemrepræsentationen af radikaliserings, da det satte gang i “en omstillingsproces”, der lagde særligt vægt på det sikkerhedspolitiske perspektiv på radikaliserings.

Ud fra den genealogiske analyse argumenterer vi for, at problemrepræsentationen af det sikkerhedspolitiske ‘problem’ er præget af magtrelationen mellem Danmark og FN, da Danmarks forpligtelser medførte, at antiterrorlovpakkerne blev lavet. Det betyder, at ‘problemet’ på forhånd er belyst på et supranationalt niveau, hvor den danske regering efterfølgende bliver medskaber af problemrepræsentationen. Til sammenligning spoler vi tiden en smule længere frem, til tiden efter terrorangrebene i Madrid (2004) og London (2005). I den forbindelse belyser Kundnani et diskursivt skift i indsatserne mod radikaliserings, hvor tilgangen til radikaliserings anerkender, at indsatserne skulle omfatte andet end lovgivninger (Kundnani 2012: 4, 5). Vi argumenterer for, at dette diskursive skift kommer til udtryk i handlingsplanerne efter 2005, eftersom de statslige praksisser udvikles fra at være præget af suveræn magt til at berøre Foucaults begreber om governmentality og disciplinær magt.

Vi argumenterer for, at fagpersoner bidrager til skabelsen af problemrepræsentationen af det sikkerhedspolitiske ‘problem’, såvel som Danmark, under FN, bliver medskaber af

problemrepræsentationen. Det er udtryk for en hierarkisk organisering i producenter af problemrepræsentation. Som nævnt i afsnit 5.1.1 er fagprofessionelle, ifølge Bacchi, politiske og styrede subjekter, som bliver nedsænket i den styrende magt (Bacchi 2009: 39). Indsatsen om opkvalificering af fagpersoner trækker tråde til forebyggelsestrekanten, som nævnes i H2016. Regeringen beskriver, at radikaliseringsanses på lige fod med anden risikoadfærd, som kan føre til andre former for kriminalitet (Regeringen 2016: 16). Således fremstår radikaliserings ikke som en særskilt type risikoadfærd, men som en integreret del af den generelle kriminalpræventive indsats, som inkluderer en række fagpersoner. Dette kan forbindes til H2014, hvor det uddybes, at håndteringen af risikoadfærd relateret til radikaliserings er en del af SSP-samarbejdet, som består af skoler, sociale myndigheder og politiet (Regeringen 2014: 6). Samarbejdet blev etableret tilbage 1975, hvor hensigten var at *“styrke den tværsektorielle koordinering af indsatser til udsatte børn og unge i landets kommuner”* (Mehlbye et al. 2019: 5). Det blev således en del af det forebyggende arbejde med børn og unges risikoadfærd. Rammen for SSP-samarbejdet bygger på retsplejelovens § 115 *“om udveksling af fortrolige personfølsomme oplysninger”*, der blev vedtaget omtrent samme tidspunkt som SSP-samarbejdet blev etableret (ibid.). Vi argumenterer for, at SSP-samarbejdet har været rammesættende for, hvordan regeringen anskuer måden, hvorpå forebyggelsesindsatsen for børn og unge skal håndteres. Det forebyggende arbejde med radikaliserings blev en del af SSP-samarbejdet, som følge af tiltag i H2009 (Regeringen 2009: 13).

Opkvalificering af fagpersoner i det forebyggende arbejde med radikaliserings omtales ikke i H2005. Der var derimod fokus på opkvalificering af civilberedskabets håndtering af terrorhændelser. Vi ser dermed et skift i problemrepræsentationen mellem H2005 og H2009, hvor det går fra en opkvalificering til at *“håndtere”* til en opkvalificering til at *“forebygge”*. Dermed ses et skift i, hvordan opkvalificeringen skal have indflydelse; enten som en del af håndteringen af *‘problemet’* eller som en forebyggende indsats, der går forud for, at *‘problemet’* kan opstå. Det er væsentligt at pointere, at H2005 har særligt fokus på bekæmpelse af terrorhandlinger, hvorimod H2009 har særligt fokus på forebyggelse af radikaliserings. Det ligger dermed i handlingsplanernes fokus, at der vil være forskel på konteksten, som opkvalificering af fagpersoner findes relevant i. Skiftet, vi ser, relaterer sig til Sedgwicks begreber om *“indirekte”*- og *“direkte trusler”* (Sedgwick 2010: 485). Hvor H2005 retter sig mod direkte trusler, da opkvalificeringen handler om at håndtere terrortruslen mod den danske sikkerhed, retter H2009 sig mod opkvalificering af fagpersoner til at håndtere den indirekte trussel ved at identificere tegn på radikaliserings. Vi argumenterer for, at skellet mellem den

direkte trussel og den indirekte trussel giver et indtryk af, at radikaliseringsproblemet er mere omfattende end et sikkerhedsproblem. Det er ydermere et udtryk for, at problematiseringen af radikaliseringsproblemet udspringer af frygt for terror.

I et genealogisk perspektiv relaterer begrebet "*fremmedkriger*" sig således til nøglekonceptet *terrortrussel*, som nævnes på tværs af handlingsplanerne. Begrebet indgår i diskursen om radikaliseringsproblemet som en personificering af terrortruslen mod Danmark, og som noget, personer bliver til gennem deres handlinger eller tilslutning til grupper, der kan være karakteriseret ved islamisk overbevisning. Genealogien har vist, at "*fremmedkriger*"-begrebet bevæger sig fra et supranationalt og nationalt niveau til et individniveau, hvor det omtales som individer af særlige karaktertræk, herunder religiøs overbevisning. Den risikoadfærd, individer kan have, er det, som fagpersoner skal opkvalificeres til at identificere som tegn på radikaliseringsproblemet.

5.3.2 Genealogien i det integrations- og socialpolitiske 'problem'

Problematiseringen af parallelsamfund indgår som et produkt af ghettoiseringen og fremstilles som et integrationspolitisk 'problem' (Regeringen 2016: 32). De seneste initiativer, "*aktivering og inddragelse af lokalsamfund*", øgede forebyggelsesindsatsen i ghettoområder og udsatte boligområder. Regeringen udtrykker deres negative holdning om parallelsamfund i følgende citat:

"Det er uacceptabelt, at der i Danmark findes mennesker, der reelt er isolerede fra det omgivende samfund, og som lever efter egne normer og regler. Derfor vil regeringen fremlægge en plan til at forbedre indsatsen i ghettoområderne" (ibid: 32).

Holdningen afspejles i satspuljeaftalen på udlændinge-, integrations- og boligområdet fra 2017, hvor der blev afsat 63,3 mio. kr. i perioden 2017 til 2020 til forebyggelse af radikaliseringsproblemet og ekstremisme (Regeringen 2016: 3). Prioriteringen af ressourcer kan siges at afspejle Foucaults begreb om *governmentality*, da regeringen anvender økonomisk politik til at fremme forebyggelsen af radikaliseringsproblemet og ekstremisme. Satspuljen havde særligt fokus på at forbedre integrationen gennem beskæftigelse, hvilket også vedrører job- og uddannelsesgaranti for arbejdsløse personer, som bor i ghettoer eller udsatte boligområder (Regeringen 2016: 2, 3). Fokus på beskæftigelse kan indgå som en del af *danske værdier*, fordi det benyttes som et led i integrationen. Dermed er det et udtryk for, at integration og tilegnelse af *danske værdier* sker gennem job og uddannelse. Genealogien viser dermed, at man historisk kan knytte

parallelsamfund til dikotomien *danske værdier/andre værdier*, jf. afsnit 5.2, hvilket problematiserer personer i parallelsamfund og de værdier, de antages at efterleve.

Bevæger vi os længere tilbage i historien, fremgår det af H2009, at initiativerne rettet mod parallelsamfund "*skal bremse ghettodannelse og dermed imødegå en radikaliserings*" (Regeringen 2009: 21). Regeringen afsatte, med dette formål, 2,2 mia. kr. i Landsbyggefonden til bekæmpelse af ghettodannelse i perioden 2006 til 2010 (ibid.). Regeringen kalder det "en social og forebyggende indsats", hvilket udtrykkes gennem tiltagene, som fokuserer på at regulere beboersammensætningen i parallelsamfund (ibid.). Der ses et skift i, at indsatserne først omhandler at nedbryde parallelsamfund gennem reorganisering af beboersammensætningen i områderne, hvor der i satspuljeaftalen fra 2016 er fokus på beskæftigelsens betydning for integration (Regeringen 2016: 2,3).

I H2005 fremgår problematiseringen af parallelsamfund anderledes, da det betegnes "de muslimske samfund" frem for parallelsamfund. Målgruppen er muslimske unge og deres forældre (Regeringen 2005: 20). En relevant pointe er, at "de muslimske samfund" fremgår som et konkret indsatsområde for terrorbekæmpelse. Forskellen mellem H2005 og de øvrige initiativer er, at den omhandler terrorbekæmpelse, hvor det anses som relevant at inddrage "de muslimske samfund". Modsat handler H2009 og H2016 om forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme. Det interessante er, at handlingsplanerne alligevel relaterer sig til hinanden gennem det syn, der er på bestemte samfundsgrupper, som lever efter bestemte værdier og normer. Vi argumenterer for, at der er en gennemgående negativ diskurs om bestemte samfundsgrupper, som forstærker det politiske budskab om, at *andre værdier*, som hersker i parallelsamfund, truer sammenhængskraften i samfundet. Genealogien viser, at regeringen historisk har anset parallelsamfund som et integrationspolitisk 'problem'.

Den genealogiske analyse af det socialpolitiske 'problem' omhandler etniske minoritetsforældre. Der ses en udvikling fra H2005 og H2009 til H2014, da problemløsningerne udvikles fra støtte til opdragelse til støtte i form af rådgivning. Det vidner om, at forældre har brug for mere omfattende støtte og sparring fra fagpersoner. Det fremstår således, at de tidligere indsatser ikke var tilstrækkelige i forebyggelsen af radikaliserings. Historisk set viser udviklingen, at regeringen vil gøre det klart, hvilke krav og forventninger samfundet har til etniske minoritetsforældre og deres børn (Regeringen 2005: 20), hvor regeringen senere fokuserer på at tydeliggøre forældresvaret for, at børnene vokser til at være

ansvarlige medborgere (Regeringen 2009: 14). Senest inkluderer tiltagene alle forældre, som kan være de første til at identificere adfærdsændringer som tegn på radikalisering. Det er på baggrund af dette, at regeringen fremsætter tiltag, som skal støtte forældrene i at håndtere disse bekymringstegn (Regeringen 2014: 19, 20). På tværs af tid, har forældre en central rolle i forebyggelsen af radikalisering, enten i forbindelse med opdragelse eller i forbindelse med håndtering af deres børns risiko for radikalisering. Der er dog en betydelig forskel i målgruppen, eftersom H2005 rettede sig mod etniske minoritetsforældre til aktuelt at inkludere alle forældre. Vi argumenterer for, at dette relaterer sig til det integrationspolitiske ‘problem’, da H2005 drejer sig om minoritetsforældre i det, som kan betegnes som parallelsamfund. Det bliver et spørgsmål om, hvilke værdier forældre opdrager deres børn efter, og det er således forbundet til dikotomien *dem/os*, som vi tidligere har argumenteret for i afsnit 5.2.1. På baggrund af dette, argumenterer vi for, at problemrepræsentationerne af parallelsamfund og etniske minoritetsforældre historisk set er forbundet til hinanden, da målgrupperne for løsningsforslagene har de samme karakteristika.

5.3.3 En genealogisk analyse af sårbarhed som et ‘problem’

I dag er det fortsat problematiseret, at børn og unge er sårbare over for radikalisering. I den genealogiske analyse ser vi, at regeringen gennem tiden har forsøgt at beskytte børn og unge mod radikalisering. Regeringen nævner i H2016 “*medborgerskab*” som “*det allerbedste værn mod*” radikalisering og ekstremisme (Regeringen 2016: 3). Set i lyset af dette, oprettede Aarhus Kommune tilbage i 2007 Det Boligsociale Fællessekretariat, som bl.a. havde til formål “at styrke den boligsociale indsats” i de aarhusianske udsatte boligområder. Et af fokusområderne var bl.a. “*børn og unge i fritidsinstitutioner*”, med formålet om “*at fremme integration og medborgerskab*” (Det Boligsociale Fællessekretariat 2010: 3). Koblingen mellem integration og medborgerskab er et særligt interessant element i analysen, fordi det giver udtryk for, at regeringen i perioden omkring 2007 anså børn og unges deltagelse i fritidsklubber som en måde at forebygge et integrationspolitisk ‘problem’ på. Institutionernes rolle fremstilles også som central i forebyggelsesindsatsen i H2014 og H2016. Fokus var i H2014 på børn og unges udvikling af “*sociale kompetencer, kritisk sans og ansvarsbevidsthed*” (Regeringen 2014: 6), hvor det i H2016 var udviklingen af “*demokratiske, kritiske og sociale kompetencer*” (Regeringen 2016: 3). Der er en forandring i måden, kompetencerne omtales på, da de udvikles fra “*ansvarsbevidsthed*” til “*demokratiske kompetencer*”. Førstnævnte relaterer sig til, at pointen i H2014: “*alle har et medansvar for trivsel og tryghed i vores fælles samfund*”, og dermed vises det, at børn og unge har medansvar som medborgere i samfundet (Regeringen

2014: 4). “*Demokratiske kompetencer*” fremstilles som et bidrag til, at samfundet kan fortsætte i en positiv retning (Regeringen 2016: 3). Det er en interessant udvikling, fordi de centrale begreber skifter. Det afspejler vigtigheden i at demokratisere børn og unge, så de danner forståelse for, hvad det vil sige at leve i det danske samfund. Samtidig er det udtryk for en blødere magtanvendelse end magten, som regeringen præsenterer gennem lovgivninger og sikkerhedsmæssige foranstaltninger til terrorbekæmpelse. Vi argumenterer også for, at “*demokratiske kompetencer*” relaterer sig til *danske værdier*, som tidligere nævnes under dikotomien *dem/os*. Det er udtryk for, at demokratiske kompetencer skal skabe en positiv effekt på medborgerskabet, som findes i den privilegerede samfundsgruppe.

Der er et gennemgående fokus på kategorien børn og unge, men genealogien viser, at der fremgår et bemærkelsesværdigt skel mellem hvilke børn og unge, der er i “*risikogruppe*” og “*særlig risikogruppe*”. Børn og unge i “*risikogruppe*” henvender sig til dem, som kan danne modstandskraft gennem information og dannelse i institutioner. Børn og unge i “*særlig risiko*” kræver mere end blot dannelse af modstandskraft gennem information og dannelse i institutioner. Senest præsenteres børn og unge af “*radikaliserede forældre*”, som nogle i særlig risiko for radikalisering. Grunden er, at hjemmene kategoriseres som præget af “*et farligt og forskruet verdensbillede*” (Justitsministeret 2020: 28). Vi argumenterer for, at børn og unge i den underprivilegerede samfundsgruppe historisk set også fremstilles som værende i “*særlig risiko*”, eftersom parallelsamfund historisk anses som “*grobund*” for radikalisering. Initiativerne har rettet sig mod “*særlige risikogrupper*” flere gange på tværs af tid. Med det kan man sige, at regeringen på tværs af deres initiativer anerkender, at de børn og unge, som betegnes i “*særlig risiko*” for radikalisering, kræver problemløsninger af mere dybdegående karakter end børn og unge, som ikke er i “*særlig risiko*”.

Genealogien viser, at beskyttelse af børn og unge i “*særlig risiko*” er tæt forbundet til forældrenes opdragelse af børn og deres udvikling som ansvarlige medborgere. Vigtigheden af medborgerskabet kan spores tilbage til H2005, som et led i terrorbekæmpelsen. Ydermere viser genealogien, at regeringen har lavet initiativer for at mindske børns og unges sårbarhed over for radikalisering, ved at skabe initiativer der retter sig mod at øge deres modstandskraft. Det viser sig dermed, at regeringen har haft fokus på forebyggende indsatser for børn og unge siden H2005. Regeringen udtrykker i de seneste initiativer jf. T2020 antagelsen om, at børn og unge i “*særlig risiko*” skal omfavnes med mere vidtrækkende tiltag end blot dannelse gennem institutioner, eksempelvis ved at forhindre, at de jf. T2020 vokser op med radikaliserede

forældre. Formålet i nyere tid er at mindske sårbarheden og styrke modstandskraften blandt børn og unge i “*særlig risiko*”, for at de kan stå robust over for radikaliserings.

5.3.4 Opsummering

På baggrund af historiske nedslag, har vi argumenteret for, at islamisk overbevisning spiller en central rolle i repræsentationen af det sikkerhedspolitiske ‘problem’. Vi har argumenteret for, at fænomenet “fremmedkrigere” ikke er nyt og er indlejret i problemrepræsentationen af terrortruslen. Det viser sig gennem den genealogisk analyse, at religiøs overbevisning og værdisæt er væsentlige elementer i det negative syn på etniske minoritetsforældre og deres måde at håndtere forældreansvaret på. Ligeledes dannes problematiseringen af parallelsamfund af den historiske kategorisering som isolerede samfundsgrupper, der adskiller sig fra det øvrige samfund ud fra værdisæt og regler, der ikke er i overensstemmelse med *danske værdier*. Genealogien viser, at der har været forebyggelsesindsatser mod børn og unges sårbarhed på tværs af tid, men den viser også, at der med tiden er kommet mere fokus på børn og unge i “*særlig risiko*” vurderet ud fra deres bosætning eller kulturelle og religiøse baggrund. Således viser der sig en historisk skelnen mellem samfundsgrupper.

5.4 What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the ‘problem’ be thought about differently?

Vi analyserer, med et kritisk blik på de identificerede underliggende problemrepræsentationer af radikaliserings, i de følgende afsnit tavsheder og begrænsninger. Vi understøtter analysen ved at benytte WPR-tilgangens andet og tredje spørgsmål. Vi har i tidligere analyseafsnit argumenteret for, at de underliggende problemrepræsentationer er indlejret i hinanden og supplerer hinanden. Vi analyserer nu tavsheder og begrænsninger på tværs af de identificerede underliggende problemrepræsentationer.

Som det fremgår af det dikotomiske forhold mellem “*dem og os*”, jf. afsnit 5.2.1, fremstilles nogle karakteristika ved at være en del af det, som vi argumenterer for kan kaldes den underprivilegerede samfundsgruppe. Denne gruppe fremstilles som særligt sårbar og eksponerede for radikaliserings, fordi de bærer karakteristika i form af andre værdier, islamisk overbevisning og bor i isolerede parallelsamfund. Vi argumenterer for, at den holdning, som regeringen fremsætter, resulterer i en tavsliggørelse af, at kategorien af mennesker tilhørende den privilegerede samfundsgruppe også kan være i risiko for at blive radikaliserede, selvom de

ikke har samme karakteristika. Det efterlades dermed uproblematiseret, at personer med “*danske værdier*” og karakteristika som “*ansvarlige medborgere*” kan være i risiko for at blive radikaliserede. Som følge af dette argument kan man også argumentere for, at der er en tavshed omkring, hvilke andre årsager end værdisæt og religiøs overbevisning, der kan ligge til grund for radikalisering. Som det fremstår i regeringens initiativer, findes “vækstbetingelserne” for radikalisering i de negative strukturer, der findes i “isolerede samfund”, da de er præget af andre værdier og normer end danske. Det dikotomiske forhold mellem “*dem og os*” medvirker således til at begrænse problemrepræsentationen til at omhandle nogle bestemte minoritetsgrupper i samfundet. Vi argumenterer derfor for, at dikotomien besværliggør en problemrepræsentation af radikalisering, der nuancerer hvilken gruppe af mennesker, der kan være eller kan komme i risiko for radikalisering. Simplificeringen af forholdet mellem “*dem og os*” bliver meningsskabende, fordi regeringen gennem diskurser placerer ‘problemet’ hos en bestemt gruppe af mennesker. Dette medvirker til, at problemrepræsentationen bliver håndgribeliggjort. Det er dog værd at belyse, at “*andre værdier*” ikke er konkretiseret i regeringens initiativer, hvilket lader læserens forståelse af værdierne være op til fantasien. Udeladelsen af “*andre værdier*” gør, at “*danske værdier*” fremstår betryggende og som et værdisæt, der kan karakteriseres som det normativt korrekte at have, såfremt man skal rustes til at modstå radikalisering.

Genealogien belyser, at problemrepræsentationen af etniske minoritetsforældre tager afsæt i regeringens indsatsområde “*Dialog med de muslimske samfund*” (Regeringen 2005: 20). Det blev forløberen til regeringens fokus på den centrale rolle, som forældreansvar spiller i forebyggelsesarbejdet. Genealogien viste også, at forældreansvaret handler om at opdrage børn til at blive “*ansvarlige medborgere*”. Det rejser spørgsmålene om, hvem der vurderer om forældrene har taget dette ansvar og har opdraget deres børn til at blive ansvarlige medborgere og hvorvidt forældre i det, vi kalder den privilegerede samfundsgruppe, opdrager deres børn til at være ansvarlige medborgere. Det tavsliggjorte ligger i, hvorfor etnisk danske forældres opdragelse anses som acceptabel og tilstrækkelig. Vi argumenterer for, at problemrepræsentationerne efterlader disse spørgsmål uproblematiserede, da der ikke indgår nogen forklaring eller retningslinjer for, hvordan man opfylder samfundets krav til opdragelse. Som det fremstilles i H2005, er spørgsmålet, hvorvidt forældrene tilhører en etnisk minoritetsgruppe med islamisk overbevisning. Vi argumenterer for, at problematiseringen mangler nuancer, da problemrepræsentationen begrænses, fordi det er svært at afgøre omfanget af, hvornår og hvad der kræves for, at et barn er opdraget til at være en “*ansvarlig medborger*”.

Vi kan perspektivere det til Sedgwicks pointe om, at holdninger kan bevæge sig på et kontinuum (Segdwick 2010: 482). Vi argumenterer for, at dette understøtter argumentet om, at der eksisterer en tavshed omkring modsætningerne “*ansvarlige medborgere*” og “*uansvarlige medborgere*”. Det vil sige en tavshed om, hvornår man er det ene og hvornår er det andet. Dette forstærker det dikotomiske forhold mellem “*dem og os*”, fordi der opstår et enten/eller forhold i problemrepræsentationen.

Nøglekoncepterne “*radikalisering*” og “*ekstremisme*” knytter sig til dikotomien *dem/os*, som redegjort for i afsnit 5.2. Det gør det gennem regeringens fremstilling af parallelsamfund som en samfundsstruktur, der kan danne grobund for radikaliserings og ekstremisme. Når regeringen knytter nøglekoncepterne “*radikalisering*” og “*ekstremisme*” til parallelsamfund, opstår igen en tavshed om, at mennesker uden for parallelsamfund, kan være i risiko for radikaliserings og ekstremisme. Den privilegerede samfundsgruppe, kategoriseret som “*os*”, efterlades igen uproblematisk i kontekst med forebyggelsen af radikaliserings. “*Radikalisering*” og “*ekstremisme*” fremstilles som fænomener, der finder grobund i specifikke samfundsgrupper, hvilket gør, at løsningsforslagene er rettet mod et subset af samfundet. Dermed fremstilles det som et ‘problem’, der kan have konsekvenser for hele samfundet, mens løsningen kan findes i parallelsamfund. Det udelades i fremstillingen, at det, kategoriseret som “*os*”, også kan være i risiko for radikaliserings og udgøre en trussel for samfundet set i et sikkerhedspolitisk perspektiv. Vi argumenterer for, at tavsheden om, at “*os*” kan være i risiko for radikaliserings, kan problematisere beskyttelsen af samfundet. Det kan det, fordi regeringens initiativer retter fokus mod minoriteter i samfundet, frem for at have fokus på hele samfundet. Det efterlades dermed uproblematisk, at der kan være risiko på tværs af alle samfundsgrupper, hvilket efterlader “risikopersoner” uden hjælp og samfundet uden denne beskyttelse. Det problematiserer således også bekæmpelsen af terrortruslen.

Islamisk overbevisning fremstilles som et særligt karaktertræk ved parallelsamfund, herunder de muslimske samfund, etniske minoritetsforældre og børn og unge i disse samfund. Genealogien viser, at islamisk overbevisnings centrale rolle i forebyggelsen af radikaliserings udspringer fra terrorangrebene i 2001. Med et særskilt fokus på islamisk overbevisning, mindskes fokus på andre religiøse overbevisninger, der kan ligge til grund for radikaliserings. Derfor argumenterer vi for, at problemrepræsentationen er begrænset til islamisk overbevisning og er dermed unuanceret i præsentationen af årsager til radikaliserings. Man kan argumentere for, at dette fokus er udtryk for “new terrorism”, hvor man ifølge Kundnani anser radikaliserings

som noget, der udspringer af islamisk teologi. Kundnani påpeger ligeledes, at resultatet er, at man underminerer betydningen af terror, som begås af individer, der ikke har en islamisk overbevisning (Kundnani 2012: 5). Vi argumenterer derfor for, at andre religiøse overbevisninger bliver efterladt uproblematisk i forebyggelsesarbejdet med radikaliseringsarbejdet.

Til trods for at der i regeringens initiativer er stort fokus på parallelsamfund og islamisk overbevisning, er problemrepræsentationerne af opkvalificering af fagpersoner samt børn og unges sårbarhed udtryk for anerkendelse af, at der kan være andre elementer på spil i forebyggelsen af radikaliseringsarbejdet. Dermed har problemrepræsentationerne konkurrerende perspektiver på radikaliseringsarbejdet. Der er dog et mere generelt forebyggelsesperspektiv i problemrepræsentationerne af fagpersoner og børn og unge. Det handler om at mindske sandsynligheden for, at 'problemet' opstår, hvorimod indsatsene vedrørende den underprivilegerede samfundsgruppe fremstår mere problematisk og håndgribelig, fordi løsningsforslagene omhandler 'problemer', som allerede eksisterer i form af eksempelvis parallelsamfund. Problemrepræsentationerne af fagpersoner og børn og unge inkluderer anerkendelse af, at fagpersoner kan udgøre en central rolle i at identificere tegn på radikaliseringsarbejdet med børn og unge, samt at børn og unge generelt skal dannes i kritisk tænkning og demokrati for at opbygge modstandskraft. Målgruppen for disse tiltag vedrører alle børn og unge. Det bliver efterladt uproblematisk, at voksne individer kan være i risiko for radikaliseringsarbejdet, hvorfor vi argumenterer for, at der er en tavshed omkring dette. I kontrast til tavsheden, er det bemærkelsesværdigt, at målgruppen i den underprivilegerede samfundsgruppe ikke er betinget af alder. Man kan perspektivere tavsheden til Wiktorowicz teologiske og socialpsykologiske model for radikaliseringsarbejdet. Han argumenterer for, at grupper samles om utilfredshed, hvor socialiseringen i grupper skaber fælles mening og forståelse. Han anerkender, at individer, som bliver del af radikale islamiske grupper, ikke adskiller sig fra ikke-islamiske sociale bevægelser, selvom ideologien er anderledes (Kundnani 2012: 17). På baggrund af dette kan det diskuteres, hvorvidt problemrepræsentationens målgruppe, børn og unge, kan gentænkes, hvor voksne individer indgår. I forlængelse af Wiktorowicz argument, kan vi argumentere for, at voksne individer kan tilslutte sig radikale sociale bevægelser på baggrund af utilfredshed. Wiktorowicz argumenter kan også udfordre sandhedsværdien i problemrepræsentationen af det sikkerhedspolitiske 'problem', hvor islamisk overbevisning ifølge genealogien har en central rolle. Sandhedsværdien udfordres, fordi Wiktorowicz argument destabiliserer den eksisterende tavshed om, at andre religiøse overbevisninger kan være årsag til radikaliseringsarbejdet. Identifikationen af tavshederne åbner op for refleksioner og

overvejelser om, hvorvidt problemrepræsentationerne kan gentænkes (Bacchi 2009: 13). Ved inddragelse af Wiktorowicz argumenter gives et andet perspektiv på problemrepræsentationerne. Man kan argumentere for, at det er udtryk for, at problemrepræsentationerne kan gentænkes, eftersom hans argumenter har en destabiliserende effekt på sandhedsværdien i problemrepræsentationerne.

5.4.1 Opsummering

WPR-tilgangens fjerde spørgsmål viser nogle tavsheder og begrænsninger i de underliggende problemrepræsentationer. Ved at undersøge hvad der ikke problematiseres, argumenterede vi for tavsliggørelsen af, at der kan findes andre risikofaktorer for radikaliserende islamisk overbevisning og parallelsamfund. Vi har argumenteret for, at dikotomien *dem/os* fremsætter kategorisering af mennesker, hvor tavsheden knytter sig til den privilegerede samfundsgruppe, hvorimod 'problemet' retter sig mod "*dem*". Tavsheden simplificerer og forvrænger forholdet mellem "*dem og os*", fordi problemrepræsentationerne har en overvægt af problematiseringer af "*dem*", hvorimod kategorien "*os*" langt hen ad efterlades uproblematiseret (Bacchi 2009: 12, 13).

5.5 What effects are produced by this representation of the 'problem'?

WPR-tilgangen arbejder ud fra forudsætningen om, at måden, hvorpå emner diskursivt konstrueres af problemrepræsentationer, har effekter, fordi de stigmatiserer nogle, frikender andre og holder forandringer inden for grænser (Bacchi 2009: 42). Vi bruger WPR-tilgangens femte spørgsmål til at identificere potentielle effekter, som produceres af de underliggende problemrepræsentationer af radikaliserende (jf. afsnit 5.1). Vi har særligt blik for at belyse, hvad fremstillingen af radikaliserende kan have af betydning for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper i det danske samfund. Vi inddeler analysen efter Bacchis tre forbundne effekter, som er hhv. diskursive-, subjektiverende- og livseffekter (ibid: 15). Vi er opmærksomme på, at effekterne kan overlape hinanden, men har opdelt dem for analysens overbliksskyld.

5.5.1 Diskursive effekter

De tidligere analyseafsnit har vist, at problemrepræsentationen af radikaliserende har fire underliggende problemrepræsentationer (jf. afsnit 5.1), som tager afsæt i et komplekst sæt af antagelser og forudsætninger. Der er en herskende antagelse, som tager afsæt i dikotomierne

dem/os og *det danske samfund/parallelsamfund* (jf. 5.2.1), om, at radikalisering kan forebygges ved at nedbryde parallelsamfund og forbedre integration af minoritetsgrupper tilhørende parallelsamfund. Antagelsen bygger også på dikotomien *danske værdier/andre værdier*, da parallelsamfund anses for at være bygget på andre værdisæt end danske. Vi identificerede en tavshed om, at personer uden for parallelsamfund kan være i risiko for at blive radikaliserede grundet antagelsen om, at disse personer besidder *danske værdier*. Vi finder en negativ diskursiv effekt af, at minoritetsgrupper organiseres og kategoriseres som en underprivilegeret og isoleret samfundsgruppe. Den negative diskurs fremstiller minoritetsgrupper som segregerede og fremmedgjorte i det danske samfund, hvilket man forsøger at løse ved at nedbryde parallelsamfund og reorganisere dem gennem boligpolitiske tiltag.

I forlængelse af ovenstående ser vi en negativ effekt af, at de politiske initiativer inddrager etnisk baggrund og islamisk overbevisning som betydningsfulde “vækstbetingelser” for radikalisering. De er forbundet til problematiseringen af parallelsamfund og etniske minoritetsforældre, da de præsenteres som karaktertræk for disse. Effekterne anses som negative, fordi de tilskriver mening til en gruppe af mennesker, som fremstilles som udenforstående fra det øvrige samfund. Vi har identificeret en tavsliggørelse af andre religiøse overbevisninger som grundlag for radikalisering, hvorfor vi argumenterer for, at tavsheden resulterer i, at etnisk baggrund og muslimer fremstår som særlige risikofaktorer for radikalisering. Eftersom regeringens initiativer omhandler forebyggelsen af radikalisering, skaber forbindelse mellem etnicitet, muslimer og radikalisering en negativ diskursiv effekt, fordi løsningsforslagene vedrører den underprivilegerede samfundsgruppe. Effekten af den negative diskurs er, at islam og etnicitet omtales som en trussel mod sammenhængskraften og sikkerheden i Danmark. Vi argumenterer for, at den negative diskurs om parallelsamfund i kontekst med radikalisering, får parallelsamfund til at fremstå på en karikeret måde, der skaber frygt for at radikalisering kan opstå. Ifølge Stanley Cohen (1972) kan frygten betegnes med begrebet moralsk panik, da parallelsamfund fremstilles som et ‘problem’, regeringen nødvendigvis må håndtere gennem lovgivning og løsningsforslag (Jacobsen & Jensen 2013: 179). En relevant pointe er, at frygten for parallelsamfund kan siges at være kontekstafhængig og derfor betinget af den situation, som det inddrages i. I dette tilfælde er det afhængigt af radikalisering for, at det kan skabe frygt. Tavsheden om det øvrige samfunds risiko for radikalisering baner vejen for en negativ diskursiv effekt, der gør det muligt, at parallelsamfund kan fremstå som en trussel.

Som Bacchi belyser, kan problemrepræsentationer være indlejret i hinanden, hvilket gælder for analysens identificerede underliggende problemrepræsentationer (Bacchi 2009: 21). Derfor argumenterer vi for, at de diskursive effekter, der måtte eksistere i hver problemrepræsentation, også indlejres i hinanden. Det ser vi mellem repræsentationen af det sikkerhedspolitiske 'problem' og det integrationspolitiske 'problem'. Som genealogien viser, har omtalen af islamisk overbevisning været tæt forbundet med terrorrelaterede begivenheder, hvilket har forstærket den diskursive effekt i fremstillingen af etniske minoritetsgrupper. Det rejser spørgsmål om sandhedsværdien i, at terror er et produkt af islam (Kundnani 2012: 5). I forbindelse hermed argumenterer vi for, at fraværet af andre religiøse overbevisninger i repræsentationen af det sikkerhedspolitiske 'problem', endnu engang forstærker den negative diskurs om muslimske minoritetsgrupper. Dette relaterer sig til kategorien "fremmedkrigere". Den genealogiske analyse af begrebets anvendelse viser, at begrebet bruges til at beskrive personer, der er præget af islamisk overbevisning og som er villige til at gå i krig for dette. Benævnelsen af islamisk overbevisning bliver således rammesættende for den frygt, som Cohen vil beskrive som moralsk panik (Jacobsen & Jensen 2013: 179). Den negative diskursive effekt i forholdet mellem "*dem og os*" styrkes af inddelingen af samfundsgrupper, hvor de særlige karakteristika ved "*dem*" hæmmer muligheden for at gentænke problemrepræsentationen (Bacchi 2009: 16). Når karaktertrækkene trækker historiske tråde, der går over to årtier tilbage, udfordrer det muligheden for at tilgå 'problemet' på en anden måde. Dermed bliver det besværligt at stille sig kritisk overfor sandhedsværdien i problemrepræsentationen (Bacchi 2009: 33).

5.5.2 Subjektiverende effekter

Som det fremgår af afsnit 5.5.1 skaber den diskursive effekt en organisering af to samfundsgrupper, som er hhv. den privilegerede og den underprivilegerede samfundsgruppe. Når man taler om subjektiverende effekter, analyserer man, hvordan subjekter positioneres i forhold til hinanden ud fra en bestemt politik. Positioneringen har betydning for, hvordan subjekter tænker om sig selv og andre, og dermed er det ud fra denne position, at subjekter skaber mening i den sociale verden (Bacchi 2009: 16). På baggrund af dette er formålet i følgende afsnit at belyse, hvordan den underprivilegerede samfundsgruppe positioneres ud fra de sociale forhold, som fremhæves af de diskursive effekter.

Jf. afsnit 5.5.1 argumenterer vi for, at den negative diskursive effekt, af at minoritetsgrupper organiseres og kategoriseres som underprivilegeret. Dette giver en subjektiverende effekt, hvor

minoritetsgrupper og majoriteten sættes i opposition til hinanden ved at skabe et skel mellem dem gennem politik (ibid.). Dette kan betegnes med Foucaults begreb om *dividing practices*. Begrebet indebærer en dynamisk udvikling i oppositionen mellem sociale grupper, som fordres af underliggende problemrepræsentationer i politik. Derfor argumenterer vi for, at de underliggende identificerede problemrepræsentationer og deres genealogi er rammesættende for, hvordan den underprivilegerede og privilegerede samfundsgruppe sættes i opposition til hinanden (ibid.). Det udtrykkes i fremstillingen af den underprivilegerede samfundsgruppe, som problematiseres som en isoleret og segregeret del af samfundet, hvilket er ‘problemet’, der ønskes løst. Vi kan derfor argumentere for, at problemrepræsentationerne er rammesættende for, hvilken form for adfærd og samfundsstruktur, regeringen finder acceptabel og normativ. Det har den subjektiverende effekt, at konteksten gør, at positioneringen resulterer i et polariseret forhold mellem “*dem og os*”, fordi regeringens forebyggelsestiltag primært findes i etniske minoritetsgrupper (Gemmerli 2014: 4). Det betyder, at individer tilhørende denne gruppe mennesker udgør en aktiv del af forebyggelsesindsatsen af radikaliserings. Det medfører, at gruppen skal reorganiseres og således integreres i det danske samfund gennem dannelse, beskæftigelse og tilegnelse af *danske værdier*. Det skaber en skarp opdeling i, hvilke værdier man som individ skal have for at betegnes som en del af det fælles samfund. Konsekvensen er, at minoritetsgrupper pålægges tiltag og lovgivninger, som stigmatiserer dem som en problematiseret samfundsgruppe. Dette relaterer sig til Cohens begreb om moralsk panik, som kan beskrive en situation, hvor fremstillingen af etniske minoritetsgrupper skaber frygt og forargelse, fordi de står i kontrast til det øvrige samfund. Ifølge Cohen, kan vi argumentere for, at stigmatiseringen af minoritetsgruppen baner vejen for strengere lovgivning og tiltag (Jacobsen & Jensen 2013: 179), ligesom det er vist i genealogien. Cohens begreb kan sættes i relation til Bacchis pointe om, at problemrepræsentationer indebærer implikationer om, hvem der er ansvarlig for ‘problemet’ og dermed stigmatiseres (Bacchi 2009: 17). Vi argumenterer for, at stigmatiseringen af etniske minoritetsgrupper også indeholder en ansvarliggørelse af disse personer, fordi det frikender den privilegerede samfundsgruppe og gør den underprivilegerede samfundsgruppe “skyldig”. Dette relaterer sig til Kundnani’s kritiske pointe om, at stigmatisering af bestemte minoritetsgrupper søger en forudsigende magt. Det gør det, fordi regeringen fremstiller etniske minoritetsgrupper som en risikoindikator for radikaliserings, hvilket, bliver udtryk for for en forudsigende magt. Det betyder, at regeringen benytter nogle indikatorer til at forudsige fremtidige trusler (Kundnani 2012: 10). Dette har en skadelig konsekvens, da det belønner den privilegerede samfundsgruppe på bekostning af den underprivilegerede samfundsgruppe, da de er uproblematiseret i tiltagene (ibid: 43). Den

privilegerede samfundsgruppe positioneres til at anskue minoritetsgrupper som problematiske og afvigende, og det belønnes i form af, at de er medskabere af rammerne for, hvad der er acceptabelt i samfundet. Belønningen ligger i, at den privilegerede samfundsgruppe repræsenterer normativiteten og den samfundsdel, som minoritetsgrupper skal integreres i. Det bliver muligt, fordi den privilegerede samfundsgruppe fremstilles som det accepterede folk gennem den diskursive effekt. Det understøttes endnu engang af det dikotomiske forhold mellem værdisæt og samfund, hvor den underprivilegerede samfundsgruppe afviger fra det normative værdisæt.

De subjektiverede effekter vedrører de parter, som sættes i opposition til hinanden. Det betyder, at effekterne har indflydelse på, hvad den privilegerede samfundsgruppe tænker om den underprivilegerede. Vi argumenterer for, at opdelingen mellem samfundsgrupperne resulterer i, at den underprivilegerede samfundsgruppe bestående af etniske minoritetsgrupper fremstilles, som det Cohen betegner som folkedjævlene. Det gør de, fordi etniske minoritetsgrupper tillægges "djævelske" træk, som i denne kontekst er karaktertræk, som er risikable i forbindelse med radikaliserings (Marsh & Melville 2011: 2). Et karaktertræk, som er gennemgående i diskursen, er de etniske minoritetsgruppers religiøse overbevisning. Vi argumenterer for, at islam fremgår som et karaktertræk, der gør det muligt at tillægge folkedjævlene en religion, fordi folkedjævlene bliver genkendelige for det øvrige samfund. Det fremstår således som et karaktertræk, man frygter eller forarges over. Frygten medvirker til en splittelse af befolkningen, hvor majoriteten frygter minoriteten.

Stigmatiseringen og problematiseringen af etniske minoritetsgrupper skaber en udfordring i og med, at de værdisæt, som gælder i denne gruppe, fremstår som uforenelige med det øvrige samfund. Lige så vel som *danske værdier* kan være kulturelt og historisk forankrede, kan man ligeledes antage, at etniske minoritetsgruppers værdisæt er kulturelt og historisk forankrede, hvorfor værdierne kan være svære at "efterlade" til fordel for et andet værdisæt (Bacchi 2009: 8). Det er besværligt at underkende betydningen af den forankring, hvilket får segregationen og splittelsen til at fremstå som en selvopfyldende profeti. En subjektiverende effekt kan være, at etniske minoritetsgrupper forholder sig til deres værdier, som det fremstilles af regeringen; som kontrastfulde og uforenelige med det øvrige samfund. Man kan derfor være kritisk over for om strengere lov og tiltag vil forebygge radikaliserings, fordi tiltagene kan forstærke positioneringen og stigmatiseringen. Derfor rejser det spørgsmål om, hvorvidt det vil øge

etniske minoritetsgruppers position som afvigende og udenforstående og dermed besværliggøre integrationen af dem.

Vi har tidligere belyst problemrepræsentationen af sårbarhed jf. afsnit 5.1.3, hvor målgruppen er børn og unge. Vi argumenterer for, at en subjektiverende effekt er, at børn og unge fremstilles sårbare, hvorimod regeringen og fagpersoner, der arbejder i institutioner, fremstilles som "beskyttere". "Beskytterne" får en rolle som medskabere af modstandskraft mod radikaliserings, hvilket legitimerer styringsmekanismen, som relateres til disciplinær magt. Diskursen om, at tiltagene fungerer som beskyttelse af børn, har en legitimerende effekt på regeringens tiltag om børn og unge, samtidig med at forebyggelsen af radikaliserings fremstår som et fælles mål for samfundet. I sammenhæng med den subjektiverende effekt, bliver disse rammesættende og centrale for, hvad regeringen kan indføre af tiltag, der i særlig grad retter sig mod børn og unge. Oppositionen mellem beskyttere og sårbare muliggør, at regeringen kan have indflydelse på, hvilke rammer børn og unge skal dannes til at blive en del af den privilegerede samfundsgruppe. Det har betydning for, hvordan børn og unge ser og tænker om dem selv, og hvad de anser som acceptabelt i det kollektive samfund.

Som tidligere nævnt viser den genealogiske analyse, at det sikkerhedspolitiske 'problem' har været tæt forbundet til problematiseringen af islamisk overbevisning. Dermed kan det fremstå sandsynligt, at børn og unges dannelse i kritisk tænkning præges af det stigmatiserende syn, som problemrepræsentationen fremstiller på religiøs overbevisning. Hvis børn og unge dannes i kritisk tænkning, der præges af det sikkerhedspolitiske 'problem', kan man argumentere for, at det kan reproducere stigmatiseringen af etniske minoritetsgrupper, fordi de tillægges en negativ betydning i kontekst med det sikkerhedspolitiske 'problem'.

Som det fremgår af ovenstående, har fremstillingen af radikaliserings en række subjektiverende effekter, der udspringer af de underliggende problemrepræsentationer. Vi har argumenteret for, at de subjektiverende effekter opstår i opdelingen mellem "*dem og os*". Effekten er, at etniske minoritetsgrupper stigmatiseres som afvigere på baggrund af, at de tilhører bestemte boligområder, andre værdier og en bestemt religiøs overbevisning. Således bliver de dikotomiske forhold afspejlet i de subjektiverende effekter.

5.5.3 Livseffekter

I analysen af livseffekter er der fokus på materielle effekter for de grupper mennesker, som involveres i de underliggende problemrepræsentationer af radikaliserings (Bacchi 2009: 17). Vi argumenterede tidligere i analysen for, at de diskursive og subjektiverende effekter har konsekvenser i form af, at etniske minoritetsgrupper fremstilles som problematiserede samfundsgrupper, der afviger fra det øvrige samfund. De diskursive effekter præger de subjektiverede effekter, da de organiserer befolkningen efter karaktertræk, som er i opposition til hinanden. Bacchis tre effekter er forbundne og overlapper hinanden, hvorfor vi i det følgende vil afklare, hvordan diskursive og subjektiverende effekter viser sig som livseffekter.

Livseffekter i henhold til etniske minoritetsgrupper kommer til udtryk i den måde, regeringen foreslår tiltag, der retter sig mod etniske minoritetsforældre. Tiltagene har til formål at regulere måden, hvorpå etniske minoritetsforældre opdrager deres børn, hvilket kan have den konsekvens, at forældrene forholder sig til deres kompetencer som forældre. Vi argumenterer for, at det kan have en effekt af, at minoritetsforældre ikke føler sig tilstrækkelige til at udfylde forældrerollen på en måde, som anses acceptabel i samfundet. Det er givet, at der forekommer en forskelsbehandling mellem etniske minoritetsforældre og etnisk danske forældre. Ydermere opstår konsekvensen af, at selve belysningen af, at regeringen ikke anser minoritetsforældre som ansvarlige for opdragelsen af deres børn, resulterer i, at forældrene organiseres som mindre værd i forhold til majoriteten. Uden noget belæg, bliver etniske minoritetsforældre associeret med terror, da tiltaget fremgår som en del af terrorbekæmpelsen under indsatsområdet "Dialog med de muslimske samfund" (Regeringen 2005: 20). Man kan drage parallel til Kundnani's argumentation om, at forbindelsen mellem religion og terror bliver legitimerende for, at regeringen kan intervenere i etniske minoritetsforældres privatliv (Kundnani 2012: 10). Et andet eksempel på tiltag, der har konsekvenser for privatlivet, er regeringens forslag om, at børn af radikaliserede forældre ikke skal vokse op i radikaliserede hjem (Regeringen 2020: 11). I dette eksempel fremstår regeringen endnu engang som "beskytter" af sårbare børn, da formålet er, at disse børn skal skærmes og have mulighed for at danne modstandskraft mod radikaliserings. Vi argumenterer for, at dette eksempel har to sider, fordi regeringen både fungerer som "beskytter", men samtidig fungerer regeringens tiltag også som en mekanisme, der skal pointere konsekvenserne for radikaliserede forældre. Dermed resulterer tiltaget i nogle livseffekter, der henvender sig til både børn af radikaliserede forældre og de radikaliserede forældre, da de ikke har mulighed for at have deres børn på samme måde som ikke-

radikaliserede forældre. For børnene kan konsekvensen være, at de ikke kan vokse op med deres forældre, og det bliver således efter regeringens ønske og ikke børnene. Det placerer børnene i en magtesløs position, hvor de fratages muligheden for at bestride konsekvensen af regeringens styring.

På samme måde fremgår det af det integrationspolitiske 'problem', at etniske minoritetsgrupper, der bor i parallelsamfund, positioneres i en magtesløs position, når der indføres tiltag med formål om at reorganisere beboersammensætningen. Tiltagene om reorganisering af beboersammensætningen er i sig selv en stigmatisering af de grupper, som bor i de pågældende områder, da de præsenteres som nogle der står udenfor det øvrige samfund. Vi argumenterer for, at livseffekterne kommer til udtryk ved, at etniske minoritetsgruppers muligheder for at søge boliger begrænses til det, som er regeringens ønske. Det kommer til udtryk i regeringens tiltag om at selekttere i boligejere i de pågældende boligområder, alt efter hvor ressourcestærke de er. Det har den livseffekt, at resourcesvage personer forhindres eller begrænses i at søge boliger i ønskede områder. Det tvinger disse samfundsgrupper til at søge boliger i andre områder, hvilket også er formålet i regeringens tiltag for at nedbryde de isolerede parallelsamfund. Tiltagene tager ikke forbehold for, hvilken værdi beboerne i de pågældende boligområder muligvis tillægger området, og derfor har det konsekvensen af, at de, som søger mod disse boligområder, kategoriseres som mennesker, der skal reorganiseres eller integreres i det øvrige samfund. Dette er uagtet deres egne ønsker. Den diskursive effekt og subjektiverende effekt legitimerer således regeringens reorganisering af etniske minoritetsgrupper. Det relaterer sig til Kundnani's pointe om, at den psykologiske tilgang til radikaliserende anser de tætte isolerede grupper i parallelsamfund som en risikoindikator for terrorisme (Kundnani 2012: 10). På trods af, at Kundnani's pointe omhandler terrorisme, argumenterer vi for, at den kan anvendes i forbindelse med fremstillingen af radikaliserende, da genealogien har vist, at begreberne er tæt beslægtet med hinanden. Den diskursive og subjektiverende effekt resulterer i, at regeringen kan intervenere i privatlivet med tiltag for at nedbryde det, som de betegner som isolerede samfund.

Som kontrast til de negative livseffekter, som opstår som følge af tiltagene mod etniske minoritetsgrupper, kan tiltagene samtidig have en række positive livseffekter for majoriteten, den privilegerede gruppe, i samfundet. De positive livseffekter viser sig ved, at nedbrydelsen af parallelsamfund nedbryder rammerne for det samfund, som "folkedjævlene" lever i. Ved at integrere disse mennesker i samfundet, så de tilegner sig danske værdier og opløses de isolerede

samfundsstrukturer, som fremstår som en trussel og skaber frygt. Man kan argumentere for, at dette eksemplificerer Bacchis pointe om, at måden hvorpå problemrepræsentationer fremstilles, giver indsigt i, hvordan nogle mennesker skades og andre drager fordele af problemrepræsentationer (Bacchi 2009: 34).

5.5.4 Opsummering

Opsummerende kan det siges, at de underliggende problemrepræsentationer af radikaliserings kan have en række negative effekter. Der er tale om diskursive, subjektiverende og livseffekter. Analysen viser, at den diskursive effekt begrænser muligheden for at gentænke problemrepræsentationen. Det ses i opdelingen mellem “*dem*” og “*os*”, som er rammesættende for, at ‘problemet’ omtales som noget, der knyttes til “*dem*”. Effekten overlapper den subjektiverende effekt, da “*dem*” og “*os*” står i opposition til hinanden. Den subjektiverende effekt er, at etniske minoritetsgrupper stigmatiseres som afvigere tilhørende bestemte boligområder og islamisk overbevisning. Diskursive- og subjektiverende effekter legitimerer regeringens interventioner i parallelsamfund, etniske minoriteter og børn og unges dannelse, hvilket kan have direkte livseffekter for de pågældende grupper.

6. Diskussion

Problemrepræsentationen af radikaliserings har fire underliggende problemrepræsentationer, som bygger på nogle komplekse kulturelle antagelser, der resulterer i splittelse af befolkningen. Denne splittelse, har vi argumenteret for, afspejles i forholdet mellem “*dem og os*”. Vi vil med udgangspunkt i fremstillingen af radikaliserings diskutere, hvad den kan betyde for fremstillingen af etniske minoritetsgrupper. For at nuancere diskussionen inddrager vi dele af litteraturreviewet og Stanley Cohens teoretiske begreber om moralsk panik og folkedjævla.

I analysen viser vi, at regeringen skaber fire underliggende problemrepræsentationer af radikaliserings. Regeringen fremstiller radikaliserings som et ‘problem’, der tillægges mening og værdi i et sikkerheds-, integrations-, og socialpolitisk perspektiv. Regeringen anvender de underliggende problemrepræsentationer til at konstruere radikaliserings som et politisk ‘problem’ (Bacchi 2009: 35). De underliggende problemrepræsentationer fungerer som “rammer”, da de indrammer konkurrerende, understøttende og supplerende opfattelser af radikaliserings (Agustin 2012: 88). Vi argumenterer for, at regeringens negative diskurs i de underliggende problemrepræsentationer begrænser, hvad der er muligt *at tænke, skrive eller*

sige om radikaliserings som et 'problem' (Bacchi 2009: 35). Begrænsningen opstår, fordi fremstillingen af radikaliserings forankres i nogle kulturelle og historiske antagelser, som særligt kommer til udtryk i forholdet mellem "dem og os". Rammerne for de underliggende problemrepræsentationer lægger op til en diskussion af, hvordan de relaterer sig til forskellige tilgange til radikaliserings (jf. afsnit 2). Denne diskussion gør det muligt sideløbende at diskutere, hvad fremstillingen af radikaliserings kan betyde for fremstillingen af etniske minoritetsgrupper.

Regeringens fremstilling af radikaliserings relaterer sig til elementer i Laqueurs kulturel-psykologiske disposition af radikaliserings. Laqueur argumenterer for, at grunden til radikaliserings må findes i religion og individualitet. Han begrundes dette argument med, at årsagen til radikaliserings findes i den stigende muslimske befolkning i Europa og deres anspændthed over for den resterende befolkning (Kundnani 2012: 9). I Laqueurs argumentation ses der også et forhold mellem "dem og os", hvilket understøtter den fremstilling af radikaliserings, som analysen har tilvejebragt. Man kan diskutere Laqueurs pointe om, at anspændtheden kommer fra den muslimske befolkning, fordi man, ifølge Bacchi, kan argumentere for, at regeringen er medskabere af anspændtheden. De bliver medskabere, fordi deres problemrepræsentationer udformes i blandt andet lovgivning og rapporter (Bacchi 2009: 33). Dermed bliver både problemrepræsentationer og anspændtheden virkelighedsgjort, når de bliver manifesteret i handlinger. Vi argumenterer for, at det virkelighedsgøres gennem regeringens initiativer, som udmøntes gennem handlinger, der involverer aktører. På den måde viser regeringens rolle sig som fordelagtig for at afgøre, hvordan og hvilken mening og værdi, problemrepræsentationen af radikaliserings skal tilskrives.

Vi perspektiverer anspændtheden til Cohens begreber om moralsk panik og folkedjævle. På baggrund af analyseafsnit 5.2 om underliggende antagelser og forudsætninger argumenterer vi for, at værdisæt og adfærdsnormer i de muslimske samfund er i uoverensstemmelse og kontrast med "danske værdier". Modsætningsforholdet er tæt forbundet til det dikotomiske forhold mellem "dem og os". Skellet mellem "dem og os" er udtryk for Foucaults begreb om *dividing practices*, fordi "dem og os" sættes i opposition til hinanden på baggrund af deres særegne karakteristika (Bacchi 2009: 16). Denne praksis understøttes af regeringens fremstilling af parallelsamfund, da det fremstilles som en risikoindikator for radikaliserings og dermed som en mulig trussel for samfundet. Fremstillingen af parallelsamfund relaterer sig til den psykologiske tilgang til radikaliserings, hvor tætte isolerede grupper i samfundet anses som

risikoindikator for terrorisme, hvilket skaber frygt i det øvrige samfund (Kundnani 2012: 10). Vi argumenterer for, at anspændtheden medvirker til at skabe en moralsk panik, fordi den skaber frygt og forargelse i det øvrige samfund gennem den negative diskurs, der er om etniske minoritetsgrupper. Dette fordrer, at etniske minoritetsgrupper stigmatiseres, som det Cohen kalder folkedjævla (Jacobsen & Jensen 2013: 179).

På baggrund af ovenstående, argumenterer vi for, at regeringen får en rolle som medskabere af omstændighederne for, at der kan opstå moralsk panik i det øvrige samfund, og at etniske minoritetsgrupper fremstilles som folkedjævla. Vi finder det relevant at pointere, at vi ikke kan udtale os om, hvor stor en rolle regeringen har for, at moralsk panik opstår. Det gør vi, fordi Cohens teori om moralsk panik anerkender, at medierne har en betydningsfuld rolle for at skabe moralsk panik og folkedjævla (ibid.).

Vi argumenterer for, at effekterne af problemrepræsentationerne er præget af den negative diskurs om bestemte etniske minoritetsgrupper. Når etniske minoritetsgrupper fremstilles som folkedjævla, kan det have konsekvensen af, at de personer, som indgår under denne samfundsgruppe, herunder etniske minoritetsforældre, folk bosat i parallelsamfund og muslimer, stigmatiseres som afvigende og moralsk mindreværdige segmenter af samfundet. Effekterne af problemrepræsentationerne præges ved, at de, som betegnes som folkedjævla, positioneres uhensigtsmæssigt i forhold til at blive betragtet som en del af det ligeværdige samfund. Det vil sige, at det bliver muligt, at den øvrige samfundsgruppe sættes i en privilegeret position til etniske minoritetsgrupper, som er positionerede som underprivilegerede. I denne opposition bliver den privilegerede samfundsgruppe frifundet for problematisering, hvorimod den underprivilegerede stigmatiseres. Man kan derfor argumentere for, at fremstillingen af forholdet mellem "*dem og os*" medvirker til at skabe anspændtheden.

Som det fremgår af ovenstående, indgår muslimer som en del af folkedjævlene. Kundnani (2012) har kritiseret Laqueur for gøre islamisk overbevisning til en plausibel indikator for radikaliseringsrisikoen. Kundnani har kritiseret denne indikator ved at påpege, at der er 'moderate' muslimer, der tager afstand fra radikaliserede fortolkninger af islam. Som følge af, at muslimer stigmatiseres og betegnes som folkedjævla, kan de alligevel være i risiko for radikalisering (Kundnani 2012: 9). Ifølge Sagemans argumenter, kan stigmatiseringen af muslimer forstærke følelsen af at være fremmedgjorte. Stigmatiseringen kan også skabe yderligere moralsk forargelse, hvilket kan resultere i det, som Cohen kalder en selvopfyldende

profeti, der baner vejen for mere frygt og strengere lovgivning (Jacobsen & Jensen 2013: 179). Man kan argumentere for, at en effekt af stigmatiseringen og fremmedgørelsen kan være en form for oprør. Dette er det, som Sageman pointerer, når han argumenterer for, at regeringen skal være varsomme, når de fører politikker mod radikaliserings og terror (Kundnani 2012: 15).

Ifølge Bacchi, kan man sige, at stigmatiseringen af etniske minoritetsgrupper afspejler ulemper, som problemrepræsentationer har for nogle. Man kan ligeledes sige, at den moralske panik, der opstår som konsekvens af problemrepræsentationerne, er fordelagtig for legitimeringen af løsningsforslagene, som regeringen fremsætter i regeringens initiativer. Ifølge Cohen bliver samfundet fra tid til anden subjekt for en moralsk panik, hvor hændelser eller grupper defineres som en trussel for samfundets værdier og interesser (Marsh & Melville 2011: 2). Vi argumenterer for, at terrorhændelser på samme måde truer danske værdier og interesser, hvor truslen defineres og er stereotypiseret af regeringen med udgangspunkt i etniske minoritetsgrupper. Årsagerne til den moralske panik kan eksistere forud for opståen af panikken, ligesom den kan aftage for senere at komme i rampelyset igen (ibid.). Dette relaterer sig direkte til den genealogiske diskursanalyse, som vi har foretaget i afsnit 5.3, hvor det viser sig, at særligt det sikkerhedspolitiske 'problem' er forankret i historiske begivenheder relateret til terrorhændelser. Sedgwick og Kundnani har argumenteret for, at radikaliserings er et sårbart diskussionsemne for regeringer, hvilket vi argumenterer kan være givet af de historiske terrorhændelser, som genealogien har vist. Man kan ligeledes argumentere for, at der igen opstår en moralsk panik i forbindelse med terrorangrebene i Madrid (2004) og London (2005), hvorefter der, ifølge Kundnani, sker et diskursivt skift i fremstillingen af radikaliserings (Kundnani 2012: 4, 5). Det tillader, at de øvrige problemrepræsentationer kan vinde indpas, da det diskursive skift resulterer i, at der er fokus på andre forebyggende tiltag end fysisk kraft mod terror (ibid: 4).

Rammerne for det sikkerhedspolitiske 'problem' står i kontrast til rammerne om sårbarhed som et 'problem'. Kontrasten viser sig i forbindelse med det diskursive skift, som vi har benævnt. Rammerne konkurrerer således ved, at der er en hårdere tilgang til forebyggelsen af radikaliserings med fokus på efterretningsmæssige tiltag, tiltag om nedbrydning af parallelsamfund og intervention i etniske minoritetsgruppers privatliv. Sideløbende med dette laves blødere tiltag, der retter sig mod børn og unge for at danne deres modstandskraft mod radikaliserings. Sidstnævnte tilgang til radikaliseringsforebyggelse handler i høj grad om, at individer skal danne værdisæt, som gør dem robuste mod eksponering af ekstremistisk

propaganda og radikaliserings. Kontrasten understreger, at problemrepræsentationen af sårbarhed er særegen, da den inkluderer alle etniciteter i det danske samfund. Det er dog bemærkelsesværdigt, at problemrepræsentationen henvender sig til børn og unge, hvorfor vi argumenterer for, at graden af modstandskraft i det øvrige samfund betinges af alder. Dette er ikke et skel, vi ser i fremstillingen af de etniske minoritetsgrupper. Vi forholder os derfor kritiske til tavsliggørelsen af, at det øvrige samfund kan være i risiko for radikaliserings, og at risikoen for radikaliserings er aldersbetinget. Man kan argumentere for, at tavsliggørelsen kan have en negativ effekt på forebyggelsen af radikaliserings, da stigmatiseringen af etniske minoritetsgrupper centraliserer målgruppen for forebyggelsen. Det kan bane vejen for, at man overser, at ikke-muslimske grupper og personer kan være i risiko for radikaliserings (Kundnani 2012: 5).

I et kriminologisk perspektiv finder vi det relevant for specialet at diskutere, hvordan regeringen fremstiller radikaliserings som afvigende adfærd. Når man ser på, hvordan radikaliserings fremstilles som et afvigende fænomen, viser det sig i vores analyse af regeringens initiativer, at radikaliseringsfænomenet kan personificeres ud fra nogle karaktertræk. Det er disse karaktertræk, der som tidligere nævnt, knyttes til etniske minoritetsgrupper, og til det som kan betegnes som folkedjævla. Ifølge Bacchi er vores identificerede implicite problemrepræsentationer med at til at præcisere hvilken type problem der er tale om og hvordan den præsenteres (Bacchi 2009: 4).

Ifølge WPR-tilgangen argumenterer vi for, at regeringen fremstiller radikaliserings som fire typer af 'problemer' (jf. 5.1.4). Vi har som tidligere argumenteret for, at fremstillingen af radikaliserings er stærkt præget af det sikkerhedspolitiske 'problem', hvilket ifølge genealogien går over to årtier tilbage i historien. Den viser, at radikaliseringsforebyggelse i perioden 2005 til 2020 udspringer af regeringens mål om bekæmpelse mod terror, hvilket rejser en række kritiske spørgsmål om fremstillingen af radikaliserings. Genealogien har vist, at regeringens handlingsplaner mod radikaliserings fremkommer som et led i terrorbekæmpelsen. En væsentlig forskel på radikaliserings og terrorisme er, at radikaliserings ikke er kriminaliseret, men regeringen betragter det som et bekymringspunkt, som skal inkluderes i det forebyggende arbejde med terror (Regeringen 2009: 29). På trods af, at regeringen pointerer, at radikaliserings er ét bekymringspunkt ud af flere i forebyggelsen af terror, fremgår det af analysen, at radikaliserings er et led i processen mod at begå terror. Derfor argumenterer vi for, at regeringen

fremstiller og stigmatiserer etniske minoritetsgrupper som en gruppe af mennesker, der potentielt kan udgøre en trussel mod samfundet. Det konflikter med, at regeringen skriver:

“Selvom ekstremisme og radikaliserings er et aktuelt problem i Danmark, er det vigtigt, at fokus på denne udfordring ikke kommer ud af proportioner og får den modsatte effekt”
(Regeringen 2009: 29).

Vi har tidligere argumenteret for, at regeringens fremstilling af radikaliserings skaber en moralsk panik og stigmatiserer etniske minoritetsgrupper som folkedjævlene, hvorfor vi anfægter denne citering fra regeringen (2009). Det udtrykker en uoverensstemmelse mellem den problemrepræsentation, som regeringen producerer, og det ønske, som fremsættes i citatet. Det understøttes af Cohens argument om, at moralsk panik og folkedjævlene skabes af en overdivelse af en bestemt situation eller hændelse, hvilket kommer til udtryk i regeringens fremstilling af radikaliserings som et socialt og afvigende problem (Marsh & Melville 2011: 2). Ifølge Kundnani kan man argumentere for, at konsekvensen er, at det går ud over en gruppe mennesker på trods af, at de ikke er associeret med terrorhandlinger (Kundnani 2012: 10).

7. Konklusion

Dette speciale tager udgangspunkt i Carol Bacchis kritiske tilgang til policy-analyse. Vi har benyttet Bacchis WPR-tilgang med henblik på at undersøge følgende problemformulering:

Hvordan fremstilles radikaliserings i dansk politisk kontekst, og hvad kan den betyde for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper?

I perioden 2005 til 2020 fremstiller regeringen radikaliserings som et ‘problem’, der skal bekæmpes for at beskytte det danske samfund mod terrortruslen. Fremstillingen af radikaliserings udspringer af kulturelle og historisk forankrede antagelser om, at andre værdisæt, etniske minoritetsgrupper i isolerede samfund og islamisk overbevisning kan udgøre en direkte og indirekte trussel mod samfundet, fordi regeringen anser dem som væsentlige risikoindikatorer for radikaliserings. Genealogien af de underliggende problemrepræsentationer viser, at problemrepræsentationerne er forankrede i terrorrelaterede begivenheder, hvor islamisk overbevisning har haft en central rolle. Dette gælder både det sikkerhedspolitiske-, integrations-, og socialpolitiske ‘problem’ og sårbarhed som et ‘problem’. De underliggende

problemrepræsentationer er dermed indlejret i hinanden, fordi de er forankrede i nogle de samme kulturelle og historiske antagelser. Fællesnævneren for problemrepræsentationerne er, at de er præget af modsætningsforholdet mellem *“dem og os”*, hvilket har legitimeret regeringens styringsmekanismer som har vist sig at være konsekvente og kontrollerende i det sikkerheds- og integrationspolitiske ‘problem’, hvorimod der har vist sig en blødere styringspraksis i det socialpolitiske ‘problem’ og i det forebyggende arbejde med børn og unge. Forebyggelsesarbejdet med radikaliserings har således vist sig som en vekselvirkning mellem en hård og blød tilgang til radikaliserings, hvor regeringens seneste initiativer viser en hård styringspraksis.

De underliggende problemrepræsentationer har vist, at der er et særskilt fokus på etniske minoritetsgrupper og islamisk overbevisning. Fremstillingen af radikaliserings er dermed begrænset, i og med der udelades en problematisering af, at radikaliserings kan finde grobund i det øvrige samfund og i anden religiøs overbevisning. Dermed efterlades det uproblematiseret, at den resterende del af samfundet kan være i risiko for at blive radikaliseret. Fremstillingen er derfor begrænset til at omhandle et bestemt segment af samfundets borgere, hvilket tidligere er belyst i litteraturen som en *“with us or against us”*-tilgang. Vi argumenterede i analysen for, at regeringen skaber en negativ diskursiv effekt i modsætningsforholdet mellem *“dem og os”*, som bar præg af, at etniske minoritetsgrupper har andre værdisæt end danske og dermed fremmedgøres. I regeringens fremstilling af radikaliserings viste modsætningsforholdet sig som meningsgivende for, hvilken samfundsgruppe, der fremstod som ansvarlig for en potentiel trussel mod samfundet, hvorfor der nødvendigvis måtte interveneres med henblik på at beskytte samfundet. Ved brug af WPR-tilgangen og Cohens begreber om moralsk panik og folkedjævel kan vi konkludere, at de negative diskursive effekter skaber en overdreven og karikeret fremstilling af etniske minoritetsgrupper, hvor etniske minoritetsgrupper subjektiveres som en underprivilegeret samfundsgruppe i opposition til den privilegerede og accepterede samfundsgruppe. I fremstillingen af radikaliserings indgår etniske minoritetsgrupper som *“dem”*, der kan udgøre en potentiel fare og trussel mod samfundet, hvilket skaber frygt og forargelse i det privilegerede samfund. Det betegnes ifølge Cohen som en moralsk panik, der stigmatiserer etniske minoritetsgrupper som afvigende og moralsk mindreværdige.

Vi kan derfor konkludere, at regeringens fremstilling af radikaliserings har betydning for fremstillingen af bestemte minoritetsgrupper. Vi har i tidligere konkluderet, at regeringens fremstilling af radikaliserings fremstiller etniske minoritetsgrupper som folkedjævel. I

regeringens fremstilling af radikaliserings indgår etniske minoritetsgrupper som et fokuspunkt i forebyggelsen af radikaliserings. Fremstillingen af etniske minoritetsgrupper karakteriseres ved, at de beskrives isolerede muslimske grupper, der lever i segregerede samfund i Danmark. Fremstillingen af radikaliserings kan have den betydning for fremstillingen af etniske minoritetsgrupper, at de fremmedgøres fra det danske samfund og fremstilles som en gruppe af mennesker, der har uforenelige værdisæt med de danske.

Eksisterende litteratur fra Laqueur (Kundnani 2012) har vist, at radikaliserings tidligere har været fremstillet som et 'problem', hvor årsagen kan findes i den muslimske befolkning og deres anspændthed over for den resterende befolkning. Regeringens fremstiller ligeledes etniske minoritetsgrupper som en risikoindikator for radikaliserings. Vi har analyseret os frem til, at fremstillingen er præget af modsætningsforholdet mellem "dem og os". Denne positionering har Tobias Gemmerli (2014) og Marc Sageman (Kundnani 2012) tidligere omtalt som risikofyldt, da regeringens forebyggelsestiltag kan risikere at bekræfte polariseringen af "dem og os", hvorfor eksisterende litteratur viser, at regeringen skal udvise forsigtighed, når de fører politik mod radikaliserings. Vores speciale understøtter således den eksisterende litteratur ved at belyse den danske regerings fremstilling af radikaliserings, og hvad den kan have af betydning for fremstillingen af etniske minoritetsgrupper.

Et væsentligt forbehold i konklusionen er, at vi har identificeret nøglekoncepterne "radikaliserings" og "ekstremisme" som koncepter, der konkurrerer om betydningen i regeringens forebyggelsesinitiativer. Det er derfor vigtigt at have in mente, at vores anvendelse af WPR-tilgangen ikke tager højde for hvilket af begreberne, regeringens initiativer retter sig mod. Vi kan derfor ikke give et fyldestgørende billede af regeringens fremstilling af radikaliserings. Vi kan derimod med forsigtighed sige noget om, at fremstillingen af radikaliserings er tæt forbundet med ekstremisme i en dansk politisk kontekst.

8. Litteraturliste

Agustin, L. R. (2012). *Kvalitativ Diskurs- og Rammeanalyse*. I: Jacobsen, M. H. & S. Q. Jensen (Eds.). *Kvalitative udfordringer*. Udgivet af Hans Reitzels Forlag. (s. 79–102)

Andersen, L. B. (2012). *Forskningskriterier*. I: Andersen, L. B. Hansen, K. M. Klemmensen, R. Metoder i statskundskab. 2. udgave. Udgivet af Hans Reitzels forlag. (s. 97-113)

Andersen, L. E. A. Crone, M. Hansen, P. Hemmingsen, A. Holm, U. Hove, S. Stockmarr, L. (2011). *Hjemmedyrket terrorisme?*. I: Ti år efter 11. september 2001 - Tilbageblik, status og aktuelle tendenser. Udgivet af DIIS - Dansk Institut for Internationale Studier. (s. 36-47)

Bacchi, C. (2009). *Analysing Policy: What's the Problem Represented to Be?* 1. udgave. Udgivet af Pearson Australia.

Borum, R. (2011). Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories, *Journal of Strategic Security*, 4(4). (s. 6-36)

Burr, V. (2015). *Social Constructionism*. 3. udgave. Udgivet af Routledge.

Certa Intelligence & Security og Tryg (2016). *Modstandskraft mod radikaliserings og voldelig ekstremisme - et eksplorativt studie af modstandskraft i udvalgte danske lokalmiljøer*. Udgivet af TrygFonden, TrygFonden smba.

Collin, F. (2015). *Socialkonstruktivisme*. I: Jacobsen, M. H., Lippert-Rasmussen, K., Nedergaard, P (red.): *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. 3. udgave. Udgivet af Hans Reitzels forlag. (s. 325-364).

Dingley, J. & Herman, S. (2017). *Terrorism, Radicalization and Moral Panics: Media and Academic Analysis and Reporting of 2016 and 2017 'Terrorism'*. Udgivet af Routledge. (s. 996-1013)

Farbøl, R. (2011). Irakkriegen og den historiske legitimering. *Slagmark - tidsskrift for idéhistorie*. (s. 68-80)

Gemmerli, T. (2014). Ny definition af radikaliserings - en ligning med mange ubekendte. DIIS Policy Brief. Udgivet af DIIS - Dansk Institut for Internationale Studier. (s. 1-4)

Gemmerli, T. (2015). Radikaliserings: Et politisk konstrueret begreb. DIIS Policy Brief. Udgivet af DIIS - Dansk Institut for Internationale Studier. (s. 1-4)

Jacobsen, M. H. & Jensen, S. Q. (2013). Subkulturelle, interaktionistiske og kritiske retninger i kriminologisk teori. I: Jacobsen, M. H. & Sørensen, A. (red.) Kriminologi - en introduktion. Udgivet af Hans Reitzels forlag. 1. Udgave. (s. 162-189).

Kundnani, A. (2012) Radicalisation: the journey of a concept. *Race & Class*, Vol 54, Issue 2. (s. 3-15)

Lindekilde, L. (2015). Dansk forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings 2009-2014: udviklingstendenser og fremtidige udfordringer. *Politica*, 47. årg. nr. 3. (s. 424-444)

Lindekilde, L & Kühle, L. (2010). Part I: Radicalization among young muslims in Aarhus. I: *Radicalization among Young Muslims in Aarhus*. (s. 11-67).

Loftager, J. (1993). Faglighed og tværfaglighed i policyanalysen. Udgivet af *Politica*, 25(1). (s. 77-88).

Lynggaard, K. (2010). Dokumentanalyse. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.), *Kvalitative metoder: en grundbog*. 2. udgave. Udgivet af Hans Reitzels Forlag. (s. 153-167).

Marsh, I., & Melville, G. (2011). Moral Panics and The British Media - A look at some contemporary 'Folk Devils'. Udgivet af *Internet Journal of Criminology*. (s. 1-19).

Mason, J. (2002). *Part III: Analysing Qualitative Data*. I: *Qualitative Research*. 2. udgave. Udgivet af Sage. (s. 145-173)

Møller, K. (2018). *Dokumentanalyse - muligheder og begrænsninger i arkiveret information*. I: Jacobsen, M. H. *Metoder i kriminologi*. Udgivet af Hans Reitzels forlag. (s. 201-229).

Riis, O. (2012). *Kvalitet i kvalitative studier*. I: Jacobsen, M. H. Jensen, S. Q: Kvalitative udfordringer. 1. udgave. Udgivet af Hans Reitzels forlag. (s. 345-372)

Sedgwick, M. (2010). The Concept of Radicalization as a Source of Confusion. Udgivet af Routledge. (s. 479-491)

Vestergaard, J. (2018). Fremmedkrigere og andre udrejste i terroristers tjeneste. Udgivet af Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab. (s. 111-126)

Websider

Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (u/å). Fakta om udmøntning af satspuljeaftale den 27. januar 2015. Hentet fra: <https://stopekstremisme.dk/filer/fakta-om-satspuljeaftale-vedr-radikalisering.pdf/view>

Det Boligsociale Fællessekretariat (2010). Status for Det Boligsociale Fællessekretariat 2007-09. Hentet fra: https://fs-aarhus.dk/wp-content/uploads/Statusrapport_2007-09.pdf

Folketinget (2012). Forslag til folketingsbeslutning om at genindføre starthjælp og introduktionsydelse. Hentet fra: <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/20121BB00027>

Justitsministeriet (2020). Vi passer på Danmark - 8 tiltag mod fremmedkrigere. Udgivet af Justitsministeriet. Hentet fra: https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2020/09/vi_passer_paa_danmark_8_tiltag_mod_fremmedkrigere-FINAL-a.pdf

Mehlbye, J., Berger, N. P., Larsen, B. Ø. & VIVE (2019). SSP-samarbejdet i det kriminalitetsforebyggende arbejde. Udgivet af VIVE - Det nationale forsknings- og analysecenter for viden og velfærd. Hentet fra: <https://dkr.dk/media/7097/ssp-samarbejdet-i-det-kriminalitetsforebyggende-arbejde.pdf>

Regeringen (2005). Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse. Udgivet af Regeringen. Hentet fra: https://www.stm.dk/media/7771/terrorbekaempelse_endelig.pdf

Regeringen (2009). En fælles og tryk fremtid - Handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge. Udgivet af Regeringen. Hentet fra: <https://stopekstremisme.dk/filer/en-faelles-og-tryk-fremtid.pdf>

Regeringen (2014). Forebyggelse af radikalisering og ekstremisme - Regeringens handlingsplan. Udgivet af Regeringen. Hentet fra: https://www.regeringen.dk/media/1289/forebyggelse_af_radikalisering_og_ekstremisme_-_regeringens_handlingsplan.pdf

Regeringen (2016). Forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikalisering - National handlingsplan. Udgivet af Regeringen. Hentet fra: <https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/National-handlingsplan-Forebyggelse-og-bekaempelse-af-ekstremisme-og-radikalisering.pdf>

Regeringen (2016). Aftale om udmøntning af satspuljen for 2017 på integrationsområdet. Hentet fra: <https://www.regeringen.dk/media/2534/aftaletekst-satspulje-uibm.pdf>

Statsministeriet (2005). Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror - Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse. Udgivet af Statsministeriet. Hentet fra: <https://www.stm.dk/media/7772/det-danske-samfunds-indsats-og-beredskab-mod-terror-web.pdf>

Strand, Frederik (2020). Da terroren ramte Danmark. Udgivet af Dansk Politi. Hentet fra: <https://dansk-politi.dk/nyheder/terroren-ramte-danmark>

9. Bilagsliste

Bilag 1: Regeringen (2005). Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse. Udgivet af Regeringen.

Bilag 2: Regeringen (2009). En fælles og tryk fremtid - Handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikaliserings blandt unge. Udgivet af Regeringen.

Bilag 3: Regeringen (2014). Forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme - Regeringens handlingsplan. Udgivet af Regeringen.

Bilag 4: Regeringen (2016). Forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikaliserings - National handlingsplan. Udgivet af Regeringen.

Bilag 5: Justitsministeriet (2020). Vi passer på Danmark - 8 tiltag mod fremmedkrigere. Udgivet af Justitsministeriet.